

Посібник  для вчителя

НОВА українська школа

Ранкові зустрічі



2 клас
II семестр



Харків
Видавнича група «Основа»
2019



УДК 373.2
Р22

Рецензент:

В. Б. Руденко, завідувач методичного кабінету відділу освіти управління освіти, молоді та спорту Смілянської міської ради Черкаської обл.

Р22 Ранкові зустрічі. 2 клас. II семестр. / авт.-упоряд. С. В. Сигида. — Х. : Вид. група «Основа», 2019.— 156, [4] с.
ISBN 978-617-00-3663-6.

Посібник містить інформаційний методичний матеріал для підготовки і проведення ранкових зустрічей у 2-му класі, дібраний відповідно до Концепції Нової української школи, вимог нового Державного стандарту початкової загальної освіти. Матеріал систематизовано за темами місяців (II семестр): «Вартість і цінність», «Хочу — можу — потрібно», «Ідеї — винаходи — відкриття», «Рух і час», «Все пов'язано з усім».

Щоденні вітання, цікаве подання матеріалу, групова робота, ігри та завдання розвивального характеру допоможуть учителеві продовжити роботу щодо створення класної спільноти, урізноманітнити уроки, сприятимуть розвитку навичок спілкування, логічного мислення молодших школярів, їхньої творчої уяви, самостійності, формуванню всебічно розвиненої особистості громадянина і патріота, здатного до інновацій.

Завдання спрямовані на формування ключових компетентностей молодших школярів Нової української школи, зокрема: спілкування державною мовою, уміння вчитися впродовж життя, соціальної та громадянської компетентностей, компетентності у природничих науках і технологіях, екологічної грамотності, ініціативності та підприємливості, а також здорового способу життя.

Для вчителів, вихователів, студентів педагогічних вузів, батьків.

УДК 373.2

ISBN 978-617-00-3663-6

© Сигида С. В., упорядкування, 2019
© ТОВ «Видавнична група «Основа»», 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
5-й МІСЯЦЬ. ВАРТІСТЬ І ЦІННІСТЬ	8
Тиждень 1	8
День 1. Що таке цінності?	8
День 2. Якими бувають цінності?	9
День 3. Що я ціную в людях?	11
День 4. Що об'єднує родину?	12
День 5. Яку цінність кожен із нас несе у собі?	14
Тиждень 2	15
День 1. Якого я роду? Зв'язок поколінь	15
День 2. Що найдорожче у світі?	17
День 3. Що цінного ти можеш привнести у спільну справу?	18
День 4. Чому довіряють одне одному?	20
День 5. Народні традиції та родинні свята	21
Тиждень 3	22
День 1. Чи все в природі має цінність?	22
День 2. Чи можуть зникнути природні цінності?	24
День 3. Пам'ятки природи і культури	26
День 4. Вплив людини на довкілля	27
День 5. Охорона природи	28
6-й МІСЯЦЬ. ХОЧУ — МОЖУ — ПОТРІБНО	29
Тиждень 1	29
День 1. Які бажання виникають у людей?	29
День 2. Чи є різниця між мрією і бажанням?	31
День 3. Чи може мрія змінити життя людини?	32
День 4. Чи може людина жити без бажань?	33
День 5. Що я можу зробити, аби здійснювати бажання?	34
Тиждень 2	36
День 1. Чи завжди варто здійснювати всі бажання?	36
День 2. Як природа обмежує людські бажання?	38
День 3. Чи потребують бажання обмежень?	39
День 4. Чому не можна жити без правил?	39
День 5. Що буде, якщо не виконувати правил?	41
Тиждень 3	43
День 1. Чи може бажання нашкодити?	43
День 2. Чи може бути спільна мрія?	46
День 3. Чи може бути спільне бажання?	46
День 4. Чи може моя мрія збігатися зі спільною мрією?	47
День 5. Чи може моя мрія стати спільною мрією?	48
Тиждень 4	49
День 1. Чи можна впізнати бажання?	49
День 2. Чого хоче кожна людина?	49
День 3. Про що я мрію?	50

<i>День 4.</i> Які потреби є у людини (<i>помірні та надлишкові</i>)?	52
<i>День 5.</i> Чим важливе навчання у школі?	53
7-й МІСЯЦЬ. ІДЕЇ — ВІНАХОДИ — ВІДКРИТТЯ	54
Тиждень 1	54
<i>День 1.</i> Як я співпрацюю у класі?	54
<i>День 2.</i> Як я спілкуюся з ровесниками?	55
<i>День 3.</i> Які несловесні засоби спілкування ви знаєте?	57
<i>День 4.</i> Про що може повідомити назва?	58
<i>День 5.</i> Що є результатом людської діяльності?	59
Тиждень 2	60
<i>День 1.</i> Чи впливає реклама на вибір продуктів?	60
<i>День 2.</i> Навіщо людина робить винаходи?	61
<i>День 3.</i> Як винаходи впливають на життя людини?	62
<i>День 4.</i> Чим небезпечні винаходи та відкриття?	63
<i>День 5.</i> Які винаходи можуть поліпшити життя мого класу?	65
Тиждень 3	66
<i>День 1.</i> Які ідеї підказала людям природа?	66
<i>День 2.</i> Як з'являються ідеї винаходів?	68
<i>День 3.</i> Яка різниця між винаходом і відкриттям?	69
<i>День 4.</i> Хто вони — винахідники?	70
<i>День 5.</i> Чи можу я бути винахідником?	74
Тиждень 4	75
<i>День 1.</i> Як стати успішним у житті?	75
<i>День 2.</i> Як винаходи людей змінюють світ?	77
<i>День 3.</i> Як відкриття можуть допомогти мені в навчанні?	79
<i>День 4.</i> Якими дитячими винаходами ми користуємось?	81
<i>День 5.</i> Які винаходи будуть потрібні людству в майбутньому?	83
8-й МІСЯЦЬ. РУХ І ЧАС	85
Тиждень 1	85
<i>День 1.</i> Як пов'язані рухи та життя людини?	85
<i>День 2.</i> Що означає «бути дорослим»?	87
<i>День 3.</i> Які зміни відбуваються у тілі під час фізичної активності, втоми, хвороби?	88
<i>День 4.</i> Як я расту?	90
<i>День 5.</i> Навіщо я пізнаю?	91
Тиждень 2	93
<i>День 1.</i> Навіщо люди подорожують?	93
<i>День 2.</i> Як можна подорожувати у часі?	94
<i>День 3.</i> Звідки пішла назва мого міста?	96
<i>День 4.</i> Яка різниця між дитинством сучасних дітей та у минулому?	97
<i>День 5.</i> Коли жили визначні особи нашого краю?	99
Тиждень 3	100
<i>День 1.</i> Чи є щось у природі, що не рухається?	100
<i>День 2.</i> Чи пов'язаний час із рухом?	101
<i>День 3.</i> Які рухи свідчать про пробудження природи?	103
<i>День 4.</i> Як Сонце впливає на сезонні явища в природі?	105

<i>День 5.</i> Які причини змін пір року?	107
Тиждень 4	110
<i>День 1.</i> Чому рух є ознакою життя?	110
<i>День 2.</i> Що можуть і не можуть виконати машини і люди?	111
<i>День 3.</i> Чи важливий рух для себе та інших?	112
<i>День 4.</i> Як розв'язати складне завдання?	114
<i>День 5.</i> Як ставитися до інших?	116
9-й МІСЯЦЬ. ВСЕ ПОВ'ЯЗАНО З УСІМ	118
Тиждень 1	118
<i>День 1.</i> Чому піклування про власне життя є відповідальною справою кожного?	118
<i>День 2.</i> Життя — найвища цінність кожної людини	120
<i>День 3.</i> Як дбати про власне здоров'я?	122
<i>День 4.</i> Що мені допомагає, а що — заважає у налагодженні контактів з іншими?	124
<i>День 5.</i> Що мені допомагає, а що — заважає у налагодженні контактів з іншими? (<i>продовження</i>)	126
Тиждень 2	127
<i>День 1.</i> Хто мені друг / подруга, а хто — приятель /-ка?	127
<i>День 2.</i> Правила доброчинності	130
<i>День 3.</i> Чому господарювати у природі людина має відповідально?	133
<i>День 4.</i> Чому господарювати у природі людина має відповідально? (<i>продовження</i>)	135
<i>День 5.</i> Як людина може вплинути на збереження природи? Збережімо ми природу — України гарну вроду	137
Тиждень 3	139
<i>День 1.</i> Людина — частина природи	139
<i>День 2.</i> Людина — частина суспільства	140
<i>День 3.</i> Як людина може впливати на природу?	141
<i>День 4.</i> Чи можуть від однієї людини залежати зміни в суспільстві? Обов'язок. Дисципліна	143
<i>День 5.</i> Які зміни у природі можуть вплинути на мої плани? Сезонні зміни в неживій природі	145
Тиждень 4	146
<i>День 1.</i> Які зміни в природі можуть вплинути на мої плани? Природні явища	146
<i>День 2.</i> Зміни в природі навесні	147
<i>День 3.</i> Як я можу вплинути на своє майбутнє?	149
<i>День 4.</i> Як я можу вплинути на своє майбутнє? Що робить людину особливою?	150
<i>День 5.</i> Як я можу вплинути на своє майбутнє? Оцінювання рис характеру. Переваги, можливості, способи їхнього розвитку	152
БІБЛІОГРАФІЯ	154
ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ	157
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	158

Передмова

Хай педагог завжди поспішає до дітей, радіє кожній зустрічі з ними; тоді й діти поспішатимуть до школи і радітимуть кожній зустрічі зі своїм вихователем і друзями.

Ш. О. Амонашвілі

Кожен учитель намагається використовувати такі форми і методи навчання, що зацікавили б дітей навчальним матеріалом, спонукали бажання вчитися, що сприяє досягненню високого рівня знань учнів. Так, інтерактивні форми роботи, особистісно орієнтований та диференційований підходи, упровадження інноваційних технологій навчання у практику допомагають зацікавити учня на уроці, розвиваючи його здібності.

Посібник створено з метою надати практичну допомогу вчителям початкових класів у підготовці та проведенні ранкових зустрічей відповідно до **Концепції Нової української школи**, вимог нового Державного стандарту загальної початкової освіти.

Практика ранкових зустрічей є однією з успішних практик, що допомагає вчителю у створенні спільноти в класі. *Ранкова зустріч* — це зустріч на початку дня всієї групи дітей з педагогом. Їй присвячують 20 хвилин, аби створити позитивну атмосферу в класі на весь час перебування дітей у школі. Учні збираються, аби привітати одне одного, вислухати думки друзів про певне питання, поставити та обговорити запитання. *Ранкова зустріч* формує ті цінності, що стають основою для створення відповідальної та дбайливої спільноти дітей. Вона надає педагогам можливість навчити школярів взаємної поваги та позитивного ставлення одне до одного, сприяє формуванню цілісного колективу.

Ранкова зустріч містить чотири основні компоненти. *Привітання* — перший компонент ранкової зустрічі. Сидячи в колі, одне навпроти одного, кожна дитина вдумливо й поважно вітається з іншими дітьми. Під час вітання кожен з повагою звертається до інших на ім'я. У колі створюється доброзичливий настрій. Діти

усвідомлюють свою важливість і допомагають іншим почуватися членами групи, яких цінують. Вітання створює спокійний і розважливий настрій для наступного етапу зустрічі — *обміну інформацією*. Учні висловлюють власні ідеї, почуття, а також обмінюються важливою для них інформацією та досвідом. Однокласники ставлять запитання або висловлюють коментарі з певної теми, проблеми. Дитина, яка висловлює свої думки, відповідає на запитання. Таким чином учні дізнаються про інших і надають можливість решті дізнатися про себе. Обмін інформацією формує у школярів навички вільних висловлювань перед іншими дітьми та батьками.

Групове заняття — наступний компонент ранкової зустрічі. Мета групових занять полягає в об'єднанні групи. Кожен її учасник долучається до спільних розваг — співає, грається в ігри, бере участь у різних приємних заняттях. Поміж цих занять повинні бути ігри, що не передбачають суперництва, а також завдання кооперативного характеру, де цінують та враховують індивідуальний рівень навичок та інтереси дітей. Цей вид діяльності потребує від учнів використання навичок критичного мислення і сприяє самовираженню. Групові заняття менш структуровані, аніж такі компоненти ранкової зустрічі, як вітання та обмін інформацією, спрямовані на задоволення притаманного дітям бажання рухатися.

Щоденник вражень — завершальний елемент ранкової зустрічі. У звичайному зошиті, альбомі для малювання чи блокноті учні ведуть власні записи. Діти самостійно обирають тему для записів, визначають, чим писати: олівцем чи фломастером, звичайною кульковою ручкою чи кольоровою. У кожного школяра — свій щоденник. Діти вчаться вільно висловлювати власні думки, розвивають мислення і мовлення. Такий метод надає можливість виявити свої почуття. Право вибору залишається саме за дитиною.

Піклування одне про одного, відчуття емоційної безпеки, потрібної для того, аби ділитися важливими ідеями та досвідом, готовність допомагати друзям — це саме ті якості, що відображають суть ранкової зустрічі.

5-й МІСЯЦЬ. ВАРТІСТЬ І ЦІННІСТЬ

Мета: дати змогу дітям висловлювати власну думку про цінності; створити умови для самопізнання, пошуку нової інформації; стимулювати розвиток творчої уяви, фантазії; сприяти згуртуванню учнів через залучення до колективної творчої справи.

ТИЖДЕНЬ 1

✓ ДЕНЬ 1. ЩО ТАКЕ ЦІННОСТІ?

1. Вітання

► *Психогімнастика «Зустріч друзів»*

— Нумо помахаємо рукою! Ось так! (*Діти махають правою рукою, вітаючи одне одного.*)

— Обома разом дружно! Ось так!

— Нумо обіймемо сусіда — ось так! (*Обіймають сусіда з одного боку.*)

— Нумо обіймемо іншого — ось так! (*Обіймають сусіда з іншого боку.*)

— Нумо обіймемося разом дружніш! (*Обіймають сусідів і ліворуч, і праворуч.*)

— Ми друзі усі, образи облиш!

— Нумо підстрибнем на місці — ось так! (*Стрибають на місці.*)

— Нумо підстрибнемо ще раз — ось так!

— Нумо підстрибнем всі разом, дружніш —

Ми друзі усі, образи облиш!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що таке цінності?»

— Діти, ви всі чули слово «цінність». А як ви його розумієте? Що це — «цінність»?

► *Робота з тлумачним словником*

— Що таке цінність?

Цінність — те, що має певну матеріальну або духовну вартість.

— А що для вас є цінним?

► *Вправа «З чого складається життя?»*

— Ось перед вами Банка. Вона поки що порожня. Уявіть, що це — ваше життя. Нам потрібно наповнити його найважливішими речами, без яких воно неможливе і які роблять його змістовним і щасливим. Покладіть у Банку кольорові камінчики обережно, щоб не зламати «життя», і скажіть, яку саме цінність ви вклали.

— Чи повна наша Банка?

— А чи залишилося між камінчиками порожнє місце?

— Нумо заповнимо його кольоровим драже — це будуть речі, що відіграють у житті менш важливу роль.

— Чи повністю ми заповнили Банку?

— Правильно, між драже і камінчиками залишилися ще найдрібніші проміжки, що ми заповнимо крупою, яка символізуватиме речі, що трапляються з нами щодня, на які ми не завжди звертаємо увагу, але без яких життя не було б повним.

— А ось тепер Банка повна?

— А зараз спробуємо зробити висновок, з чого складається наше життя і які в ньому є цінності.

Банка — це наше життя. Камінчики великі, отже, це — найцінніші речі, які ми маємо: сім'я, рідні, здоров'я, тобто, те, що має велике значення. Драже — це речі, без яких можна обійтися, що відіграють не таку важливу роль для нас. Це може бути іграшка, гарна сукня, подорож і т. ін. А крупа — це найдрібніші та незначні деталі, які нас оточують чи з нами трапляються, ті маленькі радощі, що супроводжують нас упродовж усього життя.

» Вправа «Цінності»

— На смужках паперу напишіть або намалюйте 10 найцінніших для вас понять, без чого життя втрачає сенс.

— Уявіть, що у вас є дуже маленька валіза, в яку потрібно вкласти написане. Вам необхідно відмовитися від 7 цінностей, записаних на смужках паперу. Виберіть і залиште собі три найцінніші для вас речі, а 7 відкладіть убік.

— Що ви залишили собі? Знайте: це ваші справжні вищі цінності.

3. Групове заняття

» Вправа «Формула щастя»

— Об'єднайтеся в групи. Напишіть на аркуші формату А1 складники, що є для вас найголовнішими в житті, таким чином виведіть формулу щастя.

4. Теми для Щоденника вражень

- Найбільший скарбом для мене є...
- Найцінніше, що у мене є,— це...
- Кожна людина має найбільш цінні речі.

✓ ДЕНЬ 2. ЯКИМИ БУВАЮТЬ ЦІННОСТІ?

1. Вітання

» Гра «Масаж почуттями»

Діти шикуються «ланцюжком» одне за одним, поклавши подушечки пальців на спину дитини, яка стоїть попереду. За сигналом

учителя вони зображують подушечками пальців різні почуття: радість, обережність, страх, любов, здивування тощо.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Якими бувають цінності?»

► *Оповідання за асоціативними малюнками*

У дворі на лавці під старою розлогою липою сиділи Андрійко з Юлею. До них підбіг радісний Богданчик.

— Подивіться, яка книжка і портфель (малюнки книжки, портфелика) у мене є. Мені їх купили для школи, щоб я навчався і зростав розумним. Це найпотрібніші для мене речі.

— А для мене найціннішими є моя родина (малюнок родини), любов і злагода, Батьківщина (малюнок) і рідний край. Це робить мене щасливою,— відповіла Оля.

— Я вважаю,— підвівся з лавки Андрійко,— що найціннішими є життя і здоров'я людини, це — найважливіші речі.



— А що цінуєте ви?

— Що з названого можна купити за гроші, до чого можна доторкнутися і чим можна помінятися?

— Такі цінності називають *матеріальними*.

— А чого не можна купити, поміняти чи потримати у руках?

— Родина, життя, здоров'я, успіх, добро — це *духовні* цінності, що «живуть» усередині нас.

► *Вправа «Хвости»*

— Продовжте речення.

- Цінності можна поділити на...
- Цінності, до яких можна доторкнутися, які можна купити,— це... цінності.
- Цінності, що не можна придбати за гроші, які живуть у наших серцях — це... цінності.
- Матеріальні цінності — це...
- Духовні цінності — це...

► *Гра «Плесни — тупни»*

— Я називатиму вам різні цінності, а вам потрібно плеснути, коли почуєте назви матеріальних цінностей, і тупнути, коли я назву духовні.

Любов, м'яч, сукня, книга, знання, сім'я, дружба, автомобіль, здоров'я, будинок.

3. Групове заняття

— Перед вами — цеглинки LEGO із написаними на них словами.

Жовта цеглинка — РАДІСТЬ.

Зелена — ЗДОРОВ'Я.

Блакитна — ЗНАННЯ.

Помаранчева — БАТЬКІВЩИНА.

Оберіть цінність, що є для вас найбільш важливою з-поміж усіх запропонованих. Об'єднайтеся в групи, намагайтеся, які слова асоціюєте з цими цінностями.

4. Теми для Щоденника вражень

- Мій «скарб» — це...
- Я не зміг (*змогла*) би прожити без...
- У житті багато прекрасних речей.

✓ ДЕНЬ 3. ЩО Я ЦІНЮ В ЛЮДЯХ?

1. Вітання

Поплескайте руками,

Потупайте ногами,

До сонця потягніться

І друзям посміхніться.

Якщо вам веселенько —

«Ура» скажіть тихенько.

Як стало веселіше —

«Ура» скажіть гучніше.

Якщо вам стало ще веселіше —

«Ура» кричіть голосніше!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що я ціную в людях?»

► Вправа «В людях я ціную...»

Діти утворюють коло. Кожний учасник по черзі називає своє ім'я і продовжує фразу «В людях я найбільше ціную...».

— Багато з вас цінують у людях відповідальність, почуття дружби, бажання прийти на допомогу, відповідальність. Але кожному з нас притаманні певні позитивні якості, за які нас люблять і поважають інші.

► Гра «Хороше в кожному»

Учитель пропонує учням по черзі дістати з коробочки по одному аркушу із завчасно написаним на ньому іменем дитини з класу (*на одному аркуші — одне ім'я*).

— Запишіть 3 позитивні якості, які ви бачите в тій дитині, ім'я якої записано на аркуші.

— Що ви відчували, слухаючи приємні слова про вас?

— Чи трапляються у вашому житті випадки, коли вас за щось хвалили?

— А що ви відчували, читаючи хороші слова про товаришів?

► Гра «Так чи Ні?»

Півник ось знайшов зернину
І склика усю родину.
Він їх хоче пригостить.
А чи гарно так робить? (...)
Котик песика штовхнув,
А «пробач» сказати забув.
Від образи у Сірка
Впала слізенька гірка.
Ну, а ви скажіть мені:
Той хороший котик? (...)
Натомилась киця, спить,
Котик-син горлає.
А у вас, часом, скажіть
Отаке буває? (...)
Їжачок йшов через ліс

І нелегку ношу ніс.
Сірий зайчик з поля біг,
Їжачкові допоміг.
Щиро дякує їжак.
Чи робити гарно так? (...)
Зайчик в лісі заблукав,
Впав. Біда малому.
Їжачок його підняв
І привів додому. (...)
Ось курчата неслухняні
Утекли від квочки-няні.
А сорока поглядала.
— Ко-к-ко! Біда! Біда!
Ну, а що робить мені?
Похвалить курчаток? (...)

3. Групове заняття

► Вправа «Актори»

— Подумайте, яку чесноту ви найбільше цінуєте в людях. Придумайте або згадайте історію, оповідання чи казку, в яких би описувалась ця чеснота. Обіграйте в групах ці історії, а решта дітей спробують здогадатися, про що йдеться.

4. Теми для Щоденника вражень

- Сонце — в кожному з нас.
- Мені подобаються діти, які...
- Який характер, такі й учинки.

✓ **ДЕНЬ 4. ЩО ОБ'ЄДНУЄ РОДИНУ?**

1. Вітання

Станьмо, діти, в дружнє коло!
Як багато нас довкола!
Дружно сіли, дружно встали,
Покрутились, пострибали.
Ти мій друг і я твій друг —
Скільки усмішок навкруг!

(Діти утворюють коло.)
(Озираються навколо.)
(Присідають, підводяться.)
(Кружляють, стрибають.)
(Обнімаються всі у колі.)
(Усі посміхаються.)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що об'єднує родину?»

► «Асоціації»

Якщо родина — це будівля, то яка?
Якщо родина — це колір, то який?
Якщо родина — це музика, то яка?
Якщо родина — це геометрична фігура, то яка?
Якщо родина — це настрої, то який?

► *Робота в парах. Вправа «Розкажи про свою родину»*

- Мене звуть... (*ім'я*), але рідні називають мене...
- У моїй родині... (*кількість членів родини*).
- Разом ми часто...
- Найбільше нам подобається...

► *Гра «Трік-трак»*

— Якщо я промовлятиму правильне твердження, ви казатимете: «Трік-трак — це так». А якщо будете не згодні з ним, відповідайте: «Трік-трак — зовсім не так».

- Шанувати старших.
- Не дослухатися до порад членів родини.
- Виконувати свої обов'язки.
- Допомогати одне одному.
- Сваритися.
- Не слухати нікого.
- Піклуватися одне про одного.
- Робити, що заманеться.
- Разом відпочивати.
- Піклуватися про менших братиків і сестричок.
- Виконувати всі хатні справи разом.
- Вітати всіх зі святами, днем народження.

3. Групове заняття

► *Гра «Будівельники»*

Учитель пропонує з цеглинок LEGO побудувати дім щасливої родини. На деяких цеглинках є написи (*любов, здоров'я, розуміння, посмішки*), порожні цеглинки діти підписують самі.

► *Вправа «Разом ми можемо...»*

— Об'єднайтеся в групи.

1-ша група. Як можна разом відпочивати на свіжому повітрі влітку?

2-га група. Як можна разом відпочивати на свіжому повітрі взимку?

3-тя група. Якими спільними справами можна займатися вдома?

4-та група. Як можна піклуватися про членів родини і допомагати одне одному?

4. Теми для Щоденника вражень

- У щасливих родин не живе сум.
- Яка сім'я — такий (*така*) і я.
- Усі разом ми любимо...

✓ ДЕНЬ 5. ЯКУ ЦІННІСТЬ КОЖЕН ІЗ НАС НЕСЕ У СОБІ?

1. Вітання

З гарним настроєм хто прийшов — махніть рукою.

Хто чує мене — кивніть головою.

Хто бачить мене — прошу оком моргнути.

Хто любить дітей — ті підводяться тихо.

Хто найвеселіший — ви всім усміхніться.

Хто ввічливий — сусідові злегка вклоніться.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Яку цінність кожен із нас несе у собі?»

▶ Таємничо-чарівна хвилинка

— Я тримаю в руках чарівну скриньку. В ній — найцінніший скарб планети Земля. Хто з вас хоче його побачити, зможе зазирнути, але поки що не розповідати, кого він там побачив, доки всі сміливці не зазирнуть на дно скриньки.

(Діти заглядають у скриньку і бачать своє відображення у дзеркалі.)

— Кого ви там побачили?

— Людина — найцінніший скарб. Кожен з вас — особистість. Саме такої людини, як ви, більше на Землі немає і не буде.

▶ Вправа «Мікрофон»

— Продовжте речення «Який/яка я?».

- Я вважаю, що я...
- Інші вважають, що я...
- Я хочу бути...

▶ Вправа «Це чудово!»

Учні утворюють коло. Учитель пропонує кожній дитині стати в центр і розповісти про якийсь свій талант чи рису характеру («Я вмю співати», «Я весела» тощо). На кожне таке висловлювання решта дітей хором відповідають: «Це чудово!» і піднімають угору великий палець.

3. Групове заняття

▶ Вправа «Дерево цінностей»

— Об'єднайтеся в групи і намалюйте дерево, на якому:

- коріння — ваші позитивні риси;
- стовбур — те, що ви вже вмєте робити, чого навчилися;
- гілки — чого хочете досягти, про що мрієте;
- листочки — риси, що хотіли би у собі розвинути.

4. Теми для Щоденника вражень
- Людина — це її вчинки.
 - У собі я найбільше ціную...
 - Що я можу розповісти про себе іншим.

ТИЖДЕНЬ 2

✓ ДЕНЬ 1. ЯКОГО Я РОДУ? ЗВ'ЯЗОК ПОКОЛІНЬ

1. Вітання

» Вправа «Клубочок»

Учні передають одне одному клубок ниток, залишаючи намотаною на руку нитку в себе. Передаючи нитку з клубком сусідові, вітаються і висловлюють добрі слова, комплімент.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Якого я роду? Зв'язок поколінь»

— Ось так всі люди пов'язані між собою невидимими нитками доброти, дружби і любові протягом усього життя.

— Що станеться, якщо хтось відпустить нитку?

— З якими людьми нитки пов'язують нас дуже міцно?

«Родина», «рід» — які слова святі!
Вони потрібні кожному в житті,
Бо всі ми з вами гілочки на дереві,
Що вже стоїть віки.
Це дерево — наш славний родовід,
Це батько, мати, прадід твій і дід.
Вони дарують надію і тепло,
В долі дитячій треба, щастя щоб було.

— Усіх членів родини ми називаємо родичами. Родина — це група споріднених людей, яка складається з жінки, чоловіка, дітей, бабусі, дідуся, що живуть разом.

— А що таке «рід»?

Рід — це кілька поколінь, що походять від одного предка. Рід — це сім'я прадіда, сім'я дідуся, ваша сім'я.

— Якщо уявити свій рід кремезним деревом, то ви на ньому — молоденькі зелені листочки; гілки — ваші тато і мама. Міцний стовбур — дідусі й бабусі. А коріння — то ваші предки, ті, хто жили сто чи й двісті років тому.

» Гра «Запитання з капелюха»

Діти дістають з капелюха записані на папірця запитання і дають відповіді на них.

- Як звать татка твоєї мами?
- Як звать твою бабусю?
- Скільки років твоєму татові?
- Як звать твого дідуся?
- Ким тобі доводиться мамин брат?
- Ким тобі доводиться татова сестра?
- Хто в твоїй родині найстарший?
- Хто в твоїй родині наймолодший?

» Гра «Хто це?»»



— Познайомтеся з сім'єю Оленки. Ірина — мама Оленки. Ніна — мама Ірини. Оленка — сестра Дані. Денис — чоловік Ірини. Дмитро — батько Дениса. Відгадайте і назвіть усіх членів родини.

— Як Оленка називає Ніну? А Дениса?

— Ким доводиться Даня Ірині та Денису? Оленці? Ніні й Дмитрові?

3. Групове заняття

» Створення колажу «Родина»

— Сьогодні ви спробуйте себе в ролі художників і створите власний колаж «Родина» — цілісну картинку, що зберете з вирізаних частинок різних зображень і наклеїте на великий аркуш формату А1.

— Хто з членів родини є на вашій картині?

4. Теми для Щоденника вражень

- Моя родина — найкраща.
- Я шаную свою родину, тому що...
- В гостях у предків. Якого я роду?

✓ ДЕНЬ 2. ЩО НАЙДОРОЖЧЕ У СВІТІ?

1. Вітання

Напишіть на невеликих папірцях парні номери, наприклад, дві одиниці, дві двійки, дві трійки... Усього папірців має бути стільки, скільки учасників. Згорніть папірці та складіть у коробку. Запропонуйте розібрати їх і відшукати того, хто має такий самий номер.

Пари, що утворилися, мають одночасно написати рукою в повітрі своє ім'я та привітатися одне з одним без слів.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що найдорожче у світі?»

► Гра «Хто більше?»

— Прослухайте вірш «Що в світі найдорожче?» і запам'ятайте якомога більше цінностей, що в ньому згадуються.

«Що в світі найдорожче?» — запитав ти.
На це питання зразу й не відповісти.
Для когось — це батьківська тепла хата,
В якій завжди чекають мама й тато.
Для інших — Батьківщина, рідний край,
А може, це природи дивограй?
А ще життя, здоров'я, успіх і добро
Чи книги, одяг, іграшки, авто?
Що головне для тебе — обирати тобі,
Лише не помилися з вибором в житті!

► Гра «Магазин»

— Ви всі ходили до магазину і купували там потрібні речі. Чи траплялися з вами ситуації, коли щось хотілося купити ще, але грошей бракувало, або коли із двох речей потрібно було вибрати тільки одну? Що ви робили?

— У житті теж трапляється так, що людина опиняється перед вибором або не завжди може отримати те, що хоче. Уявіть, що ви зараз у магазині. У кожного з вас є 10 фішок, за які ви можете купити товар, що я вам буду пропонувати. Не витратьте фішки марно, адже якщо вони закінчатся, ви більше нічого не зможете купити.

Готові? Отже, вперед за покупками!

Лот 1. Гарний великий дім для всієї родини (1 фішка).

Лот 2. Відпочинок тільки для тебе на одному з фешенебельних курортів світу (1 фішка).

Лот 3. Стати найвідомішим блогером на наступні 2 роки (1 фішка).

Лот 4. Один справжній друг (2 фішки).

Лот 5. Міцні знання (2 фішки).

Лот 6. Стильний костюм (2 фішки).

Лот 7. Щаслива родина (3 фішки).

Лот 8. Міцне здоров'я (3 фішки).

Лот 9. Абонемент у тренажерну залу (1 фішка).

— Вітаю вас із покупками! Я пропоную обговорити свої покупки і дати відповіді на запитання.

— Якою покупкою ви найбільш задоволені?

— Яку користь принесуть ваші покупки?

— Чи хотіли б ви купити ще щось?

► Гра «Танок по колу»

Перед початком гри педагог розкладає на підлозі по колу аркуші з написаними або намальованими цінностями. Під музику діти рухаються по колу і танцюють. Коли музика стихає, вони беруть аркуш з написаним словом або зображенням, озвучують і доводять цінність цієї речі.

Природа	Праця	Знання	Любов	Дружба	Милосердя
Батьківщина	Безпека	Життя	Здоров'я	Батьки	Доброчинність

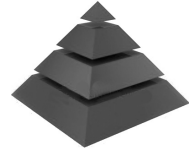
3. Групове заняття

— Впишіть цінності в піраміду, згідно з їхньою значущістю для вас.

Друзі Батьки Батьківщина Здоров'я Піклування

4. Теми для Щоденника вражень

- Цінності, яким немає ціни.
- Цінні речі потрібні для того, щоб...
- Потрібно вміти цінувати те, що маєш.



✓ ДЕНЬ 3. ЩО ЦІННОГО ТИ МОЖЕШ ПРИВНЕСТИ У СПІЛЬНУ СПРАВУ?

1. Вітання

► Прийом «Я радий тебе бачити»

Один учень стає в центр кола, інший підходить до нього, потискує руку і промовляє: «Привіт! Я радий тебе бачити!». Обидва залишаються в центрі, тримаючись за руки. Потім підходить третій учасник, бере за вільну руку першого або другого, потискує її та каже: «Привіт! Я радий тебе бачити!». Таким чином, група в центрі кола постійно збільшується. Всі тримають одне одного за руки. Коли до групи долучиться останній учасник, коло замикається, церемонія завершується потисканням рук.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що цінного ти можеш привнести у спільну справу?»

► Перегляд мультфільму «Ріпка» (<https://youtu.be/A1uKf6299-c>)

— Чи сподобався вам мультфільм? Чим саме?

— Чому дідусеві не вдалося відразу витягнути ріпку?

— Хто допомагав дідусеві?

— Чи й справді мишка була найсильнішою поміж усіх?

— Завдяки чому витягнули ріпку?

— Не завжди вдається виконати якусь справу самотужки. Тоді слід звертатися за допомогою до старших (*батьків, учителя*) або до друзів. Не даремно в народі існує прислів'я «Берись дружно — не буде сутужно». Навіть найменша, на перший погляд, допомога дасть великі плоди в спільній справі.

► Загадкова скринька

— У мої скриньці є річ, що знадобиться нам для виконання наступного завдання. Відгадайте, що це. (*Стрічка.*)

► Практична робота «Вузлик»

— Спробуйте зав'язати вузлик однією рукою.

— Чи вдалося вам це зробити? Чому?

— А зараз об'єднайтеся в пари, уявіть себе одним цілим і зав'яжіть вузлик з товаришем, допомагаючи собі однією рукою.

— А тепер удалося виконати завдання?

— Отже, для того, аби досягти бажаного результату в спільній роботі, потрібно вміти слухати одне одного, домовлятися, поступатися. Кожен з вас уміє робити щось краще, ніж інші, має незвичайні ідеї і таким чином може додати свою частинку творчості та праці в спільну справу.

3. Групове заняття

Діти об'єднуються в групи і виготовляють із поданих матеріалів моделі автомобіля, дерева, будинка, чарівного метелика.

Наприкінці обговорюють, хто з дітей що виконував під час спільної роботи.

I група «Будівельники». Побудувати з конструктора LEGO космічний будинок.

II група «Конструктори». Сконструювати з пластиліну суперавтомобіль.

III група «Інженери». Виготовити з папери, картону, коробок диво-робота.

IV група «Художники». Намалювати фарбами з допомогою пальчиків, ватяних паличок тощо чарівного метелика.

4. Теми для Щоденника вражень

□ Як стати корисним?

- Якби хтось попросив мене про допомогу, я міг (могла) би...
- Однією рукою в долоні не заплещеш.

✓ ДЕНЬ 4. ЧОМУ ДОВІРЯЮТЬ ОДНЕ ОДНОМУ?

1. Вітання

▶ Вправа «Привітаймося»

За сигналом учні рухаються класом у хаотичному порядку і вітаються з усіма, хто зустрічається на шляху.

- 1 — плеснули в долоні — вітаються за руку;
- 2 — плеснули в долоні — вітаються плечима;
- 3 — плеснули в долоні — вітаються спинами.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому довіряють одне одному?»

— Діти, всі ви чули слово «довіра». Як ви його розумієте?

▶ Робота над прислів'ям

— Які вчинки, на вашу думку, руйнують довіру, а згодом і дружбу?

— Як ви розумієте прислів'я «З добрим дружись, а лихих стережись»?

— Товаришувати та спілкуватися можна з багатьма людьми, а от дружити і довіряти лише одному чи кільком. Справжні друзі завжди підтримають словом, поглядом, посмішкою. Довіру здобути важко, а от зруйнувати її можна за одну мить.

▶ Вправа «Довірся мені»

Діти об'єднуються у пари за бажанням і зав'язують очі одному учневі в кожній парі. Інший стає «поводирем» і водить свого товариша класом, виконуючи команди.

Лунають команди:

- перестрибнути через камінець;
 - переступити калюжу;
 - перелізти через паркан;
 - пройтися по колоді;
 - пролізти під стільцем;
 - розрізнити фрукти на дотик і скуштувати їх.
- Що ви відчували, коли були «незрячими» або «поводирем»?
- Як ви порозумілися?
- Якій ролі ви надаєте перевагу і чому?
- Чи усвідомили ви, яку відповідальність мали?
- Чи змогли б ви без довіри до свого партнера виконати це завдання?

вдання?

► Прослуховування аудіоказки І. Радичкова «Якщо хочеш мати друзів»

3. Групове заняття

► Вправа «Формула довіри одне одному»

Об'єднатися в групи. Написати на аркуші формату А1 складники, що є найголовнішими у дружбі та довірі між справжніми друзями. Таким чином, вивести формулу справжньої довіри між друзями.

► Вправа «Вільне падіння»

Мета: зблизити дітей та налагодити довірливі стосунки.

Завдання: ставши спиною до класу, за командою впасти їм на руки.

— Що було легше робити: падати чи ловити? Чому?

4. Теми для Щоденника вражень

- Найціннішим у дружбі для мене...
- Чому потрібно довіряти одне одному?

✓ ДЕНЬ 5. НАРОДНІ ТРАДИЦІЇ ТА РОДИННІ СВЯТА

1. Вітання

— Вітаю вас, діти! Привітаймо одне одного! Зустріньтеся очима з тим, кому ви хочете сказати: «Привіт». Мовчки кивніть головою, посміхніться. *(По черзі учні зустрічаються очима з однокласниками й вітаються кивком голови та посмішкою.)*

2. Обмін інформацією. Тема дня «Народні традиції та родинні свята»

— Діти, всі ви чули слово «традиції». Як ви його розумієте? Що це таке?

— У чому проявляються народні традиції?

— Українські народні традиції — це традиційний український одяг, традиційна їжа, спосіб життя, народні свята. Немає людини, яка б не любила свята. Свята поліпшують взаємини між людьми, сприяють взаєморозумінню, виховують повагу до звичаїв і традицій. Завдяки їм у нас з'являються бажання і прагнення берегти рідну землю, краще пізнати одне одного.

► Вправа «Моя сім'я»

Учитель пропонує учням показати фотографії родини, розповісти про них та улюблені свята родини.

► Вправа «Бурхливі оплески»

— Я зачитуватиму традиції святкування народних і родинних свят. Якщо це добра традиція, аплодуйте, якщо погана — сидіть тихо.

- Бути ввічливим до гостей.
- Бути веселим, бадьорим, мати гарний настрій.
- З'їсти всі солодощі самому.
- Псувати настрої оточуючим.
- Спілкуватися виховано з усіма.
- Сваритися, битися.

► Створення пам'ятки «Як улаштувати гарне свято»

► Вправа «Традиції і свята»

— На аркушах паперу написано по п'ять народних і родинних свят. Уявіть, що, за законом, слід відмінити три свята. Які ви відмінили б і чому?

► Вправа «Упізнай свято»

- Уночі перед цим святом чемні діти знаходять під подушкою подарунок.
- На це свято розмальовують писанки.
- До цього свята прикрашають ялинку.
- На це свято на річках святять воду.
- Цього дня на торті запалюють свічки і всі тобі дарують подарунки.

3. Групове заняття

Створення колажу до улюбленого родинного свята та складання до нього порад «Як зробити так, щоб свято стало незабутнім».

4. Теми для Щоденника вражень

- Я б не зміг (змогла) прожити без свята...
- У житті багато прекрасних свят...
- Моє улюблене свято.

ТИЖДЕНЬ 3

✓ ДЕНЬ 1. ЧИ ВСЕ В ПРИРОДІ МАЄ ЦІННІСТЬ?

1. Вітання

► Вправа «Абеткове привітання»

Учні вигукують свої імена за абеткою. Якщо хтось вигукне ім'я поза чергою, привітання потрібно почати спочатку. З дорослішими учнями такі дії можна організувати у зворотному порядку. Привітання також можна хронометрувати, аби проводити моніторинг підвищення швидкості впродовж навчального року.

» *Вправа «Барометр настрою»*

Умоститися зручно, розслабитися і дихати спокійно. Очима подивитися вгору, вниз, ліворуч, праворуч і заплющити очі.

— Уявіть, що ви — квітка, а ваші долоньки — це бутони.

Наша квіточка повільно розтуляє пелюстки і стає такою гарною!

— До якого настрою спонукає вас ваша квіточка?

— Розплющте оченята і подаруйте одне одному гарний настрій та посмішку.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи все в природі має цінність?»

— Природа — найважливіша умова життя людей. Воду, тепло, світло, їжу, повітря — все це нам дає природа. Вона чарує і захоплює нас своєю красою, охороняє наше здоров'я. Зелений колір листя і трави заспокоює людину та позбавляє втоми — це доведено вченими. Турбота про природу, любов до неї роблять нас добрішими.

» *Вправа «Голос трави»*

— Що могла б розповісти трава людям, якби мала голос?

» *Вправа «Добре — погано»*

- Ясний сонячний день весни — добре чи погано?
- У лісі зникли всі вовки — добре чи погано?
- Щодня йдуть дощі — добре чи погано?
- Усі дерева зелені — добре чи погано?
- Багато квітів у шкільному саду — добре чи погано?
- Зникли всі птахи планети — добре чи погано?
- Сонечко не сходить і надворі постійна темрява — добре чи погано?

3. Групове заняття

» *Вправа «Уявіть це!»*

Один з учнів вибирає малюнок. Не показуючи іншим дітям, він мусить детально описати його. Інші діти намагаються відтворити цей малюнок. Забезпечте учнів кольоровими олівцями, маркерами, фарбами, папером тощо. Попросіть групу продемонструвати свої результати.

» *Робота у творчих лабораторіях*

У класі підготовлено центри для роботи в групах.

- Центр ліплення.
- Центр малювання.
- Центр виробів із паперу, тощо.

Дітям пропонують завітати до будь-якого центру і під керівництвом дорослих виготовити подарунок природі. Після завершення організують виставку творчих робіт.

4. Теми для Щоденника вражень

- Природа — найбільше наше багатство.
- Я люблю природу...
- Найбільша цінність у природі для мене...

✓ ДЕНЬ 2. ЧИ МОЖУТЬ ЗНИКнути ПРИРОДНІ ЦІННОСТІ?

1. Вітання

Лунає весела музика, яка повідомляє дітям, що вже час збиратися у коло. Діти з учителем утворюють коло.

Треба разом привітатись:
Добрий день! Добрий день!
Дружно й весело сказати:
Добрий день! Добрий день!
Вправо, вліво повернутись.
Добрий день! Добрий день!

Одне одному всміхнутись.
Добрий день! Добрий день!
Всіх вас рада привітати
І найкраще побажати.
Добрий день!

► Психогімнастика «Я — дерево»

— Я — дерево. Я расту в лісі. Навколо мене багато друзів, таких дерев, як я. Мої ноги — це міцне коріння. Моє тіло — тоненький стовбурець, мої руки — то гілочки. Вони тягнуться до ясного неба, відчують теплі сонячні промінчики, вбирають тепло, що розливається по всьому тілу. Я — дерево. Вітерець грається моїми листочками, гойдає мої гілочки. Мені приємно, добре, я дарую свій гарний настрій усім навколо.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи можуть зникнути природі цінності?»

— Якою є роль природи в житті людини? (*Місце існування, ко-мора ресурсів, джерело позитивних почуттів і натхнення.*)

— Отже, природа — це природне середовище існування людини, у якому вона отримує все необхідне, але людина — це частина природи, поза якою вона не може існувати.

Ми з'ясували, що людина змінює природу. Та чи завжди це відбувається на користь природі? Чи може людина існувати без самої природи?

Дамо відповіді на ці запитання.

Ще сто років тому здавалося, що влада над природою безмежна. Та із часом виявилось, що своєю діяльністю людина змінює природу, завдаючи непоправної шкоди довкіллю.

Чи залежить життя людини від стану навколишнього середовища?

Життя людини залежить від таких чинників, як повітря, вода, ґрунти, рослинний та тваринний світ. А отже, з одного боку, людина вийшла з-під влади природи, а з іншого — зв'язок із природою

в людини не може обірватися, бо це призведе до вимирання людини.

Розгляньмо кожен з цих природних чинників. Що ви знаєте про повітря, воду, ґрунт?

Повітря — важлива складова життя людини. Склад повітря має бути незмінним (азоту — 71 %, кисню — 21 %, вуглекислого газу — 0,03 %.) Якщо відбудуться зміни у складі повітря, то це призведе до хвороб органів дихання, а в подальшому — до смерті.

Вода. Організм людини не може прожити без води, бо вона бере участь у різних процесах, що відбуваються в організмі людини. Від того, яка вода потрапляє в організм, залежить і здоров'я людини.

Ґрунти. Кількість родючих ґрунтів на планеті зменшується. Ґрунти виснажуються. Та кількість добрив, яку люди вносили в ґрунти, була занадто великою, що і спричинило зменшення кількості родючих ґрунтів.

Господарюючи, людина вирубувала ліси, осушувала болота та річки. Все це призвело до зменшення розмаїття живих організмів на Землі.

Доволі часто цей вплив завдає непоправних змін природі. Через активну й не завжди раціональну діяльність людина дедалі частіше стає причетною до зникнення представників живої природи — тварин і рослин. Надмірне промислове будівництво, осушення заболоченої місцевості, вирубування лісів призводить до зникнення рослин і тварин на значних площах.

Отже, людина, втручаючись у природу, повинна пам'ятати, що природа залишається єдиним і незмінним джерелом усіх багатств, потрібних людині для існування. Тому головний обов'язок кожної людини і всього суспільства в цілому — це дбайливе ставлення до природи, збереження представників рослинного і тваринного світу.

— Які висновки можна зробити? (*Людина — частина живої природи. Природа і людина взаємопов'язані. Людина змінює природу в процесі своєї діяльності. Зміни в природі впливають і на саму людину. Людина має пам'ятати про можливі наслідки впливу на природу.*)

» *Фантастичні гіпотези*

— Що станеться, якщо зникнуть природні цінності?

3. Групове заняття

» *Складання «Порадника»*

— Що можна і чого не можна робити, аби не зашкодити природі? (*Діти в групах складають список порад щодо збереження природи.*)

4. Теми для Щоденника вражень
- Як я можу зробити цей світ красивішим?
 - Я люблю природу.
 - Природні цінності дають мені...

✓ ДЕНЬ 3. ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ І КУЛЬТУРИ

1. Вітання

▶ Емоційне налаштування

Учитель на вушко висловлює побажання дітям, ті передають його по колу тихесенько «змійкою». Останній учень записує його на дошці.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Пам'ятки природи і культури»

— Ми часто вживаємо слово «культура». Воно ввібрало в себе духовні та матеріальні надбання, створені народом протягом усієї історії. Наші предки залишили нам у спадок землю, свою історію, культуру, освіту, звичаї, традиції.

Як ви гадаєте, що таке пам'ятки природи і культури?

▶ Гра «Ходилка»

Діти кидають кубик і роблять відповідну кількість кроків, зупинившись, читають запитання і намагаються на нього дати відповідь.

▶ Гра «Ланцюжок»

Учитель називає основне поняття «пам'ятки культури», діти називають якомога більше слів, що асоціюються з цим поняттям.

▶ Вправа «Цікаві статті»

Учитель пропонує учням «передплатити» цікаві статті. Під час групової діяльності учні по черзі переглядають статті з газет, журналів, уривки із книжок, які вони прочитали, повідомляючи іншим їхній зміст. Решта учнів діляться своїми думками та почуттями про наведену інформацію.

— Яка з пам'яток природи вам найбільше запам'яталася і чим?

— Яка з пам'яток культури вам найбільше запам'яталася і чим?

3. Групове заняття

▶ Складання «Порадника»

— Що можна й чого не можна робити, аби не зашкодити пам'яткам природи і культури? (Діти в групах складають список порад щодо збереження цих пам'яток.)

4. Теми для Щоденника вражень

- Я люблю пам'ятки природи...

- Мій улюблений куточок природи...
- Для мене важливо...

✓ ДЕНЬ 4. ВПЛИВ ЛЮДИНИ НА ДОВКІЛЛЯ

1. Вітання

» Вправа «Капелюшок бажань»

Я бажаю квітам...

Я бажаю друзям...

Я бажаю собі...

Я бажаю всім...

2. Обмін інформацією. Тема дня «Вплив людини на довкілля»

— Як людина може впливати на довкілля?

» Гра «Так чи ні?»

Потрібно пригадати за допомогою фішок, як поводитися у довкіллі та чого не можна робити.

- Вирубувати ліс.
- Саджати квіти.
- Руйнувати джерела.
- Обдирати кору дерев.
- Знищувати первоцвіти.
- Ловити метеликів.
- Берегти молоді рослини.
- Прибирати місця відпочинку.

» Гра «Подорож сторінками Червоної книги»

Знаком для початку гри є книга. Той учень, у якого в руках залишається книга, за сигналом розповідає всім історію про рослини або тварин, занесених до Червоної книги.

3. Групове заняття

Написання колективного листа нащадкам від імені довкілля. Аналіз основних екологічних проблем та їхнє оцінювання з майбутнього.

» Вправа «Людина і довкілля»

На аркуші формату А1 олівцем намальовано, як людина впливає на довкілля. За допомогою солі, клею й фарб діти створюють картину.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я можу зробити цей світ красивішим тим, що...
- Я люблю довкілля...
- Я бережу довкілля, тому що...

✓ ДЕНЬ 5. ОХОРОНА ПРИРОДИ

1. Вітання

— Я бачу, який у вас гарний настрій, оченята в усіх сяють, ніхто не сумує. А що нам ще може поліпшити настрій? (*Посмішки, добрі вчинки, подарунки.*)

— Подаруйте одне одному свою посмішку.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Охорона природи»

► Слухання й обговорення вірша «Вмійте природу любити»

Вам у походи ходити
І мандрувать, любі діти!
Вмійте ж природу любити,
Кожній стеблинці радіти.
В полі, у лісі, над яром —
Квіти, дерева і трави.

Цвіту не рви задаром,
Гілки не втни для забави!
Оберігайте ж повсюди
Шлях і стежиночку в гаї.
Все те окрасою буде
Нашого рідного краю.

П. Сиченко

— З яким проханням звертається до нас поет?

— Які поради дає автор?

— Чому потрібно оберігати природу?

— А яке значення має природа для людини?

► Робота в парах. Гра «Так чи ні?»

— Попрацюйте в парі. Розкажіть за малюнком, чи піклуються діти про природу, хто і що загрожує їй.

► Театралізація

Учитель пропонує дітям уявити себе рослиною. Створити Театр рослин, які хочуть сховатися, захиститися від людей. (*Надягнувши маску рослини, діти показують і розповідають, як би вони захистилися від небезпеки.*)

3. Робота в групах

► Інтерактивна вправа «Павутинка»

— Як правильно охороняти природу?

(*Діти записують поради на аркушах та кріплять на аркуш паперу формату А1 у вигляді павутинки.*)

4. Теми для Щоденника вражень

Я охороняю природу...

Природа дає нам...

Я піклуюся про природу...

≡ 6-Й МІСЯЦЬ. ХОЧУ — МОЖУ — ПОТРІБНО ≡

Мета: ознайомити дітей із розмаїттям навколишнього світу; розширити пізнання учнів у життєвому просторі, знання дітей про мрії та бажання; створити позитивний емоційний настрій від особистих та спільних мрій і бажань; учити осмислювати й оцінювати ситуацію, самостійно розуміти мотиви поведінки і співвідносити ці мотиви з наявними нормами поведінки; розвивати прагнення до дослідження, творчу фантазію, креативність мислення, інтерес до довкілля, зв'язне мовлення; надати дітям змогу самостійно робити висновки, логічно та нестандартно мислити, виділяти головне та аналізувати ситуації; забезпечити вміння слухати одне одного, дивитися в очі своїм товаришам, обмінюватись інформацією, враженнями; навчати доброзичливо і з повагою ставитися до інших; виховувати дбайливе ставлення до природи, естетичний смак; виховувати дружні взаємини, доброту, чуйність; створювати єдину спільноту, згуртовувати колектив; сприяти поліпшенню психологічного клімату в класі; спонукати дітей до добрих учинків.

ТИЖДЕНЬ 1

✓ ДЕНЬ 1. ЯКІ БАЖАННЯ ВИНИКАЮТЬ У ЛЮДЕЙ?

1. Вітання

» Вправа «Знайомство»

Діти вітаються по колу і висловлюють свої побажання на день.

1-й учень. Доброго ранку! Я тобі бажаю гарного настрою.

2-й учень. Доброго ранку! Я тобі бажаю добрих товаришів.

(І так далі...)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які бажання виникають у людей?»

» Вправа «Мікрофон»

— А що таке бажання? (Бажання — прагнення до здійснення чого-небудь.)

— Яке у вас бажання на цю хвилину?

— Які бажання можуть виникнути у людей?

— Які бажання можуть виникнути у тварин?

3. Групове заняття

» Вправа «Поміркуй»

— Послухайте казку «Три бажання» і скажіть, які бажання виникли у головних героїв?

ТРИ БАЖАННЯ

Були собі дуже бідні дід та баба. Ані з'їсти, ані пити — завжди голодні й холодні, працювати вже не могли, бо старі дуже були. Сиділи, сумували, та у віконце позирали, що їм людська ласка принесе. Бо люди на селі були різні: добрі й не дуже, а то й зовсім злі, бо у всіх доля була своя. Хто в ярмі, той плакав, а хто пан, той радів.

Одного разу напросилася якась подорожня жінка до них ночувати. Вони її впустили, чим змогли, нагодували, добрим словом привітали, спати поклали. А вранці вона їм подякувала за хліб-сіль, а тоді й каже, що вона виконає три їхні бажання.

Сіли старі за столом та й думають, що б їм таке загадати, щоб їхнє життя кращим стало. І поки баба думала-гадала, дід, дуже голодний був, сказав:

— Перш за все хочу печеної ковбаси величезний шматок!

Дивляться, аж ось із-за комина величеньке кільце ковбаси спускається, та таке рум'яне, запашне. Баба глянула і позеленіла від злості на таке мізерне дідове бажання. У неї вже на язиці вертілося інше: щоб молодість повернулася, щоб багатими стати, а тут... Не могла бабина душа таке стерпіти.

— А бодай же тобі, діду, тая ковбаса та й до носа приросла! — залемтувала баба, запалившись праведним гнівом на дідову не обачність.

І ковбаса враз приросла до дідового носа, ніби там і була. Обоє, це побачивши, заніміли. Сидять та й плачуть, не знають, що робити.

— Ще тільки одне бажання маємо,— каже дід крізь сльози,— будемо вже разом загадувати.

— Ну так хай же та ковбаса та від носа відпаде! — сказали, але продовжити не встигли, бо ковбасу як язиком злизало, пропала. А вони, хоч ніколи до цього не сварилися, почали лаятись та докоряти одне одному.

А люди відтоді, чуючи постійну сварку з їхньої хати, обходять її десятою дорогою, бо кому ж охота зі сваркою жити.

1-ша група. Доведіть доцільність бажання діда.

2-га група. Доведіть доцільність бажання баби.

3-тя група. Яких помилок припустилися і баба, і дід?

4-та група. Що необхідно зробити, аби помирити героїв?

4. Теми для Щоденника вражень

- Бажання моєї (мого) подружки (товариша).
- Для здійснення мого бажання...
- Я собі бажаю...

✓ **ДЕНЬ 2. ЧИ Є РІЗНИЦЯ МІЖ МРІЄЮ І БАЖАННЯМ?****1. Вітання**

» Вправа «Мрії»

Діти утворюють коло і по черзі висловлюють свою мрію.

□ Я мрію про...

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи є різниця між мрією і бажанням?»

» Вправа «Увійди в картину»



— Що я бачу?

— Що я чую?

— Що я відчуваю?

— Чи змінилися твої мрії після «входження» у картину?

— Що таке мрія? (*Мрія — процес фантазування, коли людина прогнозує деякі майбутні події, настання яких вона бажає.*)

— Що таке бажання? (*Бажання — прагнення до здійснення чого-небудь.*)

» Вправа «Дослідник»

— Чи є різниця між мрією і бажанням?

3. Групове заняття

» Вправа «Моя мрія і моє бажання»

Діти об'єднуються у групи і створюють колаж з розповіддю.

1-ша група. Мрії мого класу.

2-га група. Бажання мого класу.

4. Теми для Щоденника вражень

□ Я мрію...

□ Моє бажання...

□ Бажання весняного лісу.

✓ ДЕНЬ 3. ЧИ МОЖЕ МРІЯ ЗМІНИТИ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ?

1. Вітання

— Рано-вранці (*діти імітують рухи*) всі прокинулись..., потягнулись..., посміхнулись, а потім гарно вмились..., на сусіда подивились... і сонечко привітали... «Доброго ранку!» — сонечку сказали, сонячний зайчик у долоньки спіймали. Сонячний зайчик нас гріє. Тепліше стає, настрої чудовий він нам передає, і ми побажаємо друзям своїм... (*бажання дітей*)... гарних думок і хорошого дня, щоб думка весела і радісна була!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи може мрія змінити життя людини?»

— Діти, про що ви мрієте? (*3–4 учні розповідають.*)

— Мрії — це частинки нашого життя. Без них важко уявити будні. Вони роблять життя яскравим. Завдяки їм ми робимо неможливе для нас у цей період. У кожної людини — власні мрії. Хтось мріє про друзів, хтось — про хороше майбутнє, про щастя, здоров'я, нову куплену річ тощо...

Мріяти ніколи не пізно — і це чудово наповнюватиме ваше життя яскравими барвами!

► Вправа «Мрія»

— Послухайте «Казку про Маленьку Мрію». Чи може мрія змінити життя людини?

КАЗКА ПРО МАЛЕНЬКУ МРІЮ

В одному затишному і красивому містечку народилася Маленька Мрія. Вона була дуже доброзичливою та дружелюбною і, щойно народившись, поспішила до людей. Вона підійшла до першого будинку і постукала. Але їй не відчинили. Вона пішла до наступного — там теж двері були зачинені. Нарешті в наступному будинку їй відчинили і запитали:

— Хто ти?

— Я — Маленька Мрія.

— Але у нас не прийнято мріяти, — відповіли люди і відмовилися впустити до себе Мрію.

У наступному дворі люди запитали її:

— Навіщо ти нам?

— Я спробую зробити ваше життя яскравішим і цікавішим.

— У нас немає на це часу, — відмахнулися ті.

Маленька Мрія посмутніла, ніхто не хотів впустити її до себе додому і подружитися. Вона понурилася і повільно підійшла до

останнього дому на вулиці. Зітхнувши, Мрія тихенько постукала. Двері відчинила дитина.

— Ну привіт, Маленька Мріє!

— Ти знаєш, як мене звати? — здивувалася та.

— Звісно! Ба більше, я не могла дочекатися на тебе! — і дитина, взявши Мрію за руку, повела її в будинок. Коли Мрія ввійшла в будинок, вона побачила там Дитинство. Дитинство підійшло до гості та ласкаво промовило:

— Вітаю тебе, Маленька Мріє! Ми чекали на тебе, адже Дитинство та Мрії — завжди поруч. А коли настане час і я піду, не дай Дорослості вигнати тебе з життя цієї дитини. Тоді ти підростеш разом із нею і, можливо, станеш Великою Мрією.

Мрія погодилась. Вона була дуже рада знайти будинок з такими щирими друзями.

Ольга Рапацька

3. Групове заняття

► Вправа «Снігова куля»

Діти об'єднуються у групи «дівчатка» і «хлопчики».

До словосполучення «Я мрію...» кожен член групи додає по одному слову, повторюючи мрії попередніх учнів.

1-ша група. Про що мріють дівчатка?

2-га група. Про що мріють хлопчики?

3-тя група. Про що мріють учні нашого класу?

4-та група. Про що мріють учні нашої школи?

5-та група. Про що мріють учні нашого міста (села)?

6-та група. Про що мріють учні України?

— Чи можуть ваші мрії змінити життя класного колективу?

— Що для цього необхідно зробити?

4. Теми для Щоденника вражень

- Моя мрія може змінити життя.
- Мрія моєї сім'ї.
- Мрія сонячного промінчика.

✓ ДЕНЬ 4. ЧИ МОЖЕ ЛЮДИНА ЖИТИ БЕЗ БАЖАНЬ?

1. Вітання

► Гра «Чарівний стілець»

Учитель ставить у центр кола стілець і каже: «Я доторкнуся чарівною паличкою до стільця, тоді він умить стане чарівним. А чари його полягають у тому, що якщо хтось сяде на цей стілець, то всі відразу починають про цю дитину говорити тільки гарні слова».

Педагог пропонує дитині сісти на «чарівний стілець» і починає про неї говорити щось приємне. Потім «чарівну паличку» передають дитині, яка стоїть праворуч, і та продовжує говорити добрі слова про того, хто на стільці. Дорослий надає можливість висловитися кожному учасникові гри, а потім цікавиться у дитини, яка сидить на стільці, як вона, чи приємно було чути добрі слова. Потім на «чарівний» стілець сідає інша дитина.

— Чи виникало у вас якесь бажання, коли вам говорили хороші слова?

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи може людина жити без бажань?»

► *Вправа «Колір твого бажання»*

Перед учнями — кольорові олівці. Кожна дитина визначається, про що вона зараз думає, чого їй хочеться, вибирає собі той колір олівця, який, на її думку, відповідає її бажанню. Пояснюють свій вибір. (*Наприклад: я обрав жовтий олівець тому, що я хочу, щоб вийшло сонечко і стало тепло.*)

3. Групове заняття

► *Вправа «Бажання»*

Діти об'єднуються в групи за місяцями дня народження і записують відповіді на запитання.

1-ша група. Які бажання у дітей, які народилися влітку?

2-га група. Які бажання у дітей, які народилися восени?

3-тя група. Які бажання у дітей, які народилися взимку?

4-та група. Які бажання у дітей, які народилися навесні?

4. Теми для Щоденника вражень

- Моє кольорове бажання.
- Життя можливе (*неможливе*) без бажань...
- Бажання моєї сім'ї.

✓ **ДЕНЬ 5. ЩО Я МОЖУ ЗРОБИТИ, АБИ ЗДІЙСНЮВАТИ БАЖАННЯ?**

1. Вітання

► *Гра «Якби мені вдалось перетворитися...»*

Перед учнями — різні картинки із зображеннями когось та чогось. Учитель пропонує вибрати собі картинку за бажанням. Потім — подумки перетворитися на когось або на щось із того, що намальовано на картинці.

Наприклад:

— Якби я перетворився на зорю, то... (*бачив би Землю з висоти та Космос*).

— Якби я стала лялькою, то... (дуже хвилювалася б про те, щоб діти мене не поламали; хотіла б завжди залишатися новенькою).

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що я можу зробити, аби здійснювати бажання?»

— Чим більше ваше бажання, тим складніше його виконати, тим менше у вас віри в свої власні сили. Тому почніть з дрібниць. Жоден художник не починає малювати шедеври, всі починають із замальовок і начерків. Виконуючи свої дрібні бажання, по-перше, ви відчуєте свою силу, і це додасть вам впевненості. По-друге, почнете більше довіряти собі. По-третє, у вас з'явиться особливе чуття на «шанс».

► Вправа «Інтерв'ю»

- Для здійснення бажання я...
- Намалюйте своє бажання, яке вже здійснилося, і ви хочете ним поділитися зі своїми товаришами.

3. Групове заняття

► Вправа «Поміркуй»

Діти об'єднуються в групи.

— Прочитайте казку «Коли здійснюються мрії».

— Виконайте завдання в групах.

1-ша група. Визначте, завдяки чому здійснилася мрія хлопчика?

2-га група. Які бажання могли бути у хлопчика?

3-тя група. Продовжте казку.

КОЛИ ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ МРІЇ

В одному мальовничому містечку, на березі швидкої та бурхливої річки, за столітніми соснами, на зеленому пагорбі, поплямованому різнобарвними квітами, стояв маленький чепурний будиночок. У цьому будиночку мешкав звичайнісінький собі хлопчик. Звали хлопчика Івасем. І ніби нічого дивного: чемний та вихований, добрий учень і хороший друг.

Та ось одна біда. Вважав Івась, що нічим не наділив його Бог, що ніби не вміє він скласти гарного вірша чи змайструвати якусь дотепну штучку або швидше за всіх друзів промчати на велосипеді по крутому схилу.

От одного ранку, прокинувшись і лежачи у ліжку, Івась згадував свій нічний сон. А наснилося йому тієї ночі, що малював він веселу та швидку річку, що тікає десь далеко за місто, стрімкі схили з височезними дубами та соснами, синє небо з барвистою веселкою і прозорі краплинки дощу, що втішають місто після нічного сну.

Недовго думаючи, Івась підхопився і стрімголов побіг до дідуся, бо пам'ятав, що у діда в світлиці стоїть мольберт і здоровезна коробка, наповнена маленькими тюбиками масляної фарби, а ще повний набір розкішних пензлів. І ще знав Івась, що дідусь не відмовить онукові, бо дуже любив він Івася.

Як вітер, хлопець залетів до оселі та збиваючись розповів дідусеві про сон і про те, що хоче він намалювати свою мрію.

Звісно, дідусь не заперечив. Легко, немов пташка в небі, літав пензлик Івася на папері, змішував неймовірні барви, вимальовував дивні створіння і казкові чарівні ліси.

За три години роботи, що для Івася пролетіли, мов хвилина, перед хлопчиком з'явилася прекрасна картина. Навіть дідусь здивувався, як-то воно гарно.

За тиждень у школі, де вчився Івась, відбулася виставка, на якій його картину викупили люди, що допомагають дітям, які потребують лікування.

Таким чином, зрозумів наш Івасик, що в цьому житті кожній людині Бог наділяє свій єдиний дар, той, який на все життя. Тільки його потрібно знайти.

Зараз наш Івасик уже Іван Романович, а картини його відомі майже на весь світ. Перша картина повернулася до школи, де вчився наш Івасик, як уже здійснена мрія.

4. Теми для Щоденника вражень

- Моє бажання здійсниться тоді...
- Для здійснення бажання первоцвіта я...
- Бажання і праця.

ТИЖДЕНЬ 2

✓ ДЕНЬ 1. ЧИ ЗАВЖДИ ВАРТО ЗДІЙСНЮВАТИ ВСІ БАЖАННЯ?

1. Вітання

» Вправа «Чарівник»

— Продовжте фразу «Якби я був чарівником, то я здійснив би бажання...» (кого і яке?).

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи завжди варто здійснювати всі бажання?»

— Здійснення наших бажань — запорука успіху. Але бажання й наміри людина має аналізувати з урахуванням можливостей. Для самовдосконалення велике значення має сила волі. Її потрібно

виховувати в собі постійно: не пасуй, коли не розв'язується задача. Не вдається відразу — відпочинь і знову берися. Не зумів розібратися сьогодні — з'ясууй завтра. Не знаєш — запитуй, не вмієш — вчися. Роби не тільки те, що хочеться, а перш за все те, що ПОТРІБНО.

«ХОЧУ» — це бажання. Але у людей є певні обов'язки, виконання яких допомагає іншим задовольняти свої бажання, потреби. Трапляється так, що деякі наші бажання важко здійснити, бо вони суперечать бажанням інших людей або спільним бажанням групи (*сім'ї, класу тощо*). Наприклад, що робити, коли хочеться бавитися у дворі, а мама просить допомогти прибрати у квартирі, піти до крамниці тощо?

Для того щоб мати змогу краще здійснювати свої бажання і задовольняти потреби, слід добре вчитися, багато читати, набувати різних навичок, зміцнювати своє здоров'я та фізичну силу.

» Вправа «Фея»

— До класу завітала фея, з допомогою якої діти здійснювали свої бажання. Як ви вважаєте, якими могли бути ці бажання?

3. Групове заняття

» Вправа «Оціни бажання»

— Прочитайте оповідання «Печиво».

ПЕЧИВО

Мама висипала на тарілку печиво. Бабуся весело задзвеніла чашками. Володя й Мишко всілися за стіл.

— Діли по одному, — сказав Мишко.

Хлопці вигребли все печиво на стіл і розклали його на дві купки.

— Порівну? — запитав Володя.

Мишко перевірів очима купки.

— Порівну. Бабусю, налий нам чаю!

Бабуся подала чай. За столом було тихо. Купки печива швидко зменшувались.

— Смачне! Солодке! — говорив Мишко.

— Угу! — відгукнувся з повним ротом Володя.

Мама і бабуся мовчали. Коли все печиво було з'їдено, Володя глибоко видихнув, погладив себе по животі та виліз із-за столу.

Мишко доїв останній шматочок і подивився на маму — вона розмішувала ложечкою непочатий чай. Він поглянув на бабусю — вона жувала скоринку хліба...

Валентина Осєєва

1-ша група. Оцініть учинок хлопчиків.

2-га група. Опишіть риси людини, яка вміє управляти своїми бажаннями.

3-тя група. Змініть кінцівку оповідання. Що слід зробити хлопчикам, аби виправити ситуацію?

4. Теми для Щоденника вражень

- Я хочу..., але для цього потрібно...
- Моє бажання подорожує у часі.
- Я вмію управляти своїми бажаннями.

✓ ДЕНЬ 2. ЯК ПРИРОДА ОБМЕЖУЄ ЛЮДСЬКІ БАЖАННЯ?

1. Вітання

► Гра «Портрет»

— Пропоную вам створити «емоційний портрет»:

- насупитися, як зла чарівниця;
- посміхнутися, як весела дитина;
- позлитися, як людина, яку вдарили;
- злякатися, як дитина, що загубилася в лісі;
- заморитися, як тато після роботи.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як природа обмежує людські бажання?»

► Естафета «Абетка бажань»

— Доберіть до кожної букви абетки слово чи словосполучення, що стосується бажань.

— Чи потрапляли ви у таку ситуацію, коли ви в природі відчували спрагу, а води поблизу не було? Розкажіть, який вихід ви знайшли. (*Спека, холод, дощ, туман, сильний вітер, завірюха...*)

3. Групове заняття

► Вправа «Хочу, можу, потрібно»

1-ша група. Напишіть у три стовпчики слова «ХОЧУ», «МОЖУ», «ПОТРІБНО». Опишіть свої бажання, можливості й обов'язки.

2-га група. Поясніть, як природа обмежує людські бажання та можливості.

3-тя група. Презентуйте свої бажання.

4. Теми для Щоденника вражень

- Чи можуть бути обмежені мої бажання?
- Природа і моє бажання.
- Бажання метелика обмежуються у...

✓ ДЕНЬ 3. ЧИ ПОТРЕБУЮТЬ БАЖАННЯ ОБМЕЖЕНЬ?

1. Вітання

» «Конкурс на кращого міма»

Викликаний до дошки учень отримує завдання від учителя показати будь-яке бажання тільки мімікою і жестами. Завдання чує тільки виконавець. Решта дітей повинні відгадати це бажання.
(*Читаю книгу, пишу в зошиті, гарний настрій, міцний сон...*)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи потребують бажання обмежень?»

» Вправа «Продовж речення»

- Найбільше у світі я хочу...
- Мої бажання потребують обмежень...

3. Групове заняття

» Вправа «За і проти»

Діти об'єднуються в групи.

1-ша група. Довести користь бажань.

2-га група. Довести шкідливий вплив бажань на людину.

» Гра «Фанти»

— Уявіть, що вас запросили на день народження. Кожен із «запрошених гостей» обирає для себе фант (*це можуть бути цеглинки LEGO*). «Іменинник» називає свої бажання, зазначає, що кому виконати.

Після гри обговорюють бажання «іменинника», їхню доцільність тощо.

4. Теми для Щоденника вражень

- Чому я повинен (*повинна*) обмежувати свої бажання?
- Моє дитяче бажання в дорослому майбутньому.
- Мої можливості.

✓ ДЕНЬ 4. ЧОМУ НЕ МОЖНА ЖИТИ БЕЗ ПРАВИЛ?

1. Вітання

» Вправа «Повтори»

— У нашому класі дружні всі, я і ти, і ми усі! Посміхнись тому, хто праворуч, посміхнись тому, хто ліворуч, ми — одна сім'я.

— У нашому класі дружні всі, я і ти, і ми усі! Дай руку тому, хто праворуч, дай руку тому, хто ліворуч, ми — одна сім'я.

— У нашому класі дружні всі, я і ти, і ми усі! Привітайся до того, хто праворуч, привітайся до того, хто ліворуч, ми — одна сім'я.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому не можна жити без правил?»

— Правила — це набір з багатьох «можна» і «не можна», «це роби» і «цього не роби». Дитині необхідний певний розпорядок дня: прокинутися, вмитися, одягтися, поснідати, почистити зуби і т. ін. Чітка послідовність і повторюваність звичних дій уселяють дитині впевненість, створюють відчуття надійності, захищеності, сприяють гарному настрою. Порядок необхідний для правильного розвитку і подальшого навчання в школі. За відсутності режиму дитині буде важко привчитися до організованості, вона не зможе зосередитися на одному предметі, адже її увага розсіяна і не звикла до чітких рамок.

► Вправа «Мікрофон»

— Чи можна жити без правил? Чому?

► Вправа «Перевтілення»

— Послухайте казку і від імені героїв розкажіть, без чого вони не можуть жити.

БЕЗ ЧОГО НЕ МОЖНА ЖИТИ

Замислився якось старий ведмідь про життя. Замислився та й запитав ведмедицю:

— На чому життя тримається?

А ведмедиця наїлася свіжої лісової малини, лежить собі в кущах, на сонечку гріється і вухом не веде. Дрімає.

Тоді ведмідь голосніше ревноу:

— Не вдавай із себе глуху! Відповідай, на чому життя тримається.

Позіхнула ведмедиця, перевернулася на інший бік і пробурмотіла крізь сон:

— На їжі життя тримається...

Почула це лисиця та й каже:

— Щира правда. Життя на їжі тримається, на харчах — курятинці, тетерев'ятинці, зайчатинці... Хто що полюбляє, те і їсть. Заєць кору гризе. Білка шишки лущить...

— Ха! — перебив лисицю вовк, який пробігав повз. — Не тільки на їжі життя тримається. Спробуй-но прожити без лігва...

— Чи без нори! — додав кріт.

І дятел ствердив:

— Без житла й сита тварина гине.

Прояснилося в голові у ведмедя. Зрозумів він, що без їжі та без житла погано будь-якому звірові, однак вирішив людей попитати.

Був у нього знайомий селянин.

Розповів ведмідь селянинові все, що йому звірі сказали, й запитав:

— Чи так це?

— Так,— відповів селянин.— Тільки людині цього замало.

— А що їй ще потрібно? — питає клишоногий.

А селянин на те:

— Ти сам, Потаповичу, зметикуй.

Каже і на кожух показує.

Зрозумів ведмідь та й сам собі відказав:

— У мене кожух готовий. На мені росте. А в тебе такого немає.

— Ото ж бо й воно,— недоумлює селянин ведмедя.— Тільки й кожуха мало людині. Сорочка, сіряк та інший одяг теж потрібні. А босій як людині жити? Хоча б личаки треба сплести.

Допізна думали-гадали селянин з ведмедем про це та про багато чого іншого.

У ведмедя навіть голова пухнути почала.

— Годі! — ревноу він.— Не потрібна мені в лісі ця грамота. Я й без неї проживу.

— Так-так,— погодився селянин,— ти проживеш без неї. Тобі, звірові, навіщо багато знати, а людям треба. Бо життя не тільки на їжі, житлі та одязі тримається — воно й ученням міцне, правилами.

Євген Перм'як

— То чи можна жити без правил?

— Які правила у нас уже існують у класі?

3. Групове заняття

► Вправа «Склади правила»

Діти об'єднуються в групи.

1-ша група. Скласти правила поведінки в їдальні.

2-га група. Скласти правила поведінки на прогулянці.

3-тя група. Скласти правила поведінки на стадіоні.

4. Теми для Щоденника вражень

- Моїм найважливішим правилом є...
- Мені потрібні правила.
- Природа живе за правилами.

✓ ДЕНЬ 5. ЩО БУДЕ, ЯКЩО НЕ ВИКОНУВАТИ ПРАВИЛ?

1. Вітання

► Вправа «Пасажири»

— Їхали в машині юні пасажири. Повернули праворуч, ліворуч, уперед, назад, без перешкоди під'їжджаємо до школи.

— Їхали ми їхали, в... поле ми приїхали. А чому в поле?.. (Тому що тут ростуть буряки й картопля, помідори, огірки, кавуни і дині...)

— Їхали в машині юні пасажири. Повернули праворуч, ліворуч, уперед, назад, без перешкоди під'їжджаємо до школи. Їхали ми їхали, в... зоопарк приїхали. Чому в зоопарк?.. (Діти висловлюють свої думки.)

— Їхали в машині юні пасажири. Повернули праворуч, ліворуч, уперед, назад, без перешкоди під'їжджаємо до школи. Їхали ми їхали, у... парк приїхали. Чому у парк?.. (Діти висловлюють свої думки.)

— Їхали в машині юні пасажири. Повернули праворуч, ліворуч, уперед, назад, без перешкоди під'їжджаємо до школи... Чому до школи?..

— У школу зайшли, друзів привітали. «Доброго ранку!» — їм ми сказали. (Діти вітаються.) На килимок сіли. Всі готові? Тоді вперед — до перемоги!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що буде, якщо не виконувати правил?»

► Вправа «Мікрофон»

- Якщо не виконувати правила класу...
- Якщо не берегти природу...

3. Групове заняття

► Вправа «Навчаючи — вчусь»

Діти об'єднуються у групи. Запропонований текст поділено на три частини. Опрацювавши свою частину, скіпер групи передає інформацію двом іншим групам. Обговорення інформації.

Довкілля — це місце, де мешкають живі істоти, де вони знаходять поживу, прихисток.

Ми не можемо уникнути втручання в навколишнє середовище. Часто ми завдаємо шкоди природі: погіршуються умови життя рослин, тварин, людей.

Щоб вижити, необхідно зберігати природу Землі.

Наша держава Україна дбає про охорону природи. На заводах і фабриках устанавлюють обладнання, що не дає змогу забруднювати повітря, воду, ґрунт.

Для збереження куточків незайманої природи створено заповідники. Там заборонено вирубувати дерева і кущі, збирати й виптувати трав'янисті рослини.

Не дозволено полювати на звірів, птахів, ловити рибу, метеликів, інших тварин. В Україні є такі великі заповідники: Карпатський національний, Чорноморський, «Асканія-Нова» та інші.

Деякі види тварин і рослин називають рідкісними, або зникаючими. Усіх їх занесено до Червоної книги України.

Дбати про природу повинна не тільки держава, але й кожна людина. Дорослі й діти мають берегти природу там, де вони живуть, працюють і відпочивають.

Що б ти не робив, спочатку подумай, чи не зашкодиш цим природі. Дбайливо стався до природи сам і нагадуй про це старшим. Розповідай своїм батькам, про що ти дізнався на уроках курсу «Я досліджую світ». Запрошуй їх разом із тобою спостерігати за неживою і живою природою. Попроси дорослих допомогти тобі виготовити і розвісити годівниці, шпаківні.

Посадіть дерево, кущ, квіти біля вашого будинку і доглядайте за ними.

1-ша група. Складіть правила поведінки в лісі.

2-га група. Складіть правила поведінки біля річки.

3-тя група. Складіть правила поведінки у парку.

4. Теми для Щоденника вражень

- Природа чекає від мене...
- Якщо я не дотримуватиму правил класу, то...
- Усі разом ми в класі...

ТИЖДЕНЬ 3

✓ ДЕНЬ 1. ЧИ МОЖЕ БАЖАННЯ НАШКОДИТИ?

1. Вітання

» *Вправа «Сонечко»*

— Рано-вранці всі проснулись, ... потягнулись, ... посміхнулись, ... ну а потім гарно вмились, ... на сусіда подивились ... і сонечко привітали... «Доброго ранку!» — сонечку сказали, сонячний зайчик у долоньки спіймали. Сонячний зайчик нас гріє, тепліше стає, настрої гарний він нам передає. Ми побажаємо друзям своїм... (*бажання дітей*) ... хороших думок і гарного дня, щоб думка весела і радісна була!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи може бажання нашкодити?»

— Коли ми мріємо, то бажаємо собі, щоб задумане здійснилося.

Потаємні мрії є у всіх. Виконання бажань — це теж мрія, яку можна перетворити на реальність.

У прагненні виконати бажання є правила. І якщо їх дотримувати, то потрібні бажання вже точно будуть виконуватися вчасно.

► *Вправа «Алгоритм бажань» (створення правил здійснення бажань)*

1. Бажання повинні бути чітко сформульовані.
2. Бажання можуть містити будь-які слова, окрім частки «не».
3. Ваші бажання повинні приносити користь не тільки вам, але й іншим людям, або хоча б не нашкодити їм.

— Як ви вважаєте, чи може ваше бажання нашкодити комусь?

3. Групове заняття

► *Вправа «Одне ціле»*

Діти об'єднуються в групи. Кожна група отримує частину тексту та завдання до нього.

БАЖАННЯ Й НАПОЛЕГЛИВІСТЬ ДІВЧИНКИ

У першому класі Даша дуже просила маму дозволити їй іти після уроків самій на тренування. Але мама була непохитною:

— Це небезпечно для тебе. Ти ще маленька, я буду сама забирати тебе після школи.

— Але ж тоді ми знову не будемо встигати на тренування!

— Почекаєш ще рік, поки ти ще занадто мала.

Даша дуже засмутилася, адже її казка про гімнастику знову залишилася лише мрією. Але дівчинка вирішила, що повинна щось робити. Вона почала шукати в *Youtube* ролики, за якими займатися можна було самостійно вдома. А ще Даша постійно тягнула шпагат у школі. На перерві, на фізкультурі, на групі подовженого дня. Якось тато побачив старання Даші і замість захоплення дуже посварив її.

— Не можна займатися цією самодіяльністю! Ти можеш нашкодити собі!

— Але я вже півроку займаюся сама! І все добре!

— А якщо ти станеш на місток, а піднятися не зможеш? А якщо потягнеш м'язи на шпагаті? А якщо ногу зламаєш або шию? Твоя кімната тісна, ти не можеш тут займатися. Я забороняю!

— Але я так хочу на гімнастику.

— Почекай ще рік! Виростеш, зможеш ходити туди сама, в залі будеш займатися під наглядом тренера!

Час минав швидко. Даша пішла вже у третій клас. Нарешті вона була досить дорослою, щоб здійснити свою мрію про гімнастику.

Даша пішла до спортивної секції, побачила тренера і з посмішкою на обличчі заявила:

- Я хочу займатися з вами!
- Тобі вже пізно.
- Чому ж? З якого віку можна займатися гімнастикою?
- З п'яти років. У крайньому випадку з семи. А скільки тобі?
- Мені вісім.
- Це занадто багато, на жаль.
- Але, будь ласка! Дайте мені шанс! Я дуже сильно хочу!

Тренер не хотіла брати таку дорослу дівчинку в групу, адже інші восьмирічні учениці вже вміли виконувати складні трюки, давно сідали на шпагат, могли жонглювати кеглями. Але все-таки вона дозволила позайматися дівчинці, подумавши, що через пару занять та сама відмовиться, адже виглядатиме гірше за інших на занятті.

Але Даша почала наполегливо працювати. Вона приходила раніше всіх, а після занять залишалася займатися ще. Її казка про гімнастику нарешті ожила, дівчинка могла робити те, про що так давно мріяла. Спочатку вона дійсно була найгіршою, їй було прикро за те, що стільки років вона сиділа вдома замість того, аби тренувати тіло. Але її старання були такими наполегливими, що вже через півроку вона наздогнала деяких гімнасток. А ще за рік стала однією з кращих у групі. Тренер не могла натішитися успіхам Даші. Вона ще ніколи не бачила таких цілеспрямованих дівчат.

— Спорт загартовує характер, але ти, Дашо, сама своїм характером зуміла заскочити на наш корабель на ім'я «спорт»,— сказала тренер Даші на змаганнях, де дівчинка отримала срібну медаль.

— Тільки вперед! Наступного року нашою буде золота медаль! — відповіла дівчинка.

Казка про гімнастику добігла завершення. А яке бажання маєте ви? Чи може воно вам нашкодити?

Маргарита Сурженко

1-ша група. Дослідити, завдяки чому здійснилось бажання дівчинки.

2-га група. Які перешкоди довелось подолати?

3-тя група. Чи нашкодили бажання дівчинці?

4. Теми для Щоденника вражень

- Чим може мені нашкодити моє бажання?
- Мої бажання і можливості.
- Щоб здійснилось моє найбільше бажання, я...

✓ ДЕНЬ 2. ЧИ МОЖЕ БУТИ СПІЛЬНА МРІЯ?

1. Вітання

Діти утворюють коло. Учитель пропонує привітатися. Усі звертаються одне до одного на ім'я, що допомагає створити атмосферу дружби та приналежності до одної спільноти. Вітання створює спокійний і розважливий настрій.

► *Гра з м'ячем «Доброго ранку, Сергію!»*

Ведучий кидає м'яч будь-кому і вітає, називаючи його ім'я. Учасник кидає м'яч іншому і т. ін.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи може бути спільна мрія?»

— Мрія — це щось недосяжне, те, що неможливо передбачити. Мрія — те, що залежить від якихось вищих сил. Мрія — це наслідок випадковостей, вдачі, віри і справжнього бажання! Щоб мрія втілювалась у життя, нею потрібно дійсно жити! Обирайте правильну мрію, живіть нею, бажайте її здійснення — і вибір буде на вашу користь!!!

— Діти, чи може бути у нашому класі спільне ім'я дівчаток чи хлопчиків?

— Чи може бути спільна мрія у дівчаток?

— Чи може бути спільна мрія у хлопчиків?

— Чи може бути спільна мрія у нашого класу?

3. Групове заняття

► *Вправа «Пофантазуй»*

1-ша група. Мрія квітів на весняній клумбі.

2-га група. Мрія моєї родини.

3-тя група. Мрія класу — подорож.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я мрію про...
- Мої фантастичні мрії.
- Мрія вишневого саду.

✓ ДЕНЬ 3. ЧИ МОЖЕ БУТИ СПІЛЬНЕ БАЖАННЯ?

1. Вітання

► *Гра «Поміняйтеся місцями ті, у кого...»*

Учитель пропонує помінятися місцями дітям, у кого:

- є старший брат;
- молодша сестричка;
- молодший брат;
- старша сестра;
- домашня тваринка;
- хто народився влітку (*взимку, восени, навесні*).

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи може бути спільне бажання?»

» Вправа «Гроно»

Створення грона спільних бажань та прагнень класної спільноти.

3. Групове заняття

» Вправа «Спільна творчість»

Діти об'єднуються в групи. Прочитавши вірш, виконують завдання.

1-ша група. Відтворити вірш прийомом мнемотехніки.

2-га група. Дослідити мету бажань за змістом вірша.

3-тя група. Продовжити вірш новими бажаннями.

4-та група. У чому полягає спільність бажань у вірші?

ПОДАРУНОК, ПРОСТО ТАК

Перехожий: у краватці,
І у смужечку піджак,
Роздавав по шоколадці
Стрічним дітям — просто так!
Продавець-квіткар: улітку —
Хоч нічого й не сказав —

Гарній панні файну квітку
Просто так подарував.
Все й сьогодні добре склалось:
Вранці, як умовний знак,
З неба сонце посміхалось.
Всім на світі. Просто так...

4. Теми для Щоденника вражень

- Я бажаю...
- Моє спільне бажання з подружкою (другом).
- Моя сім'я бажає...

✓ **ДЕНЬ 4. ЧИ МОЖЕ МОЯ МРІЯ ЗБІГАТИСЯ ЗІ СПІЛЬНОЮ МРІЄЮ?**

1. Вітання

» Гра «Мовчанка»

— Вітаю вас, діти! Привітаймо одне одного. Зустріньтесь очима з тим, кому ви хочете сказати: «Привіт!». Мовчки кивніть головою, посміхніться. (*По черзі учні зустрічаються очима з однокласниками й вітаються кивком голови та посмішкою.*)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи може моя мрія збігатися зі спільною мрією?»

» Вправа «Продовж речення»

- Спільна мрія — це...
- Я мрію про...
- Моя мрія збігається із мрією класу.

3. Групове заняття

Діти об'єднуються в групи «Розумники», «Художники», «Творці».

«Розумники». Скласти казку про спільну мрію.

«Художники». Продемонструвати за допомогою жестів і міміки мрію групи та озвучити її.

«Творці». Із паперу виготовити виріб, що символізує спільну мрію групи.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я мрію про...
- Моя кольорова мрія...
- А мрії здійснюються...

✓ ДЕНЬ 5. ЧИ МОЖЕ МОЯ МРІЯ СТАТИ СПІЛЬНОЮ МРІЄЮ?

1. Вітання

► Вправа «Віночок побажань»

Усі діти утворюють коло одне за одним, кладуть праву руку на плече сусідові.

Кожен учасник називає ім'я сусіда, який стоїть праворуч, і щось йому бажає. Гра завершується, коли всі діти обмінялися побажаннями.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи може моя мрія стати спільною мрією?»

— Послухайте вірш і назвіть дитячі мрії.

ДИТЯЧА МРІЯ

Я — всього лиш дитина,
Та мрія доросла моя:
Хочу, щоб кожна людина
Любила життя так, як я!
Хочу, щоб в небі веселка
Місточком до сонця була,
І дружба щоб завжди від серця
До іншого серця вела.
Хочу, щоб сонце світило
Усій дітворі на Землі,

І разом під повним вітрилом
Дорослі йшли і малі.
Хочу гасати по полю,
Де квітнуть волошки й жита...
І вірю в щасливу долю,
Бо дуже люблю я життя!
Хай збудеться мрія дитяча!
Бажаєм усім Доброти!
У серці палкім і гарячім
Її по життю пронести!

— Чи є ці мрії спільними для всіх нас?

3. Групове заняття

► Конкурс «Листівка мрій»

Учні об'єднуються в групи. Кожна група на аркуші формату А1 створює «Листівку мрій», а потім презентує свою роботу.

4. Теми для Щоденника вражень

- Моя мрія стала спільною мрією.
- Мрія допомагає мені у житті.
- Моє омріяне життя.

ТИЖДЕНЬ 4

✓ ДЕНЬ 1. ЧИ МОЖНА ВПІЗНАТИ БАЖАННЯ?

1. Вітання

Зібралися малята
У цікаву гру пограти.
Хто добрий настрої має,
Хай зараз пострибає.
А хтось чомусь сумує,

Хай жваво покрокує.
Усі щирі, усміхніться.
Усі ввічливі, вклоніться.
Ми будемо дружно грати,
У грі всіх вас поважати.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи можна впізнати бажання?»

» Вправа «Три бажання»

Учні розповідають про свої бажання й обирають три найважливіші для складання «Грона», що об'єднують клас, родину, країну.

3. Групове заняття

» Робота у творчих лабораторіях

У класі підготовлені центри для роботи в групах.
Учні об'єднуються за бажанням.

1-ша група. Центр конструювання (*дерев'яні кубики*).

2-га група. Центр моделювання (*ляльки з тканини*).

3-тя група. Центр виробів із паперу (*оригамі*).

4. Теми для Щоденника вражень

- Я впізнав(ла) твоє бажання.
- Навіщо мені знати бажання моїх рідних?
- Я поважаю бажання...

✓ ДЕНЬ 2. ЧОГО ХОЧЕ КОЖНА ЛЮДИНА?

1. Вітання

» Вправа «Римуємо імена»

Діти утворюють коло. Учасники мають дібрати риму до свого імені, починаючи словами: «Моє ім'я...».

Наприклад:

- Моє ім'я Ніна, я прийшла з магазину!
- Моє ім'я Саша, у мене згоріла каша!
- Моє ім'я Рита, у городі все полито!
- Моє ім'я Надія, хай здійснюються ваші мрії!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чого хоче кожна людина?»

» Вправа «Моя думка»

Учням роздають зелені та сині прапорці. Учитель промовляє твердження. Діти, які погоджуються із ним, піднімають зелений прапорець, а ті, хто не погоджуються,— синій. Далі вчитель пропонує

висловитись 1–2 учням, які підняли зелений прапорець, а потім — 1–2 учням, які підняли синій.

Твердження для обговорення:

- Кожна дитина хоче грати в ігри.
- Кожна людина має право на життя.
- Кожен учень повинен бігати класом.
- Кожен з нас має своє ім'я.
- Грати в ігри слід чесно, не хитруючи.
- Діти ніколи не сваряться.

3. Групове заняття

► *Вправа «Фантастичні гіпотези»*

1-ша група. Уявіть, що бажання зникли. Висловіть свою гіпотезу.

2-га група. Складіть фантастичні бажання людини.

3-тя група. Якби я був чарівником, то виконав би бажання...

4. Теми для Щоденника вражень

- Чого хочу я?
- Мені цікаво знати бажання однокласників.
- Мені добре жити так.

✓ ДЕНЬ 3. ПРО ЩО Я МРІЮ?

1. Вітання

► *Вправа «М'ячі та компліменти»*

Учні утворюють велике коло й перекидають одне одному два м'ячі (*наприклад, червоний і жовтий*) у заданому вчителем темпі. Учень, який кидає червоний м'яч, називає будь-кого з учнів на ім'я. Той, хто ловить м'яч, миттєво додає відповідний комплімент: «Галінка... весела!», «Петрик... хороший друг!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Про що я мрію?»

— Діти, про що ви мрієте?

— Яка ваша мрія здійснилася? Розкажіть про це. (*3–4 учні розповідають.*)

3. Групове заняття

— Послухайте казку.

КАЗКА ПРО МРІЮ ДЛЯ ДІТЕЙ

Одного разу Буль і Стівен вирішили прогулятися біля озера і покататися на кораблику. Стівен трохи запізнився на зустріч.

— Гадаю, ми не встигнемо покататися на кораблі,— сказав Буль, поки хлопці поспішали до озера. Корабель незабаром вирушить у плавання, а ми ще далеко від озера.

— Встигнемо! Я бачу, як ми приходимо, а корабель все ще на місці. Ми зайдемо на борт, тоді він рушить.

— Але часу зовсім обмаль.

— Корабель почекає нас.

Через десять хвилин Їжачок і Зайчик були в порту. Корабель дійсно затримався і ще стояв у порту. Друзі встигли заскочити на борт. Це була казка про мрію! Цілу годину Стівен і Буль плавали озером, фотографували красиві пейзажі та раділи сонячному дню! Як же було радісно провести час з таким упевненим оптимістом, як Стівен!

Наступного разу Їжачок вирушив гуляти з Пітером. Вони також вирішили покататися на кораблі. Пітер прийшов вчасно, але чомусь йому здавалося, що вони не встигнуть у порт.

— Ми не встигнемо, відчуває моє серце!

— Та ні, минулого разу ми з твоїм братом дійсно спізнавалися. Прийшли на 10 хвилин пізніше. Але корабель дочекався нас. А тепер у нас ще є запас часу.

— Мені ніколи не щастить.

Дорогою Пітер спіткнувся об корінь дерева і впав. Їжачок побіг купувати воду, щоб промити рану. А після приклав до рани подорожник. Пітер не міг іти швидко, тому друзі трохи запізнилися. Корабель пішов без них.

— Але ж ми запізнилися всього на хвилину! — шкодував Буль.

— Я знав. Завжди так відбувається. Світ несправедливий до мене.

Їжачок Буль довго думав про те, чому ж Пітеру так не щастить, проте у Стівена завжди гарний настрій. І нарешті Буль зрозумів, що своїм настроєм зайченятка самі програмують свою реальність. Казка про мрію може стати реальною, якщо вірити в неї всім серцем. Казка може перетворитися на жах, якщо очікувати від життя невдач і несправедливості.

Під час чергового тренування тренер попросив Буля обрати гравців до себе в команду. Їжачок покликав до себе Стівена. Пітер пішов в іншу команду — суперників. Буль був упевнений: з позитивним настроєм Стіва їхня команда виграє. Гра була дуже важкою і тривалою. І, звісно, команда Буля виграла. Відтоді Їжачок намагається завжди співпрацювати тільки з тими, хто оптимістично налаштований на майбутнє і докладає зусиль до реалізації цього майбутнього. А ось таких песимістів, як Пітер, Їжачок намагається уникати.

— Як звати головних героїв?

— Яка мрія була в головних героїв?

— Що допомагає, а що — заважає здійсненню мрії?

► *Вправа «Фантастичні перетворення»*

Діти об'єднуються у групи.

Учитель пропонує вибрати іграшку, увійти в образ героя й розповісти про його мрії.

1-ша група: їжак;

2-га група: заєць;

3-тя група: ведмідь.

4. Теми для Щоденника вражень

□ Моя мандрівка із мрією.

□ Як я уявляю свою мрію.

□ Мої кольорові сни.

✓ **ДЕНЬ 4. ЯКІ ПОТРЕБИ Є У ЛЮДИНИ (ПОМІРНІ ТА НАДЛИШКОВІ)?**

1. Вітання

► *Вправа «Комплімент»*

Діти утворюють коло, узявшись за руки. Дивлячись в очі сусідові, потрібно сказати декілька добрих слів. Той, кому вони адресовані, киває головою й говорить: «Дякую, мені дуже приємно!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які потреби є у людини (помірні та надлишкові)?»

— Від якого слова походить слово «потреби»? Дійсно, від слова *треба*.

Потреби — це необхідність для людини таких умов, що забезпечують її існування і самозабезпечення.

Види потреб:

□ матеріальні: до них належать потреби в їжі, одязі, житлі, транспорті та ін.;

□ духовні: наявності вільного часу для занять спортом, музикою, образотворчим мистецтвом, відвідування театру та ін.;

□ фізіологічні: потреби у повітрі, їжі, воді, житлі та ін.;

□ соціальні: потреби в освіті, охороні здоров'я, розвагах.

► *Вправа «Мозковий штурм»*

— Що таке потреба?

— Якими потреби бувають?

► *Гра «Опиши своє щастя відповідно до потреб»*

Діти утворюють коло. Кожен по черзі говорить, якого кольору та яке на смак його щастя. Наприклад, «Моє щастя жовте, як сонечко, і солодке, як мандаринка», «Моє щастя блакитне, наче небо, і смачне, як мамин пиріг із суницею», «Моє щастя різнобарвне, як веселка, і смачне, як літо в бабусі».

» Вправа «Дерево бажань»

На великому аркуші намальоване дерево без листя. Кожному учневі видають листочки, на яких вони пишуть свої потреби. Озвучують записане та прикріплюють на гілля. Визначають надлишкові та помірні потреби. (*Ліворуч прикріплюють помірні, а праворуч — надлишкові.*)

— Де більше листочків: праворуч чи ліворуч? Чому?

3. Групове заняття

» Вправа «Цікаве інтерв'ю»

Кожна група — «кореспонденти», які готують запитання для інтерв'ю.

1-ша група. Які є потреби в учителя?

2-га група. Які потреби у казкового героя?

3-тя група. Які потреби весняної квітки?

4-та група. Які потреби у мами?

4. Теми для Щоденника вражень

- Мої потреби сьогодні.
- Потреби моєї сім'ї
- Я — чарівник (*чарівниця*), який (*яка*) зможе здійснити потреби...

✓ **ДЕНЬ 5. ЧИМ ВАЖЛИВЕ НАВЧАННЯ У ШКОЛІ?**

1. Вітання

» Вправа «Радий тебе бачити»

— Вітаю вас! Пропоную звернутися по черзі одне до одного з гарними, приємними словами від щирого серця. І закінчити вітання висловом: «Я радий(а) тебе бачити!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чим важливе навчання у школі?»

» Вправа «Мікрофон»

— Навіщо потрібно ходити до школи?

— Чим важливе навчання?

3. Групове заняття

» Гра «Найкращий учень»

Діти об'єднуються в групи і за допомогою кольорових олівців, фломастерів, маркерів створюють портрет учня. Малюють по черзі: один учень — один елемент. Презентують свою роботу і доводять, чому саме їхній учень найкращий.

4. Теми для Щоденника вражень

- Мій улюблений предмет.
- Для мене навчання важливе.
- Я з радістю йду до школи.

7-й МІСЯЦЬ.

ІДЕЇ — ВІНАХОДИ — ВІДКРИТТЯ

Мета: розширювати уявлення учнів про винаходи людства від найдавніших часів до сьогодення; ознайомити з різними способами отримання відповідей на запитання про навколишній світ; допомогти на прикладах зрозуміти, що розвинуті здібності можуть сприяти відкриттю; стимулювати їх до самостійного розв'язання проблем та бажання самому відкривати щось нове; розвивати активне пізнавальне ставлення до соціального оточення, дослідницької діяльності; залучати учнів до різних видів діяльності; формувати вміння створювати власні вироби; формувати культуру праці, навички самоаналізу, спостережливості, пам'ять, увагу, мислення, логічне мислення, фантазію, уміння висловлювати власну думку; поповнювати словниковий запас, стимулювати до творчості; виховувати працьовитість і наполегливість, відповідальність, прагнення до знань, цікавість до пізнання нового.

ТИЖДЕНЬ 1

✓ ДЕНЬ 1. ЯК Я СПІВПРАЦЮЮ У КЛАСІ?

1. Вітання

«Доброго ранку!» — щиро вітаюся.

«Доброго ранку!» — я до всіх посміхаюся.

«Доброго ранку! Доброго дня! Бажаю всім щастя я і добра!»

— Діти, а де живе добро? (*В серці.*)

— Піднесіть свої руки до сердечка і послухайте, як воно б'ється, передаючи ритм ніжності, любові і добра.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як я співпрацюю у класі?»

» Вправа «Магніт»

— Які слова «притягує» до себе слово «добро»? (*Дружба, добрі справи, взаємодопомога, радість, милосердя, любов, чуйність, повага...*)

— Як ви ставитеся до однокласників?

» Вправа «Я у дзеркальце дивлюся»

— Я передаю по колу дзеркальце, дивлюсь в нього, усміхаюсь і говорю собі комплімент. Ви зробіть так само. (*Я така гарна, ... весела, чарівна, мила, добра, хороша...*)

— Коли ви собі дужче сподобались: коли були серйозними чи коли усміхалися? А якими вам подобаються ваші однокласники?

— Не забувайте дарувати свої гарні усмішки одне одному!

3. Групове заняття

» Робота в групах

За допомогою кубиків LEGO учні об'єднуються у групи.

1-ша група. Виготовити квітку співпраці у класі. На парті — пелюстки зі словами. Вибрати тільки ті пелюстки, на яких написано слова, з якими ви погоджуєтесь.

2-га група. На велике серце наклеїти маленькі сердечка зі словами — ознаками дружного класу.

3-тя група. Записати на пальчиках вирізаної долоньки якості та вміння людини, необхідні для ефективного спілкування.

4-та група. Створити колаж «Дружний клас». Для цього вибрати і наклеїти малюнки, що зображують такий клас.

» Дослідження «Сила дружби»

Учитель приносить до класу оберемок із 20 тоненьких дерев'яних прутиків, зв'язаних до купи, і пропонує їх зламати.

— Чи вдалося це зробити? Чому? Відповідь обґрунтуйте.

Педагог розв'язує оберемок, дає кожному одну паличку і пропонує її зламати.

— Чи вдалося це зробити? Чому? Відповідь обґрунтуйте.

— Який висновок ми можемо зробити?

— Чому люди повинні перебувати разом, взаємодіяти?

Вивчення пісні «Дружній клас» (*музика і слова Анни Олейникової*).

4. Теми для Щоденника вражень

- Мені подобається, коли мене хвалять.
- Я хочу бути корисним(ною) у класі.
- Я хочу, щоб наш клас був найкращим у школі, найдружнішим.

✓ ДЕНЬ 2. ЯК Я СПІЛКУЮСЯ З РОВЕСНИКАМИ?

1. Вітання

Доброго ранку, ліси і поля,
 Доброго ранку, Україно моя!
 Доброго ранку, ріднесенька школо!
 Доброго ранку, земле моя!
 Доброго ранку, діти веселі,
 Доброго ранку! Всім миру й тепла!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як я спілкуюся з ровесниками?»

— Як потрібно спілкуватися одне з одним? Які правила спілкування ви знаєте?

► *Вправа «Сплети павутинку»*

— Пригадайте, хто з нашого класу і яке добро зробив вам. Ви будете передавати клубок з нитками до того, хто зробив вам добро, тримаючи нитку в руках, таким чином плести павутинку.

► *Робота в парах. Вправа «Ми схожі — ми різні»*

— Візьміться в парах за руки й обговоріть, чим ви схожі, а чим відрізняєтесь.

— У нас багато різного, але це ніяк не заважає разом гарно проводити час, навчатися і відпочивати.

3. Групове заняття

► *Вправа «Ти мені подобаєшся»*

Діти об'єднуюся в пари, стають обличчям одне до одного, беруться за руки і ведуть діалог.

— Ти мені подобаєшся!

— Чому?

— Ти мені подобаєшся тому, що...

Діти називають одну рису характеру, що подобається товаришеві, потім міняються ролями.

► *Визначення позитивних і негативних якостей. Гра «Темні та світлі торбинки»*

Учитель показує дві торбинки: світлу і темну. На картках записано назви позитивних і негативних якостей людини. Дітям пропонують розкласти ці якості у темну та світлу торбинки. Під «темними» якостями розуміють ті, що заважають мирно й щасливо жити як самій людині, так і її оточенню. Відповідно, під «світлими» — ті, що допомагають.

Щирий, зрадник, добрий, чуйний, розумний, крикливий, сильний, несправедливий, ввічливий, жадібний, уважний.

Після виконання роботи дітям роздають зелено-червоні світлофорики або цеглинки LEGO. «Так» позначатиме зелений колір, «ні» — червоний. Учитель дістає картки з назвами якостей людей із темної (*світлої*) торбинки і демонструє їх дітям. Учні обмірковують, чи є у них така якість, чи ні, і піднімають цеглинки. Разом з дітьми учитель робить висновок про те, що у кожної людини, зазвичай, наявні і «темні», і «світлі» якості.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я спілкуюся з однокласниками...
- У класі у мене є багато друзів.
- Мені подобаються (*не подобаються*) мої ровесники.

✓ ДЕНЬ 3. ЯКІ НЕСЛОВЕСНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ ВИ ЗНАЄТЕ?

1. Вітання

Ви сьогодні вже проснулись?
Мамі зранку посміхнулись?
Клас наш радо вас вітає!
Настрій гарний кожен має?

Станьмо разом в дружнє коло!
Привітай нас, рідна школо!
Добрий день!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які несловесні засоби спілкування ви знаєте?»

— Як ви вважаєте, виразити свої емоції можна тільки словесно?
— А як в інший спосіб?

» Вправа «Відгадай, що я роблю»

Спочатку вчитель показує якісь дії, а діти відгадують і називають їх.

Потім учні по черзі виконують різні рухи, їхні товариші називають, що робить певна дитина.

Згодом відтворюють свої почуття тільки мімікою.

» Робота в групах

Жестами, рухами та мімікою учні «інсценують» епізод казки. Решта відгадують, яка це казка, і називають її персонажів.

3. Групове заняття

» Гра «Місток»

На підлозі креслять 2 паралельні лінії на відстані 30 см. Це «місток», під ним «вирує швидка гірська річка».

Назустріч одне одному на місток ступають двоє учасники. Не користуючись мовленням, необхідно зрозуміти одне одного, як потрібно розійтися, не наступивши на лінію, і пройти кожному в потрібному напрямку. Наступ на лінію означає, що учасник «зірвався вниз». Виграє пара, яка перейде на протилежний берег.

» Гра «Покажи почуття»

Учні об'єднуються в пари і показують мімікою почуття, решта відгадують, що зображує їхній товариш (*гнів, очікування, страждання, байдужість, подив, святкування, радість, обурення, спокій, роздратування...*).

4. Теми для Щоденника вражень

- Мені було цікаво спілкуватися...
- Я навчився(лася) розмовляти жестами.
- Виявляється, мімікою можна чудово передати свої почуття.

✓ ДЕНЬ 4. ПРО ЩО МОЖЕ ПОВІДОМИТИ НАЗВА?

1. Вітання

Доброго ранку, сонце привітне!
Доброго ранку, небо привітне!
Доброго ранку, в небі пташки!
Доброго ранку, зелені дубки!

Доброго ранку, люди привітні!
Я всім бажаю,
щоб посмішки квітли!

» Вправа «Привіт-привіт»

Кожен учень повинен за певний час (1–3 хв) встигнути привітатися за руку з максимальною кількістю дітей. Обов'язково звернути увагу на те, що руку потрібно тиснути доброзичливо, дивлячись в очі.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Про що може повідомити назва?»

— Ось мені до рук потрапила книга «Хочу все знати» Геннадія Меламеда. Як ви вважаєте, про що може йтися у книзі з таким заголовком?

— Чи завжди можна за назвою дізнатися про зміст книги, гри, мультфільму?

» Гра «Відгадай»

— Про що може йтися у книгах (*мультфільмах, іграх*) з такою назвою?

- Книги: Богдана Матіяш «Казки Різдва»; Тарас і Мар'яна Прохаськи «Хто зробить сніг?», «Куди зникло море?»; Зірка Мензатюк «Таємниця козацької шаблі».
- Мультфільми: «Баранчик Шон», «Красуня та Чудовисько», «Крижане серце», «Король Лев».
- Ігри: «Асоціації», «Опиши предмет», «Загадкова торбина».

3. Групове заняття

» Робота в парах. Читання для друга

Учні по черзі читають одне одному текст, розповідають зміст прочитаного, пояснюють його.

» Гра «Плутанка»

На дошці записано переплутані прислів'я. Учні їх відновлюють, об'єднуючи в пари початок і кінцівку.

Праця годує,	такий і я.
Здобудеш освіту —	а з лісу виводить.
Наука і ліс не веде,	треба у воду лізти.
Щоб рибу їсти,	а лінь марнує.
Яка сім'я —	побачити більше світу.

— Знайдіть і запишіть прислів'я про працю, поясніть їхній зміст.

4. Теми для Щоденника вражень

- Мені подобається дізнаватися про щось нове.
- Я люблю (*не люблю*) загадки та ребуси.
- Я хочу бути розумним.

✓ ДЕНЬ 5. ЩО Є РЕЗУЛЬТАТОМ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ?

1. Привітання

Як багато нас тут друзів...	І кругленьких, і худеньких.
Білочубих, карооких,	Всіх вас рада привітати
Синьооких і чорнявих,	І найкращого бажати...
І високих, і низеньких,	

Учитель і діти передають по колу яскравий м'яч (*або будь-яку іграшку*) і говорять одне одному «приємні» слова-компліменти: «Ти сьогодні така весела!», «У тебе сьогодні такий гарний настрій!», «Тобі так личить ця сукня!» тощо.

Замість похвали, компліменту можна сказати «добреньке», «солоденьке», «кольорове», «молочне», «тепле» слово.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що є результатом людської діяльності?»

— Сьогодні нам надійшов лист, а від кого він, ви здогадаєтеся, відгадавши загадку.

- ▼ Супроводжує дітей,
В ньому книги, ручка, клей,
Гумка, зошит, олівець,
Пензлі, циркуль, папірець.

— Так, це наш портфель. Щоранку він несе ваші підручники і приладдя до школи, ви звикли до нього як до доброго друга.

— Які ще речі необхідні нам щодня і без яких не обійтись?

— Користуючись ними, ми не замислюємося, де і як вони виникли. На вашу думку, як з'явилися прилади і речі, без яких ми не уявляємо свого життя сьогодні?

— Так, людина працювала, проводила різні дослідження і винайшла нові предмети, речі.

► Вправа «Мікрофон»

— Які винаходи людства ви знаєте? Наведіть приклади.

► Перегляд мультфільму «Фіксики — Міксер»

— Яких правил користування слід дотримувати з електроприладами?

3. Групове заняття

► «Крісло автора»

Розповіді про предмети побуту, письмове приладдя.

► *Практична робота*

Виготовлення весняної поробки з використанням:

1-ша група — паличок від морозива та фетру;

2-га група — кольорового паперу;

3-тя група — покидькового матеріалу.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я хочу зробити винахід, щоб полегшити життя людей.
- Мені подобається виготовляти вироби власноруч.
- Я часто дарую свої вироби мамі, сестрі.

ТИЖДЕНЬ 2

✓ ДЕНЬ 1. ЧИ ВПЛИВАЄ РЕКЛАМА НА ВИБІР ПРОДУКТІВ?

1. Вітання

Діти утворюють коло. Кожен із учнів називає своє ім'я так, як йому подобається, щоб його називали; говорить слова-вітання.

Нумо привітаємось,
Нумо посміхнемося,
Нумо в очі глянемо,
І нам тепліше стане.

Раз рука, два рука,
Раз плече, два плече.
Вліво, вправо подивились,
Привітались і здружились.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи впливає реклама на вибір продуктів?»

Учитель показує дітям рекламу соку «Садочок».

— А ви пили саме такий сік? Чому?

— Чи стежите ви за рекламою продуктів?

— Як часто переглядаєте саме рекламу продуктів?

► *Вправа «Реклама для друга»*

Діти об'єднуються в пари. Протягом 5 хв пари дізнаються кращі якості одне одного. Потім усі утворюють коло, кожна пара повинна якнайкраще відрекомендувати свого партнера, зробити йому рекламу перед усією групою.

3. Групове заняття

► *Вправа «Два береги»*

На підлозі креслять дві лінії — одну навпроти одної. Діти розподіляються довільно вздовж ліній. Ведучий стає між лініями та говорить: «Нехай праворуч стануть ті, хто вважає, що реклама не

впливає на вибір продуктів, а ліворуч — ті, хто вважає, що реклама впливає на вибір продуктів». Розподілившись на два «береги», учні по черзі доводять свою думку.

► Вправа «Обери позицію»

На картках написано вислови. Діти читають і висловлюють свою позицію щодо цих тверджень.

- Привчає до споживання некорисних продуктів (*рекламування продуктів харчування, протипоказаних дітям: чіпси, газована вода, жуйка тощо*).
- Сприяє погіршенню здоров'я людини.
- Впливає на стосунки в сім'ї (*конфлікти в сім'ї, образи, якщо дитині щось не купили після перегляду реклами*).
- Пропонує прості методи розв'язання проблеми, що негативно відбиваються на інтелекті (*не виходить зробити уроки — їж чіпси*).
- Негативно впливає на особистість дитини (*нав'язують ідеали краси: подорожі, одяг, автомобілі, вкрай далекі від реальності*).
- Картинки реклами, що мерехтять, негативно впливають на зоровий апарат дитини в цілому (*на очі, на роботу серця, на мозок*), а часта зміна зображення послабляє увагу.
- Допомагає бути обізнаним щодо появи нових товарів.
- Допомагає дізнатися багато нового (*чистити зуби двічі на день, регулярно відвідувати стоматолога тощо*).
- Новинки реклами допомагають під час підготовки до уроків.

4. Теми для Щоденника вражень

- Мені подобається (*не подобається*) реклама...
- Я хотів(ла) би, щоб реклама була...
- Я не завжди вибираю продукти завдяки рекламі.

✓ **ДЕНЬ 2. НАВІЩО ЛЮДИНА РОБИТЬ ВИНАХОДИ?**

1. Вітання

Привітаєм сонечко!
Здрастуй, дороге!
Привітаймо квіточку!
Хай вона росте!

Привітаймо дощик!
Лийся, мов з відра!
Привітаймо друзів всіх!
Зичимо добра!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Навіщо людина робить винаходи?»

► Перегляд презентації «Винаходи людства»

— Які винаходи ви запам'ятали?

► Вправа «Встанови послідовність»

Учні складають послідовність із зображень будинків, побудованих у різні часи.

3. Групове заняття

► Створення «Асоціативного куща» — «Винахід»

— Які слова спадають вам на думку, коли ви чуєте слово «винахід»?



— Але такі речі були не завжди. Наші предки не мали уявлення про ті прилади, якими ми користуємося зараз. Винаходи виконують багато функцій у побуті й на промисловості, позбавляють людей фізичної праці, звільняють час для відпочинку і спілкування.

► Практична робота

— Пофантазуйте! Уявіть, які роботи або механізми були б корисними у школі, у домашньому господарстві, в магазині, на виробництві, як могли б змінитися знайомі нам сьогодні прилади.

Намалюйте їх або виготовте з різноманітних матеріалів. А потім презентуйте однокласникам цей виріб, аби вони відгадали, що це.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я хотів(ла) би зробити якесь відкриття.
- Я мрію стати винахідником.
- Мені подобається досліджувати.

✓ **ДЕНЬ 3. ЯК ВИНАХОДИ ВПЛИВАЮТЬ НА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ?**

1. Вітання

Добрий день, мої малята —
Любі хлопчики й дівчата!
З давніх пір і понині
Кажуть всі в Україні:

«Здоровенькі були!»
Привітаймося всі разом:
«Здоровенькі були!»

Діти по колу говорять слова вітання, «ввічливі» слова.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як винаходи впливають на життя людини?»

► Проблемне питання «Добре чи погано впливають винаходи на життя людини?»

Учитель демонструє малюнки колеса, воза, човна, корабля, паровоза, літака, холодильника, ноутбука, пылесоса, электрочайника.

— Як ви вважаєте, чи пов'язані між собою ці предмети? (*Усі ці речі є винаходами.*)

— Як вони вплинули на життя людей?

— Так, винаходи змінили життя людей, полегшили їхню роботу, надали можливість подорожувати, перевозити вантажі на великі відстані.

— Чи можуть винаходи бути шкідливими для людей?

▶ *Робота в парах. Вправа «Знайди зайвий предмет»*

Кожній парі дають малюнки різних предметів: небо, птах, велосипед, ручка, телевізор, дерево, камінь і т. ін. Учні вибирають зайві малюнки.

3. Групове заняття

▶ *Гра «Піраміда слів-винаходів»*

Учитель пропонує дітям побудувати піраміду слів. Дорослий починає її будувати, промовляючи слово-винахід, кладе руку в центр. Потім кожен з дітей називає інше слово й кладе свою руку зверху. Таким чином, утворюється ціла піраміда.

▶ *Робота в групах*

1-ша група. Розповіді про позитивний і негативний вплив мобільного телефону.

2-га група. Розповіді про позитивний і негативний вплив телевізора на здоров'я людини.

▶ *Вправа «Мікрофон»*

□ Якби я був(ла) найкращим винахідником у світі, то...

4. Теми для Щоденника вражень

□ На мою думку, винаходи змінили (*не змінили*) життя людей.

□ Я вважаю, що винаходи полегшують (*ускладнюють*) людині життя.

□ Я мрію створити свій винахід, щоб...

✓ ДЕНЬ 4. ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНІ ВИНАХОДИ ТА ВІДКРИТТЯ?

1. Вітання

▶ *Вправа «Спіймай мій настрій»*

Промінчик зимовий

заглянув у клас.

У коло велике зібрав, друзі, нас.

Давайте з'єднаєм долоньки свої

І радо всміхнемось:

Я — вам. Ви — мені.

— Як приємно бачити, що ви посміхаєтесь і приносите до класу радість! А щоб помножити цю радість, посміхніться ще раз, «зніміть»

долонькою з обличчя посмішку та передайте своєму сусідові: «Лови, Сергійко!». Спіймайте посмішку, прикрасьте нею своє обличчя та передайте далі.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чим небезпечні винаходи та відкриття?»

► *Відгадування загадок*

- | | |
|---|--|
| <p>▼ Де кого нагородили,
Де супутник запустили...
Фільми, казочки, новини
Нам транслює щохвилини.
<i>(Телевізор.)</i></p> | <p>▼ Кілобайти, гігабайти,
Папки, файли, блоги, сайти...
Знань чимало різних має,
Цілий світ про нього знає.
<i>(Комп'ютер.)</i></p> |
| <p>▼ Сміття все попідбирає,
До пилінки позбирає.
Нам надійний помічник,
Працьовитий робітник. <i>(Пилосмок.)</i></p> | |

— Які це прилади?

— Що потрібно знати під час користування різними винаходами людства?

— А якщо вже трапилася біда, що потрібно робити?

► *Перегляд мультфільму «Уроки тітоньки Сови» — «Уроки обережності» про правила користування електроприладами*

— Яких помилок припустився Домовичок?

► *Вправа «Вибери потрібне»*

— Вибери слова — назви предметів, що можуть допомогти тобі в навчанні.

Телефон, віник, велосипед, олівець, нитки, морозиво, склянка, лінійка, холодильник, лампочка, папір, батарейка, виделка, газета, фотографія, окуляри, клей, шоколад, годинник, ручка, парасолька.

3. Групове заняття

► *Робота в парах. Заповнення таблиці «Як винаходи можуть негативно впливати на людину і природу?»*

Винахід	Негативний вплив
Кондиціонер	
Природний газ	
Нафта	
Ліфт	
Ліки	
Комп'ютер	

» *Робота в групах*

1-ша група. Скласти правила поведінки під час роботи з комп'ютером.

2-га група. Скласти пам'ятку поведінки під час перегляду телепередач.

3-тя група. Скласти правила поведінки з електроприладами.

» *Рольова гра «Врятувати вірних друзів»*

У намальованій крейдою квадрат розставити іграшки (10–15 шт.). Одному учневі зав'язати очі, пояснивши, що в кімнаті, де знаходяться вірні друзі, виникла пожежа, очі застеляє дим, погано видно. За сигналом ведучого учень прагне схопити якнайбільше іграшок, щоб винести з палаючої квартири. Наприкінці гри підраховують, хто з дітей узяв найбільше іграшок, та оголошують переможця.

» *Гра «Зателефонуй пожежникам»*

— Що слід сказати у такому випадку?

4. Теми для Щоденника вражень

- Я хочу, щоб моє відкриття було для людей...
- Я вмю поводитися з електричними приладами.
- Я знаю правила поведінки з комп'ютером.

✓ ДЕНЬ 5. ЯКІ ВИНАХОДИ МОЖУТЬ ПОЛІПШИТИ ЖИТТЯ МОГО КЛАСУ?

1. Вітання

Діти утворюють коло. Кожна дитина вітається з іншою в колі з побажанням, тобто вітаючись, щиро бажає саме цій дитині щось приємне.

— Розпочинаймо коло привітань.

Доброго ранку, ... (*ім'я дитини*)!

Я рада тебе бачити в школі!

Я бажаю тобі гарного настрою!

Дитина, відповідно, вітається з учителем й висловлює своє побажання. Вітання триває в колі. Учні можуть висловлювати різні побажання (*здоров'я, успіхів тощо*). Головне — щоб побажання були приємними для іншої дитини і щирими.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які винаходи можуть поліпшити життя мого класу?»

» *Гра «Мої таланти»*

Учні малюють «дерево досягнень свого життя». «Гілки дерева» — все те, чого вони вже навчилися і що зробили в своєму житті. Вони можуть бути різними завдовжки залежно від того,

велике певне досягнення або маленьке. Потім за малюнками діти розповідають про свої досягнення і про те, як їм удалося їх досягти.

3. Групове заняття

► Робота в парах «Талант і наполегливість»

Учні об'єднуються в пари. Один з пари — «талановитий», інший — «наполегливий». Під час інсценування діти доводять одне одному, що кожний із них швидше досягне успіху в певній справі. Потім педагог разом із дітьми робить висновок про те, що завзятість необхідна будь-кому, навіть дуже талановитій людині.

► Гра «Я — конструктор» (фантазування щодо техніки майбутнього)

Учні прогнозують, яким має бути виріб, описують, як він мав би виглядати.

Самостійно створюють вироби, використовуючи різні матеріали (пластик, папір, тканину, фольгу та ін.)

Дотримують безпечних прийомів праці під час виконання виробу.

Презентують результати власної творчості.

Пропонують нові способи використання рукотворних (штучних) об'єктів.

4. Темі для Щоденника вражень

- Я мрію зробити винахід, щоб поліпшити життя в нашому класі.
- Мені подобається створювати свої власні вироби.
- Я хотів(ла) би створити такий винахід, що лікував би всі хвороби.

ТИЖДЕНЬ 3

✓ ДЕНЬ 1. ЯКІ ІДЕЇ ПІДКАЗАЛА ЛЮДЯМ ПРИРОДА?

1. Вітання

Доброго ранку, сонце привітне!
 Доброго ранку, небо блакитне!
 Доброго ранку, в небі пташки!
 Доброго ранку, зелені дубки!
 Доброго ранку, люди привітні!
 Я всім бажаю, щоб посмішки квітли!

► Гра «Кольорове диво»

— Доберіть символи до висловів:

- «гарний настрій» (малюнки веселки, квітів, салюту тощо);
- «поганий настрій» (малюнки грозової хмари, бурі на морі, темної парасольки тощо).

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які ідеї підказала людям природа?»

— На службі у сучасної людини багато машин та різних механізмів, без яких ми вже не можемо уявити наше життя. А скільки цікавих винаходів та відкриттів чекає на людство в майбутньому!

— Чи знаєте ви, як з'явилися на світ деякі механізми, де шукати ідеї для нових винаходів?

— Уважно розгляньте малюнок екскаватора. Поміркуйте, на яку тварину схожа ця машина? (*На крота.*)

— Порівняйте лапу крота й ківш екскаватора. Що у них подібного? Чим вони відрізняються?



(*Подібне. У ковша екскаватора є зубці, бо якщо ґрунт щільний, копати його важко, а зубці допомагають зробити його м'якшим. Таке саме призначення і в кігтів крота. І ківш екскаватора, і кротова лапа широкі. Завдяки цьому в них можна набрати багато землі.*)

Відмінне. Лапа крота пласка, а ківш подібний до великої ложки. Але ми можемо скласти кисть руки «ківшиком». Так робить і кріт.)

— Чим стріла екскаватора схожа на руку людини?

» Гра-асоціація «Що придумала природа?»

— Розгляньте малюнки і знайдіть природні прототипи предметів та приладів, створених людьми.

(*Учитель пропонує розглянути малюнки хамелеона, шприца, крота, парашута, снігоходів, супутникової тарілки, рослини лопуха (реп'ях), цвілевих грибів — пеніцил, літаючих тварин — білку-політуху, літаючого оселедця та кальмара, застібку-липучку, застібку-блискавку, пінцет, підводного човна, гелікоптера, дельтаплана, мобільного телефона.*)

— Як ви вважаєте, яка комаха допомогла людині винайти шприц?

— Яка рослина надихнула інженерів на винайдення парашута?

— Яка тварина підказала людині ідею створення снігоступів?

— Яка рослина допомогла людині винайти застібку-липучку?

— Де людина «підгледіла» ідею застібки-блискавки?

- Хто надихнув людину на створення дельтаплану?
- Хто підказав людині ідею створення супутникової тарілки?
- Який птах надихнув людину на створення пінцета?
- Хто підказав людині ідею підводного човна?
- У кого людина запозичила ідею створення гелікоптера?
- Хто підказав людині ідею створення стільникового зв'язку?

3. Групове заняття

З кубиків LEGO створити:

1-ша група — «літаючий апарат»;

2-га група — «підводний човен»;

3-тя група — «снігоходи».

4. Теми для Щоденника вражень

- Природа — мудрий винахідник.
- У природі є безліч ідей для створення...
- Підказки навколо нас.

✓ ДЕНЬ 2. ЯК З'ЯВЛЯЮТЬСЯ ІДЕЇ ВІНАХОДІВ?

1. Вітання

Сонечко встало,
Іде новий день.
Любі малята,
Усім: «Добрий день!»
Пташечка в небі
Співає пісень,

Ніби вітає усіх:
«Добрий день!»
Дзвоник видзвонює:
Дзень! Дзень-дзелень!
Учні, школяріки,
Усім: «Добрий день!»

► *Вправа «Сонце світить для тих, хто...»*

Діти утворюють коло. Учитель розпочинає:

— Доброго ранку! Сонце світить для тих, хто:

- сьогодні має гарний настрій;
- хоче добре навчатися;
- готовий до пізнання цікавого.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як з'являються ідеї винаходів?»

► *«Крісло автора»*

24 січня — Міжнародний день ескімо. Саме цього дня 1922 року власник магазину солодоців у місті Онава (*штат Айова, США*) Християн Нельсон отримав патент на ескімо. Ескімо («*пиріжок ескімоса*») — це вершкове морозиво на паличці, покрите шоколадною глазур'ю. І, звісно ж, ескімо — не просто морозиво, але й символ безтурботних літніх днів, смак дитинства...

— Які солодоці ви любляете найбільше?

— Які вони на смак? Який запах мають?

- З чого, де і як виготовляють солодощі?
- Назвіть переваги та недоліки солодощів.
- З чого виготовляють морозиво?

» *Вправа-асоціація «Морозиво яке?», «На що схоже морозиво?»*

» *Усміхнене дослідження «Яким буває морозиво?»*

Класифікувати морозиво, визначити основні властивості кожного виду морозива.

» *Дидактична гра «Добре — погано»*

Діти визначають ситуації, коли морозиво може зашкодити.

3. Групове заняття

1-ша група. «Ескімо для білого ведмедика». Розповісти, як «морозиво» (лід та заморожені продукти) допомагає тваринам у зоопарку витримати літню спеку.

2-га група. Скласти історію у малюнках про морозиво.

3-тя група. Придумати «солодку казку».

4. Теми для Щоденника вражень

- Як добре бути дитиною!
- Я дуже люблю солодощі, але...
- «Секрет» справжнього морозива...

✓ ДЕНЬ 3. ЯКА РІЗНИЦЯ МІЖ ВИНАХОДОМ І ВІДКРИТТЯМ?

1. Вітання

Доброго ранку! — всіх я вітаю.

Доброго ранку людям бажаю.

Доброго дня і доброї ночі,

Доброго вечора зичу охоче.

Доброго дня вам! — щиро вітаюсь.

Будьте здорові! — людям

всміхаюсь.

Учитель бажає успіху і потискує руку дитині, яка поруч, та в свою чергу висловлює побажання і тисне руку своєму сусідові й т. ін.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Яка різниця між винаходом і відкриттям?»

» *Гра «Чарівний мішечок»*

Діти об'єднуються у групи. Представники кожної групи по черзі витягають із мішечка предмет, розглядають його та презентують, пояснюючи, чим він їм сподобався, яке його призначення, коли він з'явився. (*Гумка, олівець, дзеркало, іграшка, пенал, м'ячик.*)

— Яку роль у нашому житті відіграє кожен з цих предметів?

— Підкиньте вгору м'ячик. Що з ним трапиться? Чому?

— А чому літак може літати і не падає?

— Люди протягом багатьох століть досліджували світ, різні явища в природі, робили відкриття і створювали винаходи.

— Чи знаєте ви, чим винахід відрізняється від відкриття? Сьогодні ви про це дізнаєтеся.

3. Групове заняття

► *Міні-лекція*

— Ми вже ознайомилися з поняттями «винахід» і «відкриття», отже, пригадаймо, що вони означають.

Винаходом найчастіше називають щось нове, створене людиною, те, чого раніше не існувало.

Відкриття — те, що вже існувало, але відомим стало лише внаслідок досліджень.

► *Вправа «Не помились!»*

— Запиши слова у два стовпчики, відокремивши винаходи від відкриття.

Марс, зорі, велосипед, сила тяжіння, мікроскоп, пеніцилін, дзеркало, розетка, рух планет, ножиці.

4. Теми для Щоденника вражень

- Мені хочеться зробити відкриття...
- Я вважаю, що ще не все винайдено.
- На мою думку, зробити відкриття можна і в наш час, для цього потрібно...

✓ **ДЕНЬ 4. ХТО ВОНИ — ВИНАХІДНИКИ?**

1. Вітання

► *Вправа «Павутинка»*

Діти у колі по черзі передають одне одному клубочок зі словами-побажаннями, звертаючись по імені. Не відпускаючи нитку, передають її наступному. Таким чином створюється «павутинка».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Хто вони — винахідники?»

— Якщо поглянути довкола, ми побачимо багато різних предметів. Чи можна знайти відповідь на запитання: хто винайшов ці речі? Чи відразу з'явилися всі предмети і механізми?

— Усі предмети довкола нас винайшла людина у різні часи. Ми навіть не замислюємось над тим, як з'явився на світ, наприклад, велосипед, коли було винайдено метро, хто придумав Інтернет...

— Ви вже знаєте, що таке винахід (*те, що винайдене, зовсім нове, не відоме до цього; це результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері життя*). Авторів відкриттів називають *винахідниками*.

— Хто такий винахідник? (Це людина, яка вигадує, створює під час творчої роботи щось нове, не відоме раніше.)

— Чи знаєте, хто такий Архімед?

Великий учений Архімед, який народився й жив у Стародавній Греції, був видатним інженером-винахідником свого часу. Йому належать понад сорок винаходів, зокрема «архімедів гвинт», планетарій, механізми для підняття важких речей, бойові металеві машини. Також Архімед запропонував зручний спосіб обчислення площі різних геометричних фігур: трикутника, кола, циліндра, конуса.

3. Групове заняття

► *Робота в мобільних групах*

У кожної групи — листок ознайомлення з винаходом, куди група записує основні дані.

ПРАВИЛА РОБОТИ

- Кожен стіл має номер.
- Група починає працювати за тим столом, за яким сидить зараз, на початку уроку.
- Кожна група опрацьовує певний матеріал (*текст, ілюстрації*) та заповнює аркуш ознайомлення з винаходом.
- За сигналом учителя група пересідає за інший стіл (*перша група — за другим стіл, друга група — за третій та ін.*), де працює у такий самий спосіб.
- Після завершення роботи група опиняється на своїх робочих місцях (*як на початку уроку*).
- За кожним столом група працює протягом 3 хв.

Орієнтовний матеріал для роботи в групах

КОЛЕСО

Колесо — одне з найважливіших винаходів людства. Первісна людина користувалася каменем чи палицею, що були під ногами, а ось колеса в природі не існувало. Вантажі переміщали за допомогою транспорту, що нагадував сучасні сани.

Перші колеса були суцільними, їх відрізали від товстої колоди, потім здогадалися зшивати з кількох дощок. Колесо дуже довго вдосконалювали. Через багато-багато років придумали виготовляти з дощечок обід зі спицями. Таке колесо було схожим на сучасне.

Винахід колеса сприяв розвитку ремесел. Колесо було застосовано в гончарному крузі, млині, прядці, токарному верстаті, а також у різних наукових інструментах.

СІРНИКИ

У які тільки способи люди не здобували вогонь до появи сірників! Терли одну об одну дерев'яні поверхні, вибивали іскру кремнієм, намагалися зловити сонячне проміння крізь шматочок скла. А коли це вдавалося зробити, дбайливо підтримували жар у глиняних горщиках.

Уперше сірники з'явилися у Європі. Винаходу перших «сухих» сірників світ зобов'язаний англійському хімікові Джону Вокеру. Удосконалювати винахід продовжили французький хімік Шарль Соріано, шведський хімік Йохан Лундстром. 1889 року Джошуа Пьюсі винайшов сірникову коробку.

ЗУБНА ЩІТКА

Людство почало піклуватися про гігієну порожнини рота дуже й дуже давно.

Найдавнішим зразком зубної щітки можна назвати дерев'яну паличку, розмочалену з одного кінця й загострену з іншого. Виготовляли такі «щітки» зі спеціальних порід дерева, що містять ефірні олії, й відомих своїми дезінфікувальними властивостями.

Для того щоб з'явився більш-менш схожий на сучасну зубну щітку інструмент, потрібні були століття. У Китаї придумали прикріпити до ручки з бамбука невелику кількість щетинок сибірського вепра (*кабана*). Використовували цю щітку без зубної пасти або порошку.

У Європі зубна щітка спочатку не прижилася. Однак поступово вона почала входити в життя європейців, чому сприяла поява книги «Трактат про зуби» французького дантиста П'єра Фошара, у якій автор стверджував, що зуби потрібно чистити обов'язково, причому щодня.

1937 року фахівці американської хімічної компанії *Du Pont* винайшли нейлон — синтетичний матеріал, з якого почали виготовляти зубні щітки.

ВЕЛОСИПЕД

Хто винайшов велосипед? Точну відповідь на це запитання дати не можна, адже винахідниками є відразу троє людей: барон Карл фон Дрез, Макміллан Кіркпатрік та П'єр Лалман.

Однак ці винахідники не були знайомі між собою, тому вважають, що прототип знайомого нам велосипеда розробив французький винахідник П'єр Лалман. Він запатентував свій винахід 1866 року. Ця дата ввійшла в історію.

Отже, велосипед створили одночасно троє людей, але офіційним винахідником вважають саме П'єра Лалмана.

Зараз деякі країни важко й уявити без велосипедів. Прикладом є Голландія, Копенгаген. Та і всю Європу не можна уявити без велосипедів! У багатьох країнах вони давно вже стали звичним явищем.

МЕТРО

Як виникло метро? Ідея виникла під час спостереження за морським молюском, який пробурює своєю раковиною отвори в уламках затонулих кораблів.

Метро, в тому вигляді, у якому ми уявляємо його зараз, придумав лондонець Чарльз Пірсон. Перша лінія метрополітену була побудована в Лондоні (*Велика Британія*). Вона була завдовжки всього 3,6 км.

Спочатку люди спускалися в метро на ліфтах, але з винаходом ескалатора 1911 року кількість ліфтів зменшилася. Один ескалатор здатний замінити п'ять ліфтів. Ескалатори поклали край чергам на станціях лондонського метро.

ІНТЕРНЕТ

Інтернет став незамінною частиною нашого життя. Зараз більшість із нас не уявляють життя без цього геніального винаходу.

Навіщо спочатку придумали Інтернет? 1957 року Америка вирішила забезпечити себе на випадок війни. Міністерство оборони США вперше замислилося над надійним засобом передавання інформації. Розробити комп'ютерну мережу доручили відразу чотирьом американським університетам.

1969 року талановита група вчених створила комп'ютерну мережу під назвою *ARANET*.

Увесь цей час комп'ютерна мережа була доступна обмеженій кількості людей. 1991 року Всесвітня павутина стає загальнодоступним винаходом Сполучених Штатів. 1997 року можна було нарахувати близько 10 мільйонів комп'ютерів, підключених до Інтернету. Обмін інформацією через Інтернет став дуже популярним.

Винахід	Коли винайдено?	Застосування
Колесо		
Зубна щітка		
Сірники		
Велосипед		
Метро		
Інтернет		

► *Робота в парах. Складання кросворда*

— Спробуйте скласти кросворд, розташовуючи у клітинках слова — назви винаходів, з якими ми сьогодні ознайомилися.

4. Теми для Щоденника вражень

- Мене найбільше зацікавила інформація про винахід...
- Найважливішим винаходом людства є...
- У світі є багато цікавих речей, які...

✓ **ДЕНЬ 5. ЧИ МОЖУ Я БУТИ ВІНАХІДНИКОМ?**

1. Вітання

Ви сьогодні вже проснулись?
Мамі зранку посміхнулись?
Клас наш радо вас вітає!

Настрій кожен гарний має?
Станьмо разом в дружне коло!
Привітай нас, рідна школо!

Діти вітаються по колу, звертаючись одне до одного на ім'я і торкаючись долоньками.

- Доброго ранку, Марійко! Мені дуже приємно тебе бачити.
- Доброго ранку, Андрійку! Я рада, що ти прийшов.

► *Обговорення правил ранкової зустрічі*

— Нашим привітанням ми створили спокійний, гарний настрій, адже якусь важливу справу краще починати з гарним настроєм. А тепер згадаймо правила наших ранкових зустрічей.

- Уважно слухати одне одного.
- Підводити руку, якщо хочеш щось сказати.
- Говорити голосно і чітко.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи можу я бути винахідником?»

- Хто такий винахідник?
- Як народжуються винаходи?
- Чи можна бути винахідником у наш час?

Щось відоме і нове
Зустрічає скрізь тебе.
Все уважно розглядай,
Точну відповідь шукай.
Щоб помилок уникати,

Треба розум розвивати,
Гостре око, слух, терпіння,
І тоді прийде уміння,
І про тебе накінець
Люди скажуть: «Молодець!»

► *Діалог-розмірковування «Яким має бути справжній винахідник?»*

► *Перегляд відео «Історія виникнення LEGO» (https://youtu.be/vt_soJ1Uj00)*

Оле Кірк Крістіансен в Данії разом зі своїм сином Готфрідом Кірком Крістіансеном зайнявся виробництвом дерев'яних кубиків. Нову

компанію з виробництва іграшок Крістіансен назвав *Lego*, з'єднавши два датських слова — *leg* і *godt* («*грати*» і «*добре*»). Дерев'яні кубики на той час не були вже новиною. 1947 року. Оле Кірк придумав зробити їх пластмасовими з ідентичними штирями, що дало можливість з'єднувати їх одне з одним.

- У якій країні та ким було винайдено кубики LEGO?
- Чи відразу вдалося досягти результату?
- Що наші герої для цього робили?
- Як ви розумієте слова «кожна деталь має значення»?

3. Групове заняття

▶ Дослідження «Як змінювалися знайомі нам речі»

- Спробуйте побути дослідниками!

Діти дізнаються, як виглядали у минулому об'єкти, якими ми зараз користуємося (*іграшки, книги, холодильник, автомобіль тощо*). Розмірковують, у чому полягає їхнє удосконалення та навіщо їх необхідно було змінювати.

▶ Робота в групах

— Спробуйте у групах сконструювати, винайти цікаві власні винаходи з кубиків LEGO. Придумайте назву і презентуйте у класі свої винаходи, доведіть їхню необхідність у нашому житті.

4. Теми для Щоденника вражень

- Сьогодні я спробував(ла) винайти...
- У мене є ідея, як винайти...
- Винахідником можна бути і в наш час.

ТИЖДЕНЬ 4

✓ ДЕНЬ 1. ЯК СТАТИ УСПІШНИМ У ЖИТТІ?

1. Вітання

Діти утворюють коло. Учитель пропонує дітям назвати себе, а потім — рису характеру, якість, яка, на їхню думку, допоможе досягти успіху у житті (*наприклад: Софія — наполеглива, відповідальна; Артем — цілеспрямований, кмітливий*). Розпочинає вчитель.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як стати успішним у житті?»

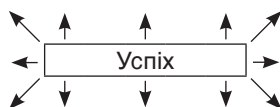
- Чи вважаєте ви себе успішними?
- Що таке успіх, на вашу думку?
- Скільки людей — стільки й можливостей досягти успіху. У нашому класі навчаються діти одного віку, але хтось любить природу,

а комусь до вподоби музика, мистецтво чи спорт. Хтось мріє стати комп'ютерним генієм, хтось лікарем, а хтось — спортсменом. Мрія надихає людину, дає сили в досягненні мети. Успіх є результатом тривалої напруженої роботи, заняття певною справою.

— Що потрібно робити, аби стати успішним у житті?

— Які якості мають бути притаманні людині для досягнення поставленої мети?

► Вправа «Асоціативний куц»



— Поясніть запис.

УСПІХ = здібності + працелюбність

► Робота в парах. Вправа «Квітка щастя»

Кожній парі дають по дві пелюстки. Діти повинні обговорити, що є цінностями у нашому житті, та написати на пелюстках свою думку. Потім збирають квітку. Усі разом обговорюють, що утворилося, «будують» шкалу цінностей: жити щасливо та успішно означає мати повагу до людей, здоров'я, любов, друзів, роботу і т. ін.

► Слухання й обговорення притчі «Двоє друзів і старий жебрак»

ДВОЄ ДРУЗІВ І СТАРИЙ ЖЕБРАК

В одному селі жили двоє друзів — Андрій і Сергій. Якось, коли вони сиділи і мріяли про великі подвиги, завдяки яким їхні імена залишаться у віках, до них із проханням принести води звернулася стара хвора сусідка. Андрій відповів, що йому треба готуватися до великих справ, тому ніколи займатися дурницями. А Сергій мовчки встав і приніс води. Після цього він став щодня заходити до хворої жінки, аби допомогти їй.

Іншого разу до друзів підійшов старий жебрак і попросив нагодувати його. «Не заважай,— сказав йому Андрій,— ти всього лише старий жебрак, а я думаю про те, як нагодувати всіх людей на світі». А його друг підвівся і виніс із хати хліба. Старий подякував йому і сказав: «Не той жебрак, у кого кишеня з дірою, а той, у кого душа порожня. Не той великий, хто сам про себе так думає, а той, кого люди таким уважають за справи його».

Минув час. Один із друзів став базікою та неробою, а інший, незважаючи на молодість,— одним із найшанованіших людей, до

думки якого прислухалися навіть старі. Слава про доброго й мудрого юнака живе й досі, а про іншого ніхто не згадує.

— За що люди почали поважати Сергія?

3. Групове заняття

1-ша група. Підкреслити назви рис характеру, необхідних для досягнення успіху.

Дисциплінованість, жорстокість, наполегливість, безвідповідальне ставлення до справи, відповідальність, старанність, лінощі, працьовитість, уміння доводити задумане до кінця, вдячність, заздрисність, байдужість, сумлінність, мужність, нахабність, нетерплячість, кмітливність, самостійність, зневага до людей.

2-га група. Заповнити таблицю.

Риси характеру, що допомагають мені досягти успіху	Риси характеру, що мені варто виховати, аби досягти успіху

3-тя група. З'єднати частини прислів'їв, пояснити їхнє значення.

Маленька праця краще...	той багато вміє.
Праця чоловіка годує, а...	людину — праця.
Без праці...	за велике безділля.
Хто багато робить,...	гуляй сміло.
Роботящі руки...	лінь — марнує.
Сонце прикрашає землю, а...	не проживеш.
Зробив діло — ...	гори вернуть.

— Який висновок ви зробили?

— Потрібно рости роботящими, працьовитими, старанними й сумлінними, щоб нікому з вас жодного разу не довелося червоніти за власні лінощі.

4. Теми для Щоденника вражень

- Успіх — це...
- Для досягнення успіху людині необхідно...
- У майбутньому я мрію...

✓ ДЕНЬ 2. ЯК ВИНАХОДИ ЛЮДЕЙ ЗМІНЮЮТЬ СВІТ?

1. Вітання

► Вправа «Подаруймо посмішку»

Усі утворюють коло, посміхаються. Під музику підходять одне до одного, обіймаються, потискаючи одне одному руку. Потім кожен

шукає іншу пару. І так — доти, доки лунає музика. Кожен намагається обійняти якомога більше учасників та із закінченням музичного фрагмента швидше повернутися на своє місце.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як винаходи людей змінюють світ?»

► *Бесіда «Винаходи навколо нас»*

Обговорення з дітьми, якими винаходами ми користуємося у повсякденному житті, хто їх створює.

— З якими винаходами ми зустрічаємось щодня?

— Чому ви вважаєте, що це винаходи?

— Якими з них ви найчастіше користуєтесь?

— Без яких винаходів ви не можете обійтися, а які можете замінити іншими предметами?

► *Слухання й обговорення статей із журналу «Пізнайко»*

СТАНЬ НА ХВИЛИНКУ ФАРАОНОМ

Хочеш хоч на хвилинку стати фараоном? Тоді сядь у крісло чи на стілець, притулися до спинки, високо підними голову, уявивши себе фараоном на троні. Бо саме трон був прапрапрадідусям сучасних стільця і крісла.

Винахідниками стільця вважають давніх єгиптян. До того люди сиділи тільки на лавах і табуретках. Але ж не годилося фараонові сидіти на табуретці! Тож і змайстрували давні теслі трон і приладнали до нього спинку та поруччя (*підлокітники*).

Стілець чи крісло в давніх римлян свідчили про високе становище власника. Як у нас нині престижно мати мобілку, так у них було престижно мати стілець.

У наш час стілець став дешевим і зручним. Він прийшов у будинки простих людей, підкорив увесь світ. Нині є різноманітні стільці й крісла: підвісні, такі, що їздять на коліщатках, змінюють положення, перетворюються на ліжко...

А завдячувати за ці зручні меблі треба фараонам.

ВІД «ШЕПТУНЧИКА» ДО МОБІЛКИ

Хочете змайструвати телефон? Візьміть дві сірникові коробки, між ними протягніть нитку — і «говорить» із другом, який перебуває у сусідній кімнаті. Авжеж, нитка лише щось «шепотітиме», але ж ви знаєте: то говорить друг, і йому ви потрібні. Подібний телефонний пристрій археологи знайшли в одному зі старовинних палаців у Перу. Там мотузок з'єднував не сірникові коробки, а посудини з гарбузів. Тому давньому телефону — не менше тисячі років. Попередників

у телефону було багато, але справжній винайшли відразу двоє людей.

Першим винахідником телефону вважають Олександра Белла. Його телефон говорив тихо, хрипів, але інженер уперто вдосконалював свій винахід. А вже за рік в Америці було відкрито телефонну станцію.

Сучасні телефони вміють не лише передавати звук на відстань. Вони запам'ятовують номери і самі з'єднують з абонентом.

А нині ми маємо ще й мобілки — телефони без дротів. Про таке раніше можна було прочитати лише у фантастичних творах.

— Що нового ви дізналися, прослухавши статті із журналу «Пізнайко»?

— Які відкриття зробили для себе?

3. Групове заняття

► *Робота в парах. Вправа «Обери правильне твердження»*

— Позначте символом ✓ твердження, з якими ви погоджуєтесь.

- Винахідником може стати будь-хто, навіть дитина.
- Винахідник має дбати лише про вигоду від винаходу.
- Винахідник обов'язково повинен бути професіоналом своєї справи.
- Винахідник повинен упевнитись у технічній досконалості свого витвору.
- Винахідниками не народжуються — ними стають.

4. Теми для Щоденника вражень

- Винаходи людей змінюють світ.
- Якби я був(ла) найкращим винахідником у світі, то...
- Винахідниками не народжуються — ними стають.

✓ ДЕНЬ 3. ЯК ВІДКРИТТЯ МОЖУТЬ ДОПОМОГТИ МЕНІ В НАВЧАННІ?

1. Вітання

Разом з сонечком встаємо ми.
 На ранкову зустріч в школу поспішаємо.
 Поділившись настроєм своїм,
 Ми частинку серця друзям залишаємо.
 Другу руку простягни
 І міцніше обніми,
 Подаруй йому тепло своїх долонь.
 З добрим ранком привітай,
 Добра й щастя побажай.
 Щоб міцнішим стало наше дружне коло.

► *Вправа «SMS-ка»*

Діти утворюють коло, беруться за руки, вітаючи посмішкою одне одного. Передають «SMS-ку» — коротку словесну фразу, яка підбадьорить та поліпшить настрої сусіда праворуч.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як відкриття можуть допомогти мені в навчанні?»

► *Довідкове бюро*

— Ми оточені речами, якими повсякчас користуємося, не замислюючись, звідки вони взялися, хто їх винайшов і як вони змінили на краще життя людей.

Навіть у звичайному шкільному класі можна побачити чимало винаходів.

Один давньоримський учитель додумався виготовити дошку і поставити її в класі. А наштовхнули його на цю думку тодішні звичаї.

Виявляється, у Давньому Римі дозволено було писати й малювати на... стінах. І римляни охоче це робили. Перехожі з їхніх написів дізнавалися багато цікавого, як ми сьогодні — з газет і журналів. Ці помальовані та обписані стіни й підказали вчителю зробити в класі дошку, на якій писатимуть школярі...

Але ж яка зручна річ — дошка! Написав — стер, написав... І помилку легше виправити, ніж у зошиті! Проте ця зручність для школярів не влаштовує вчителів. І вони продовжують винаходити... дошку.

Уже створено дошку, що має вигляд книжки: скільки в ній сторінок — стільки й учнів пишуть на дошці. А біля дошки з рухомих секцій (кожна з них повертається під будь-яким кутом, підіймається та опускається) може відповідати півкласу.

— Діти, як ви вважаєте, чи все вже у світі винайдено до нас?

— Які винаходи допомагають нам у навчанні?

— Що хотіли б винайти ви?

— Чи хотіли б ви, щоб у вас з'явився винахід, що вам би у всьому допомагав?

► *Перегляд відео «Історія винайдення олівця» (<https://nbukids.wordpress.com/2011/08/30/скринька-знань-з-історії-шкільного-пр-2/>)*

— Як було винайдено олівець?

— У чому полягала необхідність винайдення олівця?

3. Групове заняття

1-ша група. Скласти загадки про шкільне приладдя.

2-га група. Скласти казку «Пригоди олівця».

3-тя група. Придумати пристрій майбутнього, що допомагав би у навчанні.

4. Теми для Щоденника вражень
 - Мої помічники у навчанні.
 - Я хочу винайти робота, який би...
 - Найкориснішим винаходом є...

✓ ДЕНЬ 4. ЯКИМИ ДИТЯЧИМИ ВИНАХОДАМИ МИ КОРИСТУЄМОСЬ?

1. Вітання

» Вправа «Я тобі подарую...»

Учні утворюють коло. За допомогою пантоміми зображують певний предмет чи поняття, що хочуть «подарувати» сусідові (*посмішку, квітку, іграшку, сонечко, смайлик*).

» Вправа «Кинь іграшку»

Мета: розвинути вміння невербального спілкування, взаєморозуміння; навчити контакту очей.

Діти — у колі. Учитель бере до рук м'яч (*або м'яку іграшку*), він знаходить очима учня і кидає йому м'яч. Тепер те саме повинен зробити учень, який отримав м'яч. Потрібно вміти знаходити невербальний контакт з іншими дітьми.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Якими дитячими винаходами ми користуємось?»

— Кожній людині притаманні певні творчі здібності, тобто можливості створювати щось нове, наприклад, малювати, складати вірші, конструювати, готувати нові страви тощо.

Виявити творчі здібності можна лише під час діяльності, що вимагає таких здібностей. Поки ти не почнеш малювати, неможливо сказати, чи є в тебе здібності до цього заняття. Уміння мислити нестандартно закладено в кожній людині. Усі люди мають творчі здібності. Ба більше, свої творчі здібності можна й потрібно розвивати. Робити це слід з дитинства.

Виконуючи якусь роботу, навіть найпростішу, подумай, як можна зробити її інакше. Можливо, ти зможеш щось удосконалити. Люди, які так чинять, досить часто придумують оригінальні й потрібні речі, що полегшують виконання певної роботи.

Не думайте, що винахідниками є лише дорослі. Це зовсім не так!

Чи знаєте ви, що об'єднує водні лижі, хутряні навушники й фруктове морозиво на паличці? Всі ці предмети були винайдені дітьми! Щороку понад 500 тис. дітей і підлітків винаходять різні гаджети

та ігри, створюють і модифікують роботів та техніку. І дитячі винаходи, поза сумнівом, роблять наше життя зручнішим. Адже так цікаво придумувати щось нове або вдосконалювати вже знайомі речі!

Існує багато винаходів, автори яких — діти.

Так, Максим Лема, школяр зі Львова, коли йому виповнилося 12 років, створив робота, що визначає розміри певного приміщення, як це вміє робити фаховий інженер. Цей робот сканує приміщення, вимірює його розміри і передає їх на комп'ютер.

Френк Епперсон в 11 років уперше виготовив морозиво із соку фруктів, що подавалося на паличці.

Канадець Джозеф-Арманд Бомбард'є у 15 років став автором ідеї створення снігоходу.

У світі День дитячих винаходів відзначають 17 січня. Ця дата не випадкова. Цього дня 1706 року народився Бенджамін Франклін, відомий американський політик, який ще в дитинстві прославився своїми винаходами. Наприклад, він у дванадцятирічному віці винайшов ласті для плавання, що надягались на руки. Завдяки іншому його досягненню світ дізнався про крісло-гойдалку.

Подібних прикладів можна навести безліч. Пластилін, калькулятор, паперовий пакет з прямокутним дном, батут, водні лижі, рукавички без пальців, хутряні навушники та ще багато іншого — це наслідок творчості юних винахідників.

3. Групове заняття

» Довідкове бюро

— У світі є безліч речей, що роблять наше життя зручнішим і комфортнішим. Наприклад, такий простий винахід, як трубочка для коктейлів. Чи знаєте ви, що 3 січня — День народження соломинки для коктейлів?

Спочатку трубочки для коктейлів виготовляли із соломи — порожнистих житніх стебел, від чого цей винахід і отримав свою назву — «соломинки». Хоч сьогодні соломинки стали буденним явищем нашого життя, але і їх не обійшли своєю увагою дизайнери — вони мають різні розміри, форми, кольори, прикраси... Нині творчі люди часто використовують соломинки для коктейлів для виготовлення різних поробок і незвичайних сувенірів.

— Які види напоїв існують?

— Чим вони схожі, а чим — відрізняються?

— Як ми їх звикли застосовувати?

— Для яких напоїв потрібна соломинка?

— Чи поліпшиться загальний вигляд столу, якщо його сервірування доповнити коктейльними соломинками?

» *Вправи на розвиток дихання з використанням соломинки*

» *Гра-асоціація «На що схожа соломинка?»*. Робота в групах
1-ша група. «Соломинка у казках». Пригадати казки, персонажі яких використовували соломку або соломинки.

2-га група. «Дослідження». Як можна використати соломинки? Які поробки можна виготовити з них?

3-тя група. «Пригоди Соломинки». Придумати і розіграти казку про пригоди соломинки (для виготовлення декорацій можна використати конструктор).

4. Теми для Щоденника вражень

- У мене є талант...
- Звичайні речі можна вдосконалити.
- Дитячі винаходи роблять наше життя зручнішим.

✓ ДЕНЬ 5. ЯКІ ВИНАХОДИ БУДУТЬ ПОТРІБНІ ЛЮДСТВУ В МАЙБУТНЬОМУ?

1. Вітання

» *Вправа «Я бажаю тобі»*

Діти утворюють коло. Усі, тримаючись за руки, «передають» тепло своїх сердець сусідам праворуч і ліворуч, посміхаються, говорять гарні слова.

» *Вправа «Дзеркало»*

Мета: розвивати здібності невербального спілкування дітей.

Учням пропонують об'єднатися в пари. У кожній парі обирають ведучого, його партнер — його «дзеркало».

Завдання ведучого — здійснення спонтанних рухів руками. Інший учасник повинен синхронно повторювати ці рухи ніби в реальному відображенні. Потім учасники міняються ролями — ведучий стає «дзеркалом», а «дзеркало» — ведучим. Потрібно, щоб кожна дитина відчула, які індивідуально-динамічні відмінності існують між людьми, як важливо налаштуватися на свого партнера по спілкуванню, щоб його правильно зрозуміти і відчутти.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які винаходи будуть потрібні людству в майбутньому?»

» *Робота в парах. Вправа «Інтерв'ю»*

Завдання: взяти інтерв'ю у свого товариша, а потім розповісти про нього всім.

Орієнтовні запитання:

— Ким ти мрієш стати в майбутньому?

- Що ти робиш для цього вже сьогодні?
- Як розвивати свої творчі здібності?
- Як стати успішним?
- Якого винаходу бракує у світі?

► Перегляд відео «Винаходи людства» (<https://youtu.be/VyRf8qhCe4g>)

- Про які винаходи ви дізналися?
- Яке значення вони мають у нашому житті?
- Як ви гадаєте, без яких із цих винаходів людство не обійшлося би?

3. Групове заняття

► Перегляд відео про винайдення пластику (svitdovkola.org/pilot/2/media7-7)

— Поліетилен — один з найпоширеніших видів пластику. Яке ваше ставлення до винайдення цього матеріалу?

► Робота в групах

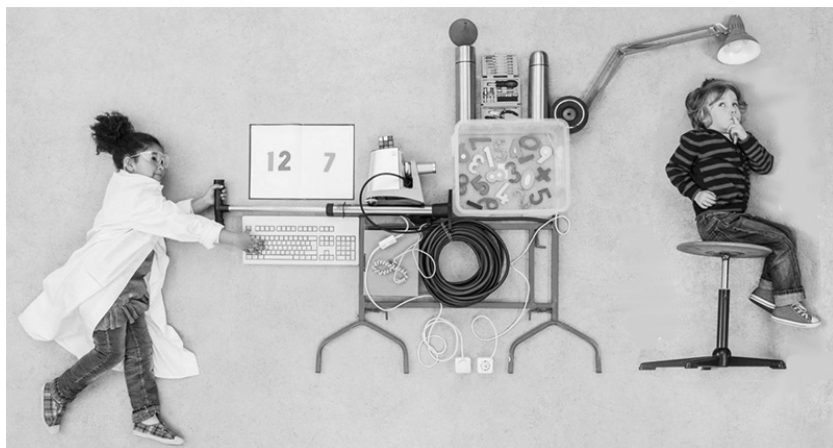
1-ша група. Де і як люди використовують поліетилен?

2-га група. Якої шкоди живій природі може завдати поліетилен?

3-тя група. Чим можна замінити поліетилен у побуті?

4. Теми для Щоденника вражень

- Якби я був(ла) винахідником, я б створив(ла)...
- Мені б хотілося винайти пристрій, що...
- Диво-машина майбутнього.



8-Й МІСЯЦЬ. РУХ І ЧАС

Мета: створити умови для активного і пасивного відпочинку дітей; сприяти формуванню навичок фіксувати здобуту інформацію словами, малюнками, символами, за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фото-пристроїв; дати змогу учням висловлювати власні думки і почуття з приводу прослуханих простих медіатекстів; заохотити розповідати про власні емоції, що виникають під час спостереження та експериментування; забезпечити можливість створювати виріб за зразком та власним задумом; стимулювати прагнення пояснювати важливість руху та активної поведінки для себе та інших.

ТИЖДЕНЬ 1

✓ ДЕНЬ 1. ЯК ПОВ'ЯЗАНІ РУХИ ТА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ?

1. Вітання

» Вправа «Де ти був?»

1-й учень. Доброго ранку! Я вчора до тебе приходив. Тебе не було. Де ти був?

2-й учень. Доброго ранку! Я був у музеї. *(Звертається до наступного.)* Доброго ранку! Я вчора до тебе приходив. Тебе не було. Де ти був?

3-й учень. Доброго ранку! Я відвідував хворого друга. *(Звертається до наступного.)* Доброго ранку! Я вчора до тебе приходив. Тебе не було. Де ти був? *(І так далі.)*

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як пов'язані рухи та життя людини?»

— Усе, що нас оточує, постійно рухається, і ми також. Щомиті світ зазнає змін, незалежно від того, хочемо того чи ні. Щоб зміни сприяли нашому зростанню, збагаченню, обов'язково необхідно докласти зусиль, не боятися змін, що перетворюють нас відповідно до наших бажань.

Так, усе змінюється, невблаганно, безупинно, щомиті. Це зміни, які перетворюють наше життя на рух. Рух униз або вгору. Рух наповнює нас почуттям радості, здоров'я, щастя, вдячності, бажанням творити і самому змінювати це життя на краще.

Простим є правило буття: життя — це рух, і рух — життя. Нові горизонти завжди здаються нам великими труднощами просто тому, що їхнє підкорення нам невідоме. Але навіть найскладніший маршрут починається з першого кроку, отже, не варто боятися цей крок здійснити.

► Інтерв'ю «Мене цікавить Ваша думка»

— Від кого ж залежить ваш рух у житті?

► Гра «Уявімо...»

— Уявімо і покажемо, як:

- закипає і кипить чайник;
- наливаємо і п'ємо гарячий чай;
- чистимо картоплю;
- перемо і прасуємо білизну;
- рубасмо дрова;
- ловимо рибу на вудку;
- кошенятко хоче стягнути зі столу ковбасу;
- забивали молотком цвях і вдарили себе по пальцях;
- пиляємо дошку.

► Вправа «Висуваємо гіпотези»

— Що може спричинити ці події?

ОСІННЄ ЛИСТЯ ОБЛІТАЄ

Осінь літає,
бо відлетіли вже пташки.
Трава у лузі догоряє,
чорніють верби край ріки.
Скінчилось літо! Що весною
колись завітло — відцвіло.
І ми дивуємось з тобою:
весни неначе й не було!
Минають дні, минають квіти,
бо є початок і кінець.
Поглянь у небо: зорі світять,
із місяцем ведуть танець.
Чи є у зір весни початок
і день народження зірок?

Чи можуть ці зірки згасати,
як пелюстки земних квіток?
Дивлюся в небо фіалкове
і зрозуміти хочу світ.
Вже моє серденько готове
в космічний рушити політ!
Я хочу все на світі знати!
Коли з'явилася Земля?
Як виникли стрімкі Карпати?
Як світить сонечко здалека?
Як народились в світі люди,
рослини, звірі і пташки?
І доки нам світити будуть
у небі синьому зірки?

Марія Чумарна

КВІТИ

А у мене проліски під вікном цвітуть.
І тюльпани радісно потім проростуть.
Ось нарциси гордо вже вилізли з землі.
Щастя всім приносять квіточки малі.

Надія Красоткіна

3. Групове заняття

— Життя — це шанс кожного. Мати Тереза, лауреат Нобелівської премії світу, громадянка світу в найвищому розуміння цього

слова, залишила тим, хто вступає на життєвий шлях, духовний заповіт.

» Вправа «Поєднайте»

Діти об'єднуються в групи. Потрібно поєднати частини духовного заповіту Матері Терези.

Життя — це шанс...	(Скористайся ним.)
Життя — це краса...	(Милуйся нею.)
Життя — це мрія...	(Здійсни її.)
Життя — це виклик...	(Прийми його.)
Життя — це обов'язок...	(Виконай його.)
Життя — це гра...	(Стань гравцем.)
Життя — це цінність...	(Цінуй його.)
Життя — це любов...	(Насолоджуйся нею.)
Життя — це тайна...	(Пізнай її.)
Життя — це пісня...	(Доспівай її.)
Життя — це боротьба...	(Розпочни її.)
Життя — це безодня невідомого...	(Не бійся ступити в неї.)
Життя — це удача...	(Шукай цю мить.)
Життя таке чудове...	(Не марнуй його.)
Це твоє життя...	(Борони його.)

4. Теми для Щоденника вражень

- Я дотримую режиму дня.
- Я зранку зустрів(ла)...
- Мій рух — основа життя.

✓ **ДЕНЬ 2. ЩО ОЗНАЧАЄ «БУТИ ДОРОСЛИМ»?**

1. Вітання

» Гра «Кольорові привітання»

На таці — картки різних кольорів. Діти вибирають той колір, яким сьогодні хотіли б «привітатися», колір, що зараз відповідає настрою.

— Спробуйте голосом показати настрої і привітатися з нами «кольоровим» привітанням.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що означає “бути дорослим”?»

— Щоб стати дорослим, потрібно щоденно працювати над собою, учитися налагоджувати стосунки з людьми, що живуть поруч із нами (*рідні, близькі, знайомі, однолітки*), замислюватися над тим, що ви даєте іншим людям. Бути дорослим означає бути самостійним і вміти відповідати за свої вчинки, вміти захистити не тільки себе, але й своїх близьких, знайти своє місце в житті, бути прикладом.

» Інтерв'ю «Коли я виросту...»

3. Групове заняття

► Гра «Доросле життя»

Діти об'єднуються в групи. Потрібно записати чи створити малюнок, що чекає на дітей у дорослому житті.

(Готувати їсти, прати, прибирати, уміння відповідати за свої вчинки та дії, ухвалювати рішення і відповідати за їхні наслідки, продовжити навчання й отримати професії, влаштуватися на роботу, заробляти гроші та правильно витратити, уникати небезпеки, допомагати іншим людям, які цього потребують: хворим, людям похилого віку.)

► Вправа «Рукоштовання на трьох»

Учасники об'єднуються в трійки. Кожній трійці пропонують придумати рукоштовання, у якому беруть участь відразу троє. У цьому рукоштованні має бути використана одна рука кожного (або ліва, або права).

4. Теми для Щоденника вражень

- Я покладаюся тільки на себе.
- Мені потрібна допомога.
- Я вже самостійна людина.

✓ ДЕНЬ 3. ЯКІ ЗМІНИ ВІДБУВАЮТЬСЯ У ТІЛІ ПІД ЧАС ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ, ВТОМИ, ХВОРОБИ?

1. Вітання

Нумо привітаємось,
Нумо посміхнемося,
Нумо в очі глянемо,
І нам тепліше стане.

— Діти, розпочинаймо зустріч з побажань.

— Доброго ранку, Оленко, я бажаю тобі веселого дня!

— Вітаю тебе, Тетяно, я бажаю тобі щасливого дня!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які зміни відбуваються у тілі під час фізичної активності, втоми, хвороби?»

► Вправа «Тематичне інтерв'ю»

Обирають учня — «ведучого телепередачі». Учителю готує слова для тематичного інтерв'ю (втома, хвороба, пульс, фізичні вправи, гра). «Ведучий телепередачі» запитує, а діти відповідають: «Мені здається...», «На мою думку...», «По-перше,..., по-друге...». Відповіді мають бути аргументованими.

» Вправа «Мій пульс»

Діти утворюють коло.

— Пострибайте на правій нозі, потім — на лівій. Виконайте вправи «штангіст», «боксер», «футболіст» (*імітування*).

— Виміряйте пульс.

— Зробіть вправу «вдих-видих» тричі.

— Виміряйте пульс ще раз.

— Зробіть висновок.

» Вправа «Я так утомився»

— Маленький гном несе на спині велику ялинову шишку. Ось він зупинився, поклав шишку додолу й говорить: «Я так утомився, я дуже втомився!». (*Виразні рухи: стоїть, руки звисають вздовж тулуба, плечі опущені.*)

» Вправа «Я та мої відчуття»

Діти — в колі. Потрібно продовжити речення.

- Слух допомагає мені...
- Зір допомагає мені...
- Нюх допомагає мені...
- Смак допомагає мені...
- Дотик допомагає мені...

3. Групове заняття**» Гра «Закінчіть розповідь»**

Діти працюють у парах. Потрібно скласти якомога більше незвичайних та оригінальних варіантів кінцівки розповіді.

Наприклад:

- Я вирішив зробити фізичні вправи ввечері. І раптом...
- Сьогодні я дуже втомився. І раптом...

» Гра «Перелік наслідків подій»

За основу беруть будь-яку подію, наприклад: «Олег хворів і не знав домашні завдання на наступний день», «Півгодини Денис виконував фізичні вправи», «Оленка стомилась від шуму на перерві» і т. ін. *Завдання:* скласти якомога більше незвичайних та оригінальних варіантів наслідків цієї події.

4. Теми для Щоденника вражень

- Мені подобається (*не подобається*) урок фізкультури.
- На перерві я відпочиваю активно.
- Я втомлююсь, коли...

✓ **ДЕНЬ 4. ЯК Я РОСТУ?****1. Вітання**▶ *Вправа «Гірлянда добра»*

— Доторкніться одне до одного, усміхніться одне одному і подаруйте чудовий настрій, подаруйте теплі слова вітання.

▶ *Вправа «Я змінився»*

Діти — у колі, вчитель тримає скриньку, діти тримають свої фотографії з дитячого садка.

— У мене в руках чарівна скринька, у якій лежить найцінніший скарб планети Земля. Зазирніть у скриньку, але не розповідайте іншим, що ви там побачили. Передайте скриньку і висловіть побажання своєму другові.

— Кого ви побачили у чарівній скриньці? (*Діти кажуть, що побачили себе, адже на дні скриньки лежить люстерко.*)

— Які зміни відбулися з тобою за роки, що минули?

— Так, у чарівному дзеркалі ви побачили кожен себе. Людина — найцінніший скарб на планеті. Кожен із вас — неповторна особистість. Кожен із вас — людина, яка живе сьогодні. Саме такої дівчинки чи хлопчика більше на цій Землі немає.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як я расту?»▶ *Вправа «Долонька»*

Учитель пропонує дітям покласти долоню на аркуш паперу й обвести контури своєї руки олівцем. А потім на малюнку, на кожному пальчику, написати про себе: «Я — високий», «Я — сильний», «Я — добрий», «Я — синьоокий», «Я — розумний». Потім «долоньки» прикріплюють на дошці. Діти намагаються здогадатися, кому яка «долонька» належить.

▶ *Гра «Чарівний мікрофон»*

— Які саме зміни відбулися з вами?

— Назвіть свій день народження і коротко розкажіть про себе.

— Які кумедні випадки зі свого життя ви пам'ятаєте?

▶ *Вправа «Поміркуй»**Проблемне запитання*

— Прослухавши вірш, дайте відповідь на запитання.

- Чому Юра погано росте і часто хворіє?
- Що можна йому порадити?

ПРО ЮРУ І ФІЗКУЛЬТУРУ

Щось із Юрою не те:

Щось наш Юра не росте...

Він у нас такий тоненький,

Хворобливий і худенький,

Мов заморене курча,—
Одноліткам до плеча.
Та чи знаєте ви те,
Чом наш Юра не росте?

Подивіться: він з друзками
Мчить по вулиці з книжками.
— Звідкіля біжиш ти, Юро?
— Я тікаю з фізкультури!

Грицько Бойко

3. Групове заняття

» Вправа «Підбери»

— Напишіть природні ознаки людини.

(Народжується, харчується, росте, розмовляє, дихає, міркує, плаче, розмножується, радіє, працює, спілкується, помирає.)

» Вправа «Так чи ні?»

— Виберіть умови, необхідні для нормального зростання й розвитку дитини. *(Повноцінно харчуватися. Перебувати на свіжому повітрі. Допізна дивитися телевізор. Мати міцні м'язи. Читати лежачи. Перебувати в гарному настрої. Учитися у школі. Вчасно лягати спати. Займатися спортом. Загартовуватися. Стежити за правильною поставою.)*

4. Теми для Щоденника вражень

- Зі мною змінюється мій світ.
- Я вже вмію...
- Я пам'ятаю подію мого дитинства.

✓ ДЕНЬ 5. НАВІЩО Я ПІЗНАЮ?

1. Вітання

Доброго ранку, ліси і поля!
Доброго ранку, плането Земля!
Щастя й здоров'я всім людям бажаємо!
З радістю в школу до знань поспішаємо!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Навіщо я пізнаю?»

» Вправа «Пізнай»

— Що пізнав хлопчик, зустрівши Дзвіночки Конвалій?

ХЛОПЧИК І ДЗВІНОЧКИ КОНВАЛІЇ

Настала весна. Із землі з'явилася зелена стрілочка. Вона швидко розділилася на два листочки. Листочки стали широкими. А між ними з'явився маленький, тонкий паросток. Він піднявся, нахилився до одного листочка й одного ранку розквітнув білими дзвіночками. Це були Дзвіночки Конвалій.

Білі Дзвіночки Конвалій побачив маленький хлопчик. Його вразила краса квітів. Він не міг відірвати очей від Конвалій. Хлопчик простягнув руку, щоб зірвати квіти.

Квіти прошепотіли:

— Хлопчику, навіщо ти хочеш нас зірвати?

— Ви мені подобається. Ви дуже гарні,— відповів хлопчик.

— Добре,— сказали Дзвіночки Конвалій, тихо зітхнувши.— Зри-вай, але перед тим, як зірвати, скажи, які ми гарні.

Хлопчик подивився на Дзвіночки Конвалій. Вони були прекрасні. Вони були схожими і на білу хмарку, і на крило голуба, і ще на щось дивно красиве. Хлопчик все це відчував, але сказати не міг. Він стояв біля Дзвіночків Конвалій, зачарований красою квітів. Стояв і мовчав.

— Зростаєте, Дзвіночки,— тихо вимовив хлопчик.

► Вправа «Круглий стіл»

Діти — у колі, кожен відповідає на запитання.

- Що найбільше мені подобається у собі?
- Що найбільше подобається мені у друзях?
- Якби я міг навчити когось одній речі, це було б...
- Я почуваюся щасливим, коли...
- Мені сумно, коли...
- Коли-небудь я сподіваюсь...
- Я хотів би бути більш...

► Гра «Де ти є?»

Дитина на аркуші пише: «Я у лісі». Інші діти, щоб відгадати написане, ставлять запитання, на які можна відповісти: «Так» або «Ні».

► Вправа «Бачу, чую, відчуваю»

Слухаючи музику, я:

- бачу: небо, ліс, дощ, захід сонця;
- чую: шелест дерев, шум моря, музику ранку;
- відчуваю: натхнення, радість, спокій.

► Вправа «Уяви — покажи — розкажи»

Дітям пропонують уявити себе на місці якогось предмета: маленького куца, легенької хмарки, першого проліска, весняної бруньки, лісового струмочка, білої пухнастої сніжинки, маленької піщинки на березі моря, камінця на дні неглибокої прозорої річки. Перевтілюючись в образ, діти відповідають на запитання:

- Що бачиш навкруги? Що чуєш?
- Про що мрієш? Чим милуєшся?
- Кого (що) любиш? Кого боїшся?

3. Групове заняття

» Гра «Ми — фантазери»

Діти об'єднуються в пари, групи, фантазують на запропоновані вчителем теми, по черзі презентують свої роботи.

Наприклад:

- Уявіть, що всі тварини вміють розмовляти людською мовою. З'ясуйте позитивні та негативні наслідки цієї ситуації.
- Уявіть, що ви вмієте літати. Куди б ви полетіли?
- Уявіть, що сталося б, якби до класу зайшов крокодил?

» Вправа «Спочатку — потім»

Діти об'єднуються в групи. Потрібно визначити послідовність дій: що слід робити спочатку, що — потім. У кожній групі — картка з переліком дій.

Наприклад: саджаючи цибулю, необхідно:

- посадити цибулю;
- скопати землю;
- зробити грядку;
- розпушити землю граблями;
- замочити цибулини у розчині марганцю.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я — творець свого життя.
- Мій навколишній світ.
- Я можу розповісти про себе...

ТИЖДЕНЬ 2

✓ ДЕНЬ 1. НАВИЩО ЛЮДИ ПОДОРОЖУЮТЬ?

1. Вітання

» Вправа «Вся справа — в капелюсі»

У капелюсі — записки з іменами дітей. Діти по черзі витягують з капелюха папірці з імям: вітаються і висловлюють побажання дитині.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Навіщо люди подорожують?»

Світ — це книга. І хто не подорожував по ньому — прочитав у ній лише одну сторінку.

Августин Аврелій

— Подорож — це завжди відкриття. Подорожуючи, ми відкриваємо для себе світ, а себе — світові. Тільки вирушивши у подорож,

ми можемо побачити на власні очі далекі країни та міста, про які так багато чули або читали. Подорожуючи, ми пізнаємо себе. Хтось, залишаючи свій рідний дім, повернувшись, скаже, що вдома краще. А для когось подорож відкриває шлях до кращих змін. Подорожуючи, ми починаємо дивитись на речі по-новому, більше цінувати те, що залишили вдома. Подорож — це завжди яскраві враження, незабутні моменти життя, веселі спогади і безцінний досвід.

► *Вправа «Мікрофон»*

— Куди подорожували ви?

— Що нового дізналися для себе?

— Хто хоче розповісти про свою подорож?

(Учень повідомляє інформацію, відповідає на запитання чи коментарі товаришів.)

► *Гра «Я беру з собою в дорогу...»*

Ведучий замислює правило-критерій, за яким він «візьме в дорогу» певні предмети. Наприклад, це можуть бути всі круглі предмети або, складніше, їстівні, що починаються з голосної.

Він починає гру, даючи одну правильну відповідь: «Я беру із собою кавун». Інші учасники ставлять ведучому запитання, чи бере він із собою банан, апельсин, огірок тощо, і з відповідями «так» або «ні» намагаються відгадати правило.

3. Групове заняття

► *Вправа «Країна Х»*

Діти об'єднуються в групи. Їм пропонують придумати свою країну, в якій би вони хотіли жити, дати їй назву і намалювати. Кожний учасник групи малює те, що хоче.

► *Вправа «Сонечко»*

На аркуші паперу зображено сонечко. Дітям пропонують на промінчиках записати країни, якими хотіли б подорожувати. Чому?

4. Темі для Щоденника вражень

- Під час подорожі я дізнався(лася)...
- Мандрі роблять мене щасливим(ою).
- Зі мною трапилася весела пригода.

✓ ДЕНЬ 2. ЯК МОЖНА ПОДОРОЖУВАТИ У ЧАСІ?

1. Вітання

► *Вправа «Зоряний промінь»*

— Уявіть синє небо, засіяне зорями. Оберіть одну зорю — вона тепер належить вам. Виберіть колір, що зараз бажаєте. «Включіть»

зору, нехай вона засвітиться цим кольоровим промінчиком. Подаруйте промінчик з вітанням та побажанням своїм друзям.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як можна подорожувати у часі?»

— Людині завжди хотілося знати про те, що чекає на неї попереду, чи можна зазирнути в минуле. Над проблемою подорожей у часі та машини часу люди розмірковують багато років. Машину часу поки ще ніхто не бачив, але суперечки про можливість її створення серед учених не вщухають.

» Вправа «Інтерв'ю»

Учитель ставить запитання — бере інтерв'ю. Він попереджає всіх учасників, що запитання буде одне й те саме для всіх. Учитель підходить до кожного учня по черзі й, звертаючись до них на ім'я та по батькові, запитує: «Як можна подорожувати у часі?».

3. Групове заняття

» Вправа «Машина часу»

Діти об'єднуються в групи. Потрібно скласти коротку розповідь чи казку «Машина часу».

— Уявіть, що ви перенеслися в інший час. Які події відбудуться?

» Вправа «Сюжет»

КАМІНЬ

У лузі, під гіллястим дубом, багато років була криниця. Вона давала людям воду. Під дубом біля криниці відпочивали подорожні.

Одного разу до криниці прийшов хлопчик. Він любив пустувати. Він подумав: «А що воно буде, як я візьму оцей камінь і кину його в криницю? Ото, мабуть, булькне». Підняв камінь, кинув його в криницю. Булькнуло та ще й дуже. Хлопчик засміявся, побіг і забув про свої пустощі.

Камінь упав на дно криниці й закрив джерело. Вода припинила прибувати. Криниця засохла. Засохла трава навколо криниці, засох дуб, бо підземні струмки потекли кудись в інше місце. На дубі більше не мостив гніздо соловейко. Він полетів на інший луг. Замовкла соловейкова пісня. Сумно стало в лузі.

Минуло багато років. Хлопчик став дідусем. Одного разу він прийшов на те місце, де колись був зелений луг, стояв гіллястий дуб, співав соловейко, вабила студена криниця. Не стало ані лугу, ані дуба, ані соловейка, ані криниці. Довкола пісок, вітер здіймає хмару пилюки. «Де ж воно все поділося?» — подумав дідусь.

— Що у творі повинно змінитися?

— Що може залишитися таким самим?

— Яких героїв може не стати?

— Які події стануть неможливі?

► *Вправа «Подорож у часі»*

Діти об'єднуються у групи.

— Напишіть лист у минуле або майбутнє.

4. Теми для Щоденника вражень

□ Я часто подорожую у часі.

□ Я не вірю в подорожі у часі.

□ Мене чекає у майбутньому...

✓ ДЕНЬ 3. ЗВІДКИ ПІШЛА НАЗВА МОГО МІСТА?

1. Вітання

► *Вправа «Чарівний клубочок»*

Діти утворюють коло. У вчителя в руках — клубочок з яскравими нитками. Діти по черзі передають клубочок одне одному, намотуючи нитку на пальчик. Передавання клубка супроводжують вітанням та побажанням іншим. Діти натягують нитку.

— Якщо хтось потягне за нитку, то всі це відчують. Бо всі ми — єдине ціле.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Звідки пішла назва мого міста?»

► *Гра «Веселий м'ячик»*

Діти утворюють коло і під музику починають передавати м'яч одне одному зі словами:

Ти котись, веселий м'ячик,
Швидко, швидко по руках.

В кого є веселий м'ячик —
Той називає міста України.

► *Вправа «Незвичайна історія»*

Учитель пропонує послухати початок легенди про назву свого міста (*села*) і придумати кінцівку.

► *Вправа «Підзорна труба»*

Дітям пропонують світлини архітектурних споруд міста для розглядання, альбомний аркуш для імітації підзорної труби. Правило: навести вічко підзорної труби на один об'єкт і назвати його.

3. Групове заняття

► *Вправа «Що було? Що буде?»*

Діти об'єднуються в групи. Їм пропонують об'єкти міста (*села*), якими потрібно проїхатись на машині часу, й розповісти про те, що було у минулому й що, можливо, станеться в майбутньому з цим об'єктом.

» Вправа «Склади розповідь»

Діти об'єднуються в групи. Складають розповідь про транспорт, який був у минулому.

- У якому місті?
- Який об'єкт?
- Що робив?
- Що є в результаті?

4. Теми для Щоденника вражень

- Моє місто особливе.
- Моє місто в майбутньому.
- Мене вразила легенда про назву мого міста.

✓ **ДЕНЬ 4. ЯКА РІЗНИЦЯ МІЖ ДИТИНСТВОМ СУЧАСНИХ ДІТЕЙ ТА У МИНУЛОМУ?**

1. Вітання

» Вправа «Здоровенькі були!»

Добрий день,
Любі хлопчики й дівчата!
З давніх пір і понині
Кажуть всі в Україні:

«Здоровенькі були!»
Привітаймося всі разом:
«Здоровенькі були!»

2. Обмін інформацією. Тема дня «Яка різниця між дитинством сучасних дітей та у минулому?»

» Вправа «Закінчи речення»

Учням пропонують по черзі закінчити речення щодо сучасного життя дітей.

- Я відпочивав...
- Я користуюсь...
- Я маю...
- Я вірю...
- Я прагну...
- Мене оточують...
- Я навчаюсь...
- Я вірю...
- Я прагну...
- Я турбуюсь...
- Я сподіваюсь...
- Я стараюсь...
- Більшість сучасних дітей...
- Мені цікаво...

» Гра «Фотополювання»

Один учень, перетворившись на будь-яку «тваринку», рухається класом. Другий намагається повторити його рухи. Третій — фотомисливець — дає команду: «Раз, два, три, фотографія... завмири!». Обидва учні — і «тварина», і його «фотографія» — завмирають. Решта визначають, наскільки фотографія схожа з оригіналом.

3. Групове заняття

» Вправа «Колірне відчуття»

Діти об'єднуються в групи. Учитель пропонує прочитати оповідання та передати в кольорі (*просто колірна гама*) або в малюнку свої відчуття, враження від прочитаного. Малюнок супроводжують коментарем учня — представника від групи з використанням цитат з оповідання.

ГРИЦЕВА ШКІЛЬНА НАУКА

Гриць — звичайний хлопчик, що живе в селі. Головне його завдання: пасти гусей, яких було 25. Одного дня батько покликав сина з поля, щоб мати його вмила, вичесала і вбрала до школи.

Гриць не розумів, куди вони йдуть, адже батько не пояснював сину нічого. Вони підійшли до просторого старого будинку під соломою, з комином наверху. До того будинку йшло багато хлопців, таких як Гриць або й більших. Батько пояснив, що це школа і сюди він має ходити на навчання і слухати пана професора (*вчителя*).

Почалася наука. Професор говорив щось, показував якісь дощечки, що на них були намальовані якісь гачки та стовпки; хлопці час від часу кричали щось, як професор показав якусь нову дощечку, а Гриць нічого того не розумів. Гриць не зважав на професора, а спостерігав за поведінкою інших учнів.

Згодом хлопці починали читати склади на подвижних табличках, які розкладав професор. Вони по сто разів співучими голосами повторяли: «а-ба-ба-га-ла-ма-га». Грицеві, не знати чому, дуже се сподобалося, і він почав своїм пискливим голосом навипередки кричати: «а баба галамага».

Професор думав, що Гриць все розуміє, і лишив дощечки «баба», але Гриць, не дивлячися на них, а тільки на професора, тонким співучим голосом крикнув: «галамага». Всі зареготалися, не виключаючи й самого професора, тільки Гриць, здивований, оглянувся і знов наголос сказав до свого сусіда: «Чому не клицис галамага?». Аж тоді бідолаха стямився, коли професор потягнув його за понятиливість різкою по плечах.

Вдома Гриць розповідав батькам, що вони вчили «а баба галамага». Батько сподівався, що син буде добре вчитися, незабаром піде до міста до більшої школи і вивчиться на попа.

Минув рік. Блискучі надії батька на Грицеву будучину давно розвіялись. Професор просто сказав йому, що Гриць «туман вісімнадцятий», що ліпше зробить, коли відбере його додому і назад змусить гуси пасти. І справді, по році шкільної науки Гриць вертав додому якраз такий мудрий, яким був перед роком. Крім «а баба галамага» він далі у науці не поступив. Букви якось мішалися перед його очима, а він ніколи не міг розпізнати їх з лица.

Грицеві вже так набридло професорське навчання, що він зрадів, коли в липні батько відправив його пасти гусей.

Іван Франко

4. Теми для Щоденника вражень
 - Моє дитинство.
 - Мій погляд у минуле.
 - Я бажаю одноліткам...

✓ ДЕНЬ 5. КОЛИ ЖИЛИ ВИЗНАЧНІ ОСОБИ НАШОГО КРАЮ?

1. Вітання

» *Вправа «Кольоровий настрій»*

Учні обирають з-поміж запропонованих паперових квадратиків (*прямокутників, кружечків, сердечок, листочків тощо*) один певного кольору, що відповідає настрою в дану хвилину, і прикріплюють його до дошки. Складається різнокольорова мозаїка кольорового настрою всього класу.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Коли жили визначні особи нашого краю?»

— Визначні особи — це люди, які зробили вагомий внесок у нашу культуру, історичний розвиток, економіку...

Напевно без усяких сумнівів до видатних українців належить Тарас Шевченко. Це поет, художник, людина, якою можна тільки пишатися. Своїми віршами він ніби підіймав патріотичний дух кожного українця. Творчість великого Кобзаря належить до вічно живих явищ. Наша Україна багата видатними людьми. До них належить: Ярослав Мудрий, Богдан Хмельницький, Леся Українка, Іван Франко, Михайло Грушевський. Це, звісно, не повний перелік імен таких людей, серед українців є ще дуже багато по-справжньому «Видатних українців».

► *Прийом «Диспут»*

— Чи кожна людина може стати видатною?

► *Гра «Друкарська машинка»*

Кожному учневі присвоюють 1–2–3 літери алфавіту (*залежно від кількості, щоб усі літери були розподілені*). Потім придумують слово або фразу з 2–3 слів. За сигналом ведучого учні починають «друкувати». Коли слово буде «надруковане», всі дружно плескають у долоні.

Наприклад:

- Ким у дитинстві мріяв стати Тарас? (*Малюром.*)
- Як називається книга Т. Г. Шевченка? (*«Кобзар».*)
- Куди відрядили поета за волелюбні вірші? (*На заслання.*)
- Справжнє ім'я Лесі Українки. (*Лариса Петрівна Косач.*)
- Василь Сухомлинський працював... (*учителем.*)

3. Групове заняття

► *Вправа «Перевтілення»*

Об'єднання в групи. Складання розповіді від першої особи.

Я — Тарас Шевченко...

Я — Леся Українка...

Я — Богдан Хмельницький...

4. Теми для Щоденника вражень

- Вони звеличують мій край.
- Без знання минулого немає сьогодення і майбутнього.
- Мій родич був визначною особою.

ТИЖДЕНЬ 3

✓ **ДЕНЬ 1. ЧИ Є ЩОСЬ У ПРИРОДІ, ЩО НЕ РУХАЄТЬСЯ?**

1. Вітання

► *Вправа «Подаруй квітку»*

У руках учителя — квітка. По колу квітку передають зі словами «Я дарую тобі квітку і бажаю...».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи є щось у природі, що не рухається?»

— Рух не може бути відмінністю живої та неживої природи. Рух, зазвичай, узагалі не виділяють як властивість живого. Рухаються повітря, вода, гірські породи, планети та ін. Зростання — важлива властивість живого, яке виражається у збільшенні розмірів тіла.

Навіть у неживій природі можна спостерігати зростання об'єктів, якщо розуміти під цим накопичення ними маси. Наприклад: коли зорі та планети формуються, то також накопичують масу. І гори здатні до зростання в результаті тектонічних процесів на планеті.

» Вправа «Мікрофон»

— Чи погоджуєтесь з твердженням: «У природі все рухається»?

» Гра «Я почну, а ти закінчуй»

- Повітря є...
- Без повітря не можуть жити...
- Вітер виконує таку корисну роботу...
- Вітер — це рух...
- Буревій завдає такої шкоди...
- Гілка вишні затремтіла...
- Риба рухається...

3. Групове заняття

» Вправа «Суперечка»

Після того, як діти визначилися із твердженням «У природі все рухається», вони об'єднуються у групи: «Так», «Ні», «Не визначився». Потрібно дібрати аргументи на підтвердження своїх думок та презентувати їх.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я — крихта частини Всесвіту.
- Усе навколо мене рухається.
- Я спостерігав(ла) за явищами природи.

✓ **ДЕНЬ 2. ЧИ ПОВ'ЯЗАНИЙ ЧАС ІЗ РУХОМ?**

1. Вітання

» Вправа «Мрії»

Діти — у колі.

— Уявіть, що тут здійснюються бажання. Задумайте бажання і привітайтеся.

- Якби я став птахом, я привітався б ось так...
- Якби я став якоюсь твариною, я привітався б ось так...
- Якби я став квіткою, я б привітався ось так...
- Якби я був частиною меблів, я привітався б ось так...
- Якби я був деревом, я привітався б ось так...
- Якби я був музичним інструментом, я привітався б ось так...
- Якби я був машиною, я привітався б ось так...
- Якби я був вулицею, я привітався б ось так...

- Якби я був іноземною країною, я привітався б ось так...
 - Якби я був їжею, я привітався б ось так...
 - Якби я був часом, я привітався б ось так...
2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи пов'язаний час із рухом?»

► *Робота над загадками*

- | | |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> ▼ Що то біжить від спочину,
Не стає ні на хвилину,
Не старіє, не вмирає,
А все нищить, забирає. (<i>Час.</i>) | <ul style="list-style-type: none"> ▼ Я іду, іду, іду,
Лік я часові веду.
Іду, не спотикаюся,
Поки не зламаюся. (<i>Годинник.</i>) |
|---|--|
- ▼ Що йде вперед і не вертається? (*Час.*)
- ▼ Усе життя ходить,
А з місця не сходить. (*Годинник.*)
 - ▼ Я іду, іду, іду,
Лік я часові веду.
Іду, не спотикаюся,
Поки не зламаюся. (*Годинник.*)

3. Групове заняття

► *Вправа «З циферблатом я дружу — зразу відповідь скажу»*

Діти об'єднуються в групи. У кожній групі — моделі циферблатів з годинниковою стрілкою. Учитель ставить запитання, які вимагають відповіді одним словом. Діти наводять стрілку циферблата на відповідне число.

Наприклад:

- Скільки пір року?
- Скільки місяців у році?
- Скільки років найменшому учасникові групи?
- Скільки років виповниться найстаршому учасникові групи через 3 роки?
- Котра зараз година?

► *Вправа «Античас»*

Кожній групі пропонують тему для невеликої розповіді (*театр, магазин, прогулянка*). Отримавши тему, учасники повинні розкрити її, описуючи всі події в ній у зворотному порядку.

4. Теми для Щоденника вражень

- Час — дорогоцінний подарунок.
- Для мене рух і час єдині.
- Я не помічаю плину часу.

✓ ДЕНЬ 3. ЯКІ РУХИ СВІДЧАТЬ ПРО ПРОБУДЖЕННЯ ПРИРОДИ?

1. Вітання

» Вправа «Добрий день!»

Учитель. Треба разом привітатись.

Діти. Добрий день!

Учитель. Дружно, голосно сказати.

Діти. Добрий день!

Учитель. Вліво, вправо поверніться,

Своїм друзям посміхніться.

Діти. Добрий день!

Учитель. Дружно всі, не відставайте.

Діти. Добрий день!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які рухи свідчать про пробудження природи?»

» Гра «Ознаки весни»

— Сьогодні ми вирушимо на гостину до природи. Я пропоную вам подружитися з нею, розкрити її таємниці. До нас зазирнуло сонце, але воно без промінчиків і зовсім не гріє. Назвіть ознаки весни — і промінчики з'являться біля сонечка, воно яскраво засяє і зігріє нас.

(Сніг і лід тане; з'являються перші проталини; на деревах бубнявють бруньки; прилітають з теплих країв птахи; з дахів будинків капають бурульки; з'являються первоцвіти; дні стають довшими, ночі — коротшими.)

» Вправа «Прислів'я»

— Які прислів'я про весну ви знаєте?

- Вода з гір потекла — весну принесла.
- Квітень з водою, травень з травною.
- Навесні сонечко, як мама, і світить, і гріє.
- Березень зиму кінчає, весну починає.
- Навесні красна квітами, а осінь — пирогами.
- У березні сім погод надворі: сіє, віє, крутить, мутить, зверху ллє, а знизу мете.
- Сон на зиму відклади, а діло в квітні зроби.
- Весною день втратиш, потім роком не повернеш.
- Зійшов у березні сніжок — берися за плужок.
- Коли квітень з водою, то травень з травною.

3. Групове заняття

► Вправа «Поєднай»

Завдання: поєднати речення та словосполучення за змістом.

Весняний рух соків у дерев і кущів.— *(Найшвидший рух соку починається у клена гостролистого й берези.)*

Цвітіння вітрозапильних дерев і кущів.— *(Найшвидше зацвітають вільха, ліщина, клен, тополя.)*

Цвітіння перших лісових весняних квітів — *(підсніжників, пролісків, рясту).*

Цвітіння перших трав'янистих рослин — *(мати-й-мачухи, кульбаби, грициків).*

Бубнявіння бруньок — *(у дерев).*

Поява комах — *(мух, бджіл).*

Приліт птахів — *(граків, шпаків, жайворонків).*

Відростання — *(багаторічних трав).*

► Народна весняна гра «Шум»

— Закликати весну означало замовити її, таким чином прискорити настання тепла. У лісі на прогалинах косили сіно; збирали цілюще та чарівне зілля; в лісі займалися ловами; ліс використовували як будівельний матеріал для своїх хатинок. Людина навесні піснею шанувала Шумлячий ліс.

Усі учасники беруться за руки і шикуються в одну лінію. Остання пара підносить з'єднані руки догори, утворивши таким чином «ворота». Перший учасник, ведучи за собою інших, проходить крізь «ворота». Кожен, хто танцює, перекручується під своєю правою рукою, а лівою рукою утворює ворота з наступним партнером. Таким чином лінія повністю заплітається. Коли ж Шума заплели, то ведучий танцю починає його розплітати, рухаючись в іншому напрямку. Шума то «заплітають», то «розплітають», співаючи:

Ой нумо, нумо,
В зеленого Шума.
А в нашого Шума
Зелена шуба...
Ой, дівки-парубки,
Зелена шуба...
Йдім, дівчата,
Шума заплітати...
Шума заплетемо,

Гуляти підемо.
А Шум ходить по діброві,
А Шумиха рибу ловить.
Ой, нумо, нумо,
Розплітати Шума.
Шума розплетемо,
Гуляти підемо.
А Шум ходить по діброві,
А Шумиха рибу ловить. *(І т. д.)*

4. Теми для Щоденника вражень

- Мені струмок прошепотів...
- Усе прекрасне на землі — від сонця.
- Мене вражає ніжна краса природи.

✓ ДЕНЬ 4. ЯК СОНЦЕ ВПЛИВАЄ НА СЕЗОННІ ЯВИЩА В ПРИРОДІ?

1. Вітання

▶ Гра «Веселка»

— Уявіть над собою чудову, різнокольорову веселку. Ви з барвистих стрічок веселки плетете чарівні подарунки. Вони наповнені радістю, роблять життя світлішим і прекраснішим. Прислухайтеся до свого серця, подаруйте друзям вітання і подарунок зі стрічок веселки.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як Сонце впливає на сезонні явища в природі?»

▶ Вправа «Мозковий штурм»

— Що таке явища природи? (*Явища природи — це зміни, що відбуваються в природі.*)

— З чим пов'язані явища природи? (*Із сезонними змінами.*)

— Наведіть приклади осінніх змін. (*Дощ, дні коротші, птахи відлітають.*)

— Які явища природи бувають узимку? навесні? влітку?

— Яке найулюбленіше явище зимової (*весняної, осінньої, літньої*) природи для вас?

— Розкажіть про сезонні явища в житті дерев, за якими ви спостерігали.

▶ Вправа «Погода»

— Яка зараз пора року?

— Який місяць?

— Яке число?

— Тепло чи холодно надворі?

— Який стан неба?

— Яка температура повітря?

— Чи були сьогодні протягом дня опади?

▶ Гра «Прогулянка із сонечком»

— Відгадайте загадки про явища природи під час уявної прогулянки із Сонечком.

— Одного разу Сонечко, прокинувшись уранці, вирішило піти на прогулянку. Непосида вийшло, подивилось на небо, а там...

Поскубують травичку
Білесенькі овечки
На тій горі високій,
Що звідси недалечко.

Вітрець тихенько свисне,
І в ту ж такі хвилину
Помчать собі овечки
На іншу полонину.

— Що побачило у небі Сонечко? (*Хмари.*)
 — Потім воно перевело погляд на землю і побачило над нею того, хто...

- ▼ Не дід, а сивий,
 Не спить, а стелиться.
 Вкриває землю й океан,
 А зовуть його... (*туман*).

— А тим часом на травичці...

- ▼ Зоря-зоряниця, молода дівиця,
 Гуляти ходила, росу зронила,
 Місяць побачив — не підняв,
 Сонце побачило — підняло.

— Що це за сльози з'явилися на траві? (*Роса.*)
 — Сонечко покотилось звивистою стежинкою до лісу, а йому назустріч трапився той, що...

- ▼ Літає часто він довкола,
 Дерев чимало поламав,
 Але ніхто, ніде й ніколи
 Його не бачив, не тримав.

— Кого зустріло Сонечко? (*Вітра.*)

— Ця прогулянка дуже сподобалась Сонечку, проте незабаром...

- ▼ Хтось невидимий в імлі
 Небо срібними нитками
 Почав шити до землі.

— Хто цей вправний кравець? (*Дощ.*)
 — Дощик був теплий. Вирішило Сонечко прийняти душ. Промені перепліталися з дощовими краплинками.

- ▼ Тільки дощик прошумів
 Над лужком, над лісом,
 Хтось у небі рушничок
 Вишитий повісив.

— Що це за рушничок? (*Веселка.*)
 — Сповнене цікавих вражень від явищ природи, Сонечко повернулося додому.

► Вправа «Мікрофон»

— З якими явищами природи зустрілося Сонечко?

► Вправа «Вам буде цікаво»

— Про які явища природи ви хочете розповісти?

3. Групове заняття

» Вправа «Пори року»

— Які пори року вам відомі? (*Осінь, зима, весна, літо.*)

— Скільки їх? (*4.*)

— Зараз ми об'єднаємося у 4 групи.

Дітям пропонують вибрати певний жетончик (*жетончики 4-х кольорів: жовтий, білий, зелений, червоний.*)

— У нас утворилися 4 групи.

— Учні із жетончиками жовтого кольору мають виявити не менше 5 сезонних змін якої пори року? (*Осені.*)

— Учні із жетончиками білого кольору мають виявити не менше 5 сезонних змін якої пори року? (*Зими.*)

— Учні із жетончиками зеленого кольору мають виявити не менше 5 сезонних змін якої пори року? (*Весни.*)

— Учні із жетончиками червоного кольору мають виявити не менше 5 сезонних змін якої пори року? (*Літа.*)

(*На дошку вивішують ілюстрації із цією порою року як допомогу і підтвердження сказаному. Звертають увагу на зміни в живій і неживій природі.*)

» Вправа «Добре — погано»

Учні класу об'єднуються у дві групи — «Добре» і «Погано».

Наприклад: дощ.

— Добре, що пішов дощ. Це потрібна для рослин волога.

— Погано, що він холодний.

— Добре, що дощ змиває весь пил з вулиць.

— Погано, що розмокне земля.

— Добре, що почне рости травичка.

— Погано, що не підеш на прогулянку.

4. Теми для Щоденника вражень

Мені Сонце розповіло...

Я спостерігав(ла) за різнобарвним коромислом над річкою.

Мені струмочок шепотів...

✓ ДЕНЬ 5. ЯКІ ПРИЧИНИ ЗМІН ПІР РОКУ?

1. Вітання

» Вправа «Доброго ранку!»

Діти беруться за руки, утворюють коло.

Ми візьмемося за руки, веселіше стане нам,

Бо у класі всі ми — друзі,

Посмішки даруєм вам.

Треба всім нам привітатись: «Добрий день!»

Дружно й голосно сказати «Добрий день!»
 Вправо, вліво поверніться,
 Туди-сюди посміхніться:
 — Добрий день!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які причини змін пір року?»

— Основною причиною зміни пір року є нахил земної осі та рух Землі навколо Сонця. Земля обертається навколо Сонця в похилому положенні. Це положення зберігається цілий рік, а вісь Землі завжди спрямована в одну точку — на Полярну зірку. Без нахилу осі тривалість дня і ночі в будь-якому місці Землі була б однаковою, а вдень Сонце піднімалося б над горизонтом на одну і ту саму висоту протягом усього року.

У різний час року Земля по-різному підставляє сонячним променям свою поверхню. Коли сонячні промені падають прямовисно, прямо — спекотніше. Якщо ж промені Сонця падають на земну поверхню під кутом, то холодніше.

Тривалість пір року та їхня зміна залежать від швидкості руху Землі по орбіті навколо Сонця. *(Можна продемонструвати модель Сонячної системи.)*

► Вправа «Кола на воді»

Діти вибирають довільне слово. Його записують на дошці у стовпчик. На ці букви добирають нові слова, до слів — речення. На основі отриманих результатів складають оповідання, казку, веселу історію, вірш.

- В** — вітер — вітер веселий;
- Е** — енергія — додає сил;
- С** — сонце — сонце зігріває;
- Н** — небо — сонячним промінням;
- А** — акація — акації пахучії.

3. Групове заняття

► Вправа «Пори року» (робота в групах)

Завдання: підписати малюнок однієї з пір року цитатою з казки.

ПОРИ РОКУ

Якось пори року завели розмову — хто з них гарніше та веселіше.

— Я найгарніша,— сказала Зима.— Я прикрашаю дерева та будинки красивим сніговим вбранням. Люди, а особливо діти, люблять мене за веселі розваги, що я їм дарую. Їм так подобається кататися на санчатах, лижах та ковзанах, гратися в сніжки та ліпити сніговиків! І Новорічне свято та Різдво також узимку.

— Гарно розповідаєш! — посміхнулася Весна.— Коли ти через свій поганий настрій лютуєш морозами, багатьом це не подобається. А ось я — найгарніша пора року. Я вкриваю землю запашною квітковою ковдрою, одягаю дерева в ніжні різнокольорові сукні. Пташки співають, гріє лагідне сонечко, і люди та звірятка багато часу проводять на прогулянці.

— Воно-то так, Веснонько! — відгукнулося Літо.— Але ти часто до себе в гості запрошуєш Зиму. А вона з порожніми руками не ходить — то снігу з собою принесе, то вітру холодного. Після такого гостювання не до веселих прогулянок! А ось я дійсно найгарніша та найвеселіша пора року. Я вдягаю природу в яскраві зелені наряди, дарую врожай смачних фруктів та ягід. Людям подобається плескатися у теплій річці, ніжитися на сонечку. Влітку день довгий, а ніч коротка, тому гуляти на вулиці можна довше.

Тут до розмови долучилася Осінь:

— Правду кажеш, Літо. Але ж ти забуло розказати, як часом так захоплюєшся забавами, що сонечко в тебе стає надто гарячим і пекучим. І людям треба ховатися від нього, бо воно небезпечно для здоров'я. Отже, я найгарніша та найвеселіша пора року,— почала вихвалитися Осінь.— Коли ще можна побачити в природі таке різнобарв'я жовтих, зелених, жовтогарячих та червоних відтінків? Сонечко зі мною поводить гарно — зігріває, але не пече. А скільки ягід овочів, фруктів, грибів та горіхів я дарую людям та звіряткам!

Цю розмову почув Вітерець. Йому захотілося відповісти. Адже він завжди поруч з усіма порами року і бачить, як люди до них ставляться. Тому Вітерець сказав:

— Милі пори року, в природи не буває поганої погоди! Ви всі по своєму гарні та веселі, хоча в кожній з вас є капризи. Ті люди, які на вас нарікають, просто ще не навчилися бачити прекрасне у кожній із вас. Недаремно люди вигадали розділити 12 місяців у році на чотири пори року — по три місяці для Зими, Весни, Літа та Осені. Це щоб кожна з вас встигла порадувати своєю красою та гарним настроєм!

Олена Кукуєвицька

» Вправа «Поміркуй»

— Хто головний герой казки? Чому?

СОНЦЕ, МОРОЗ І ВІТЕР

Ішли Сонце, Мороз і Вітер дорогою й зустріли чоловіка.

— Здоров був, чоловіче!

— Доброго здоров'я!

Привіталися і пішли, ті собі, а той собі.

Пройшли Сонце, Мороз і Вітер і роздумались тоді: кому той чоловік здоров'я бажав — чи на всіх, чи, може, одному?

Вернулись, наздогнали того чоловіка:

— Кому, чоловіче, ти казав «Доброго здоров'я» — чи одному, чи на всіх?

— Ні,— каже,— одному я казав.

— Котрому ж ти казав?

— Оцьому,— каже,— Вітру я бажав здоров'я.

Обернулись і йдуть собі назад. Сонце й каже:

— Я чоловіка попечу!

А Мороз каже:

— Я чоловіка заморожу!

А Вітер каже:

— Ні, ти, Сонце, не спечеш, а ти, Морозе, не заморозиш, бо як Сонце буде пекти, то я буду холодний вітер віяти, а як Мороз буде морозити, то я притихну, і чоловік не змерзне.

4. Теми для Щоденника вражень

- Моя улюблена пора року.
- Я мрію про...
- Я вранці зустрівся (зустрілася) з...

ТИЖДЕНЬ 4

✓ ДЕНЬ 1. ЧОМУ РУХ Є ОЗНАКОЮ ЖИТТЯ?

1. Вітання

► Вправа «Букет настрою»

Дітям пропонують із представлених на малюнку букетів квітів вибрати один і привітатися до друзів: «Доброго ранку! Я дарую вам жовтий букет». Потім учитель розшифровує значення кольору обраного букета:

- жовтий букет — радісний настрій;
- темний букет — сумний настрій;
- зелений букет — душевний настрій;
- червоний букет — активний настрій.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому рух є ознакою життя?»

► Вправа «Продовж речення»

- Коли я рухаюсь... (стежкою, у сні, транспортом, думками, кімнатою...), то відчуваю...

► Гра «Червоне світло, зелене світло»

Одну дитину призначають «світлофором». Вона стає спиною до інших гравців. Решта стоять на відстані 5–7 метрів від неї.

«Світлофор» кричить «Зелене світло!», діти біжать уперед до нього. Потім «світлофор» кричить «Червоне світло!» і обертається. Якщо в цей момент хтось продовжує рухатися, він вибуває. Гра завершується, коли всі діти вибули або комусь вдається здолати «світлофор», він стає «світлофором» сам.

3. Групове заняття

► Вправа «Що я чую, що я бачу»

Діти об'єднуються у пари й обговорюють завдання до казки «Старий пень».

- Назвіть усе, що бачили подумки, коли читали казку.
- Назвіть усе, що чули, коли читали казку.

СТАРИЙ ПЕНЬ

Росло в лісі велике гіллясте дерево. Навесні воно вкривалося зеленим листом, білими квітками. Прилітали до квіток бджоли і джмелі. Поселилися на дереві співучі пташки. Щовесни повертались вони з теплого краю, знаходили своє дерево й весело щебетали: «Доброї весни, рідне дерево, ось ми й прилетіли до тебе». Радісно жилося дереву, бо багато було в нього друзів.

Минуло багато років. Постаріло дерево, засохло. Прийшли до лісу люди, спиляли його й кудись повезли. Залишився тільки пень. Від суми й самотності покрився він сірим пилом. Боляче йому було, коли пригадував, як зліталися до нього бджоли й джмелі, як співали пташки... Прилетіли, правда, якимось пташки навесні, покружляли над пеньком, защебетали тривожно та й полетіли. Пень аж заплакав із туги. Так захотілося йому чиєсь прихильності, дружби.

Настала осінь. Якимсь прибіг до пенька їжак. Вирив ямку та й носить сухі листочки, жмутки пахучого моху,— стеле зимову постіль. Зрадів старий пень, лагідний такий до їжака. І їжак із пнем став ласкавий. Подружилися вони, розповіли одне одному про своє життя. Аж помолодів пень, зацвів зеленим мохом. Бо є тепер у нього друг.

4. Теми для Щоденника вражень

- Рух — ознака життя.
- Навколо мене все рухається.
- Я спостерігав(ла) за хмарами.

✓ ДЕНЬ 2. ЩО МОЖУТЬ І НЕ МОЖУТЬ ВИКОНАТИ МАШИНИ І ЛЮДИ?

1. Вітання

► Вправа «Свічка»

Учитель запалює свічку зі словами: «Почати нашу зустріч допоможе свічка. Цей маленький вогник уособлює добрі емоції та тепло,

яке виходить із вас». Необхідно передати свічку учневі, який стоїть поруч, вітаючись. Той, хто отримав вогник, повинен подякувати і зробити те саме.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що можуть і не можуть виконати машини і люди?»

» *Вправа «Кошик ідей»*

Учні записують на аркушах свої думки: «Що можуть і не можуть виконати машини і люди?». Всі аркуші кладуть у кошик. Потім вибірково зачитують думки та обговорюють їх.

3. Групове заняття

» *Вправа «Людина — машина»*

Кожна група учнів придумує машину, дії якої їм добре знайомі, та планує дії всіх членів групи як частин машини, коли вона працює. Потім усі групи по черзі демонструють «свою» машину. Інші учасники намагаються здогадатися, про яку машину йдеться.

» *Гра «Універмаг»*

Діти об'єднуються в групи. Кожній групі-«продавцеві» видають товар (*предмети побуту, одягу, іграшки*), що потрібно розсортувати за призначенням — класифікувати.

» *Вправа «Шість цеглинок»*

Учні складають з цеглинок машину (*кран, потяг, трактор*) і відтворюють рухами роботу машин.

4. Теми для Щоденника вражень

- Удома є машини-помічники...
- Я стану винахідником машин, що зможуть...
- Мої руки можуть усе!

✓ **ДЕНЬ 3. ЧИ ВАЖЛИВИЙ РУХ ДЛЯ СЕБЕ ТА ІНШИХ?**

1. Вітання

» *Вправа «Чарівне дерево побажань»*

Кожен учень по колу бере кольорову стрічку і висловлює добрі побажання одне одному. Стрічку прив'язують до Чарівного дерева.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи важливий рух для себе та інших?»

» *Вправа «Клейовий дощик»*

Діти шикуються одне за одним і тримаються за плечі того, хто стоїть попереду. У такому положенні вони долають різні перешкоди за маршрутним листом:

- обійти «широке озеро» (*килим*);

- обійти «змійкою» три ряди парт;
- продертися крізь «дрімучий ліс»;
- ховатися від «диких звірів».

Виконуючим вправу, діти не повинні відриватися від свого партнера.

► Вправа «Навіщо і чому?»

- Як гадаєш, навіщо ти відвідуєш школу?
- Навіщо потрібний телевізор?
- Навіщо людям потрібний одяг?
- Чому взимку надворі сніг не тане?
- Чому риби плавають, птахи — літають, а люди ходять по землі?
- Чому предмети падають униз, а не вгору?
- Дмитрик розбив чашку. Що йому слід робити?
- Уяви, що ти заблукав у місті. Що робити? Як вчинити найкраще?

3. Групове заняття

► Вправа «Оцінювання ідей»

Діти висувають ідеї щодо проблеми «Чи важливий рух?», потім оцінюють ці ідеї.

► Вправа «Дослідник»

— Дослідіть, як пов'язані хмаринка на небі та квіти. Що поєднує кімнатні рослини і дикорослі?

ХМАРА І КВІТКА

Рано-вранці народилася нова хмарка. Вона була схожою на маленьку пухнасту кішечку, яка ліниво мандрує по небу. На своєму шляху вона побачила багато інших хмар. Ось хмара, схожа на собаку,— кішка вигнула спину. Під час зустрічі з мишкою ненадовго прискорила свій рух у надії наздогнати її. На хмарі у формі м'якого дивана кішечка солодко задрімала,— здавалося, вона зовсім не рухається по небу. Відпочивши, кішка залізла на хмару-дерево і спостерігала за життям, що відбувається внизу, на землі. Подорож тривала дуже довго. Вона дивилася на зелені пагорби, довгу смужку синьої ріки, жовте поле пшениці, кольорові будинки і дітей, які весело грають біля них.

«Який прекрасний світ!» — подумала кішечка, ніжно потягнулася і замуркотіла. Здавалося, всі хмари хочуть униз, повторюючи своїми обрисами живих істот та різні предмети. Їй також дуже хотілося потрапити на землю. Але кішечка думала, що це неможливо, що вона так і буде все життя пливти по небу, і їй стало трішечки сумно.

Десь у цей самий час одна дівчинка винесла в сад і почала пересаджувати з домашнього горщика до інших садових квіточок крокус. Вона й гадки не мала, як було страшно маленькому крокусу. Спочатку він був дуже незадоволений, потім дуже засмучений, потім почав голосно обурюватися. Тільки чули це рослини, дерева, травичка.

— Який жах, тут так шумно, тут так яскраво, тут так неза-тишно! — стогнав крокус.

— Який нудний сусід нам попався, невже він весь час у поганому настрої, він такий сумний? — навперебій заговорили інші садові квіти.

— Мені раніше було дуже добре. Я стояв на підвіконні, дружив з фіалкою та алое,— почав пояснювати крокус.

— Ми теж будемо з тобою дружити,— промовила ромашка.

— Годі плакати. Подивись, як тут цікаво! — сказала маргаритка.

Крокус почав роздивлятися по сторонах. Він побачив метелика, сонечко, величезні дерева, багато зеленої трави. І повеселішав.

— Мені тут подобається. Тільки чому стало темніше? Ще ж до-сить рано.

— Це хмари набігли, зараз дощитиме,— відповіла ромашка.

— Я його тільки з вікна бачив,— із захопленням прошепотів крокус.

Незадовго до цього наша кішечка приєдналася до великої хмари. Все довкола шепотіло, що зовсім скоро вони великими краплями проллються на землю і напоять усе навколо: квіти, дерева і куці.

Припустився дощ. Колишня хмара-кішка і крокус одночасно подумали, що новизна і зміни можуть бути дуже цікавими.

Марина Кірсанова

4. Теми для Щоденника вражень

- Я йду до школи пішки.
- Мені весело з друзями.
- Уранці я опинився (*опинилася*) в казці.

✓ ДЕНЬ 4. ЯК РОЗВ'ЯЗАТИ СКЛАДНЕ ЗАВДАННЯ?

1. Вітання

» Вправа «Звичайне диво»

Для цієї вправи потрібен звичайний камінь з гострими краями, не надто приємний на дотик. Учитель тримає камінь у долонях: «У мене в руках камінь. Він важкий, холодний, у нього гострі краї. Тримати його в долонях не надто приємно. Але зараз кожен із нас спробує

зігріти цей камінь своєю любов'ю і передати її часточку в камені іншим людям». Звертається до каменя: «Візьми, камінь, тепло моїх рук, жар мого серця, мою любов до людей. Передай, камінь, мої добрі почуття людям». З цими словами вчитель передає камінь першому учневі. Кожен учень по черзі звертається до каменя зі схожими словами і передає його. Камінь повертається до вчителя: «Я тримаю у долонях той самий камінь. Він теплий, наповнений енергією, адже він тримав тепло наших рук, жар наших сердець. Виявляється, наша любов здатна творити дива! Вона зігріває навіть камінь!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як розв'язати складне завдання?»

» Гра «Слухай команду»

Кожна дитина повинна виконувати рухи відповідно до команд дорослого, вимовлених пошепки. Гру проводять доти, доки гравці добре слухають і точно виконують завдання.

— Ми пограємося в гру «Слухай команду». Для цього утворіть коло та одне за одним рухайтесь кроками під музику. Коли звуки музики припиняться, необхідно зупинитися й уважно слухати мене. У цей час я пошепки вимовлю команду, наприклад «підняти руки», і всі гравці мають виконати цю команду. Будьте уважні!».

Орієнтовні команди: присісти; нахилитися вперед і витягнути руки вперед; зігнути праву ногу в коліні, руки розвести в сторони; сісти на підлогу й обхопити коліна двома руками тощо.

» Вправа «Доповни»

Аргументуй свою думку, доповнивши подані речення.

- Я люблю спілкуватися з учнями класу, бо...
- У лісі не можна галасувати, тому що...
- Не можна наблизитися до пташиного гнізда, тому що...
- На уроці слід бути уважним, бо...

» Гра «Хор»

Один із учасників гри — «відгадувач». Він виходить із приміщення. Інші гравці беруть 2–3 рядки з відомого вірша, і кожен учень отримує по одному слову. Входить «відгадувач». За командою ведучого учасники разом вимовляють кожний своє слово. Потрібно відгадати рядки з вірша. Якщо «відгадувач» не може впоратися із завданням, «хор» повторює слова вірша.

3. Групове заняття

» Вправа «Сліпий і поводитир»

Діти працюють у парах. Один з учасників — «сліпий», інший — його «поводир», який має провести «сліпого» крізь різні перешкоди,

створені заздалегідь (*столи, стільці...*). У «сліпого» зав'язані або заплющені очі. Мета «поводиря»: провести його так, щоб той не спіткнувся, не впав, не вдарився, можна давати усні вказівки. Після проходження маршруту (*впродовж 1–2 хв*) учасники міняються ролями. Після вправи слід обговорити з дітьми її хід за допомогою запитань:

- Що ви відчуваєте в ролі «сліпого» й «поводиря»?
- Чи було вам комфортно у цих ролях?
- Що хотілося зробити?

► *Вправа «Обставини»*

Діти об'єднуються в групи. Вони мають дібрати умови, за яких запропоновані предмети будуть корисними: гілка дерева, телефон, лялька, книга, барабан, автомобіль для перегонів, фрукти.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я роблю світ кращим.
- Хто на землі найголовніший?
- Мені вдалося розв'язати складну проблему...

✓ ДЕНЬ 5. ЯК СТАВИТИСЯ ДО ІНШИХ?

1. Вітання

► *Вправа «Подаруй квітку»*

Діти — у колі. Учитель тримає квітку, потрібно передати її зі словами: «Я дарую тобі цю квітку для того, щоб...». Квітку дарують по колу наступній дитині, супроводжуючи це відповідними словами.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як ставитися до інших?»

— Ще з самого дитинства в кожному з нас виховували повагу: повагу до старших, до батьків, до вчителів і, врешті-решт, до самих себе. Нам повсякчас нагадували, що коли ти сам себе не поважаєш, то інші теж не будуть тебе поважати!

► *Вправа «Мозковий штурм»*

- Що таке повага? Які її прояви?

► *Гра «У магазині дзеркал»*

Дорослий показує рухи, які після нього точно повинні повторювати всі гравці.

— Зараз я розповім вам історію про мавпочку. Уявіть, що ви потрапили до магазину, де стоїть багато великих дзеркал. Туди ввійшов чоловік, на плечі в нього була мавпочка. Вона побачила себе в дзеркалах і подумала, що це інші мавпочки, і почала корчити їм пички. Мавпочки у відповідь скорчили їй точнісінько таку пичку.

Мавпочка показала їм кулака — і їй із дзеркал також показали кулаки. Вона тупнула лапою — й усі мавпочки тупнули. Що не робила мавпочка, інші точно повторювали її рухи. Починаймо гру! Я буду мавпочкою, а ви — віддзеркаленнями.

► Вправа «Тренуємо пам'ять»

— Вивчіть одну строфу з вірша Василя Симоненка «Ти знаєш, що ти людина?», яка вас вразила змістом.

ТИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ ЛЮДИНА?

Ти знаєш, що ти — людина?
 Ти знаєш про це чи ні?
 Усмішка твоя — єдина,
 мука твоя — єдина,
 очі твої — одні.

Сьогодні усе для тебе —
 озера, гаї, степи.
 І жити спішити треба,

кохати спішити треба —
 гляди ж, не проспи!

Бо ти на землі — людина.
 І хочеш того чи ні,
 усмішка твоя — єдина,
 мука твоя — єдина,
 очі твої — одні.

Василь Симоненко

3. Групове заняття

► Вправа «Сонце доброти»

— Об'єднайтеся в групи і розкажіть про свої добрі справи. Намалюйте сонце доброти, що повинно містити стільки промінців, скільки добрих справ ви зробили.

► Вправа «Крок за кроком»

— Доречно згадати прислів'я: «З яким хлібом ти до людей, з таким і вони до тебе!».

— З-поміж поданих словосполучень доберіть ті, що демонструють повагу до оточуючих.

(Навчитись поважати інших, навчитись слухати (не перебивати посеред розмови) співрозмовника, вникати в зміст їхньої розповіді, підтримувати розмову власними доречними репліками, сміятися зі співрозмовника, не звертати уваги на розмову, виявляти доброзичливість, посміхатися, виконувати свої обов'язки, вчитися в повну міру власних сил, ніколи не ображати людину, спокійно і виважено вести розмову, перебивати співрозмовника.)

4. Теми для Щоденника вражень

- Я до інших ставлюсь так, як...
- Мене вразило...
- Переповім подію із власного життя...

9-Й МІСЯЦЬ. ВСЕ ПОВ'ЯЗАНО З УСІМ

Мета: створити умови для комфортного навчання учнів у класі; сприяти розвитку навичок спілкування, соціальних навичок; надати змогу піклуватися одне про одного; розвивати довіру поміж дітьми, уміння говорити і слухати одне одного; створювати позитивний настрій у класі; ознайомити дітей із розмаїттям навколишнього світу; розширити пізнання учнів у життєвому просторі; продовжувати формувати уявлення про красу природи; розвивати прагнення досліджувати навколишній світ, творчу фантазію, креативність мислення, інтерес до довкілля, зв'язне мовлення; стимулювати творити красу власноруч; виховувати дбайливе ставлення до природи, естетичний смак, дружні взаємини, доброту, чуйність.

ТИЖДЕНЬ 1

✓ ДЕНЬ 1. ЧОМУ ПІКЛУВАННЯ ПРО ВЛАСНЕ ЖИТТЯ Є ВІДПОВІДАЛЬНОЮ СПРАВОЮ КОЖНОГО?

1. Вітання

Звучить пісня «Ранкова зустріч» (<https://youtu.be/5utr237ToNc>).

Промінчик грайливий заглянув у клас
І в коло велике зібрав, друзі, нас.
Нумо з'єднаймо долоньки свої
І радо всміхнемось:
Я — вам, ви — мені.

— Вітаю вас, діти! Привітаймо одне одного. Зустріньтеся очима з тим, кому ви хочете сказати: «Привіт». Мовчки кивніть головою, посміхніться.

— Як приємно бачити, що ви посміхаєтесь одне одному і приносите до класу радість. Примножимо її, привітавшись одне з одним.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому піклування про власне життя є відповідальною справою кожного?»

► *Гра «Незакінчене речення». Робота в парах*

Діти по черзі одне одному продовжують речення.

- Я піклуюся про своє життя, тому що...
- Усе можна повернути в житті, але втраченого...

— Піклування про власне життя починається із гарного настрою. Отже, пограймося у гру «Настрій»!

► *Гра «Насправді»*

Діти починають ходити кімнатою, відчуваючи власне тіло.

— Подумайте про власний настрій, у якому ви починали вправу. За допомогою ходи продемонструйте різний настрій. Кожен рух виконуйте протягом 10-ти секунд. Рухайтесь, як:

- дуже радісна людина;
- щаслива людина, яка отримала радісну звістку;
- людина, яка постійно чогось боїться;
- учень, якого привітали з днем народження;
- здивована людина;
- спортсмен, який фінішував.

Повертаючись на своє місце, покажіть настрій, у якому перебуваєте зараз.

3. Групове заняття

— Я впевнена, що всі ми навчимося цінувати своє здоров'я, уникати шкідливих звичок.

Усе в житті піде чудово,
Якщо будеш ти здоровим.
Пам'ятати будеш твердо,
Що і як робити треба,
Щоб тобі земля і небо
У ділах допомагали,

Силу і любов давали.
Тож розумного навчайся,
А шкідливого цурайся,
Будь веселим і кмітливим,
Будь здоровим і щасливим!

► Руханка «Ти щасливий, то роби за нами так...» (<https://youtu.be/ICyFLC7SKbg>)

— Пропоную пограти у гру «10 правил». Це ті правила, що ви маєте виконувати щодня. Хто уважний і хто завжди піклується про власне життя, той легко відгадає потрібне слово.

1. Як прокинувся — вставай, ліні волі... *(не давай)*.
 2. Квіточку роса умила, а тебе умиє... *(мило)*.
 3. І дивись, не барись, на уроки швидко... *(мчись)*.
 4. Але й тут не поспішай, подивись спочатку, чи нічого не забув, в класі все... *(в порядку)*.
 5. Не носи в кишені крейду, жуйки, яблука і булки, кнопки, цвяхи, сірники, а носи... *(носовички)*.
 6. В школі, в класі не брудни, сміття бачиш — ... *(підніми)*.
 7. Будь охайним завжди сам, уникай дірок і... *(плям)*.
 8. В школі близьким не груби, менших захищай... *(завжди)*.
 9. Знай хороші всі оцінки, як плоди в саду на... *(гілці)*.
 10. Щоб тобою всі пишались, перехожі оглядалися —
Так роби, щоб люди звикли: ти в усьому завжди... *(приклад)*.
4. Теми для Щоденника вражень
- Для мене бути здоровим — це...
 - Піклування про власне життя — це...
 - Що я роблю, аби бути щасливим(ою)?

✓ ДЕНЬ 2. ЖИТТЯ — НАЙВИЩА ЦІННІСТЬ КОЖНОЇ ЛЮДИНИ

1. Вітання

Щоб день хороший розпочати,
Треба друзів привітати.
Треба разом привітатись:
Добрий день!
Дружно й радісно сказати:
Добрий день! (3 р.)
Вліво, вправо поверніться,
Одне одному всміхніться:
Добрий день! (3 р.)
Хай сьогодні буде свято!
Добрий день!

Ви прийшли сюди, малята?
Добрий день!
Туди, сюди поверніться,
Одне одному всміхніться:
Добрий день! (3 р.)
У долоні поплескаймо:
— Всім привіт!
Дружно всі ви посміхніться
На весь світ.
Добрий день!

► Гра «Скринька чарівних слів»

— На уроках ми часто говоримо про слова ввічливості, правила культури спілкування та поведінки. Ви вже знаєте багато «чарівних» слів. Чому їх так називають?

— Пригадаймо ці слова та складімо їх у скриньку. Якщо хтось із вас коли-небудь забуде якесь «чарівне слово», то він зможе зазирнути у нашу дивовижну скриньку і пригадати його. *(Всі слова у скриньці написано на окремих аркушах.)*

— Як вітаються зранку? вдень? увечері?

— Як вітаються із дорослими?

— Як потрібно вітатися зі своїми друзями?

— Як потрібно просити пробачення?

— Які слова подяки ви знаєте?

— Які слова говорять, коли лягають спати?

— Які слова промовляють під час прощання?

— Ви знаєте багато ввічливих або «чарівних» слів. Було б дуже добре, якби ці слова ви щодня вживали у своєму мовленні.

► Гра «Я тобі бажаю...»

Діти утворюють коло, тримаючи одне одного за руки, повертаються до своїх товаришів і висловлюють побажання на цілий день одне одному.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Життя — найвища цінність кожної людини»

На дошці записано вислів: «Якщо хочеш, щоб життя тобі усміхалось,— спочатку сам усміхнись життю». *(Пояснення значення вислову дітьми.)*

Життя — найвища цінність для людини,
Воно дається їй один лиш раз,

І про той скарб їй треба дбать щоднини,
Бо кожна мить — то неповторний час.

— Яких правил слід дотримувати, аби життя було безхмарним і сонячним?

» *Гра «Так чи ні?»*

- Життя має бути важким. Так чи ні?
- На світі немає нічого більш цінного, ніж життя і здоров'я. Так чи ні?
- Робота негативно впливає на життя людини. Так чи ні?
- Потрібно жити так, щоб не завдавати страждань рідним і близьким. Так чи ні?
- Найголовніша цінність — це життя. Так чи ні?
- Слід піклуватися про себе, адже, коли людина здорова, вона може подолати всі труднощі життя. Так чи ні?
- Щоб життя приносило радість, якою повинна бути людина? (*Здоровою.*)

3. Групове заняття

» *Гра «Одне до одного»*

Учні стоять парами. Ведучий дає команди: рука до руки, вухо до вуха, спина до спини, плече до плеча, віч-на-віч тощо.

За командою «Одне до одного!» відбувається зміна пар.

» *Гра «Квіточка». Робота в групах*

Мета: сформувати поняття, які чинники впливають на здоров'я.

Діти об'єднуються в групи. Кожна група отримує вирізану з кольорового картону квіточку.

— Уявіть, що квітка — це наше здоров'я. Що потрібно робити, аби квіточка жила і добре росла?

— А тепер на пелюстках квітки запишіть, які фактори впливають на формування здорового способу життя.

Після виконання завдання кожна група зачитує свої відповіді.

— Отже, ви назвали всі ті фактори, що впливають на здоров'я.

» *Вправа «Коло асоціацій зі словом "життя"»*

Мета: активізувати учасників для виконання наступної роботи; створити позитивний настрій.

На аркуші формату А3 у вигляді променів записують усі асоціації учасників зі словом «життя».

Висновок. Життя — багатогранне, це — яскравий світ і для кожного він особливий.

4. Теми для Щоденника вражень

- Життя — найвища цінність.

- Життя одне, і його треба берегти.
- Я хочу, щоб життя мені посміхалось.

✓ ДЕНЬ 3. ЯК ДБАТИ ПРО ВЛАСНЕ ЗДОРОВ'Я?

1. Вітання

— У мене зараз гарний настрій, ось такий. (Учитель показує смайлик, що посміхається.)

— А у вас? Намалюйте свій настрій.

Діти малюють свій настрій на смайликах.

— У кого з вас гарний настрій, покажіть.

— Я хочу, щоб такий настрій у вас залишався до кінця дня.

— Утворіть коло, усміхніться одне одному, візьміться за руки.

Уявіть, що ми всі ніжні весняні квіточки. Подув вітер. По колу передамо рух вітру, крапельки дощу, усмішку сонця.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як дбати про власне здоров'я?»

— Щоб життя приносило радість, якою повинна бути людина? (Здоровою.)

► Гра «Асоціативний ряд» — «здоров'я»

Мета: засвоїти поняття «здоров'я»; розширити його зміст.

На аркуші формату А3 по вертикалі ведучий гри запише слово «здоров'я» і пропонує учасникам назвати характеристики, з якими асоціюється це слово і які починаються з букв вертикального ряду.

З — зібраність, зваженість.

Д — доброзичливість, добропорядність.

О — оптимізм, обов'язок.

Р — розважливість, розум.

О — обережність.

В' — відповідальність.

Я — якість, ясність.

Після того, як слово буде розібрано, проводять обговорення, під час якого ставлять запитання.

- Які захоплення сприяють зміцненню здоров'я, а які, навпаки,— шкодять йому?

3. Групове заняття

— Багато людей замислюються про цінність життя тільки тоді, коли виникає серйозна загроза для здоров'я, або коли воно значною мірою втрачене. Людина повинна цінувати своє життя, адже воно неповторне. Ваше життя багато в чому залежить від того, як ви дбаєте про своє... що? (Здоров'я.)

— А зараз для всіх — весела дитяча гра-руханка «Повтори, як я» (<https://youtu.be/k959FpplzIM>).

Як зберегти своє здоров'я і дбати про нього ми зараз і вирішимо. Об'єднаймося в чотири групи («Сердечко», «Сонечко», «Квіточка», «Посмішка»).

Завдання:

Об'єднати слова в поняття: від чого залежить здоров'я і як потрібно поводитись, щоб бути здоровим?

1-ша група «Сердечко» — слова почуття, враження, настрої.

Вплив музики на здоров'я. Саморобні підручні інструменти: пляшки, коробки, пісок, галька.

2-га група «Сонечко» — слова кольори, люди, дружба.

Вплив кольорів, людей, взаєморозуміння. Створення під музику панно на дошці з окремих елементів (<https://youtu.be/5wiQQ61oqJM>).

3-тя група «Посмішки» — слова природа, рух, праця.

Вплив води, повітря, сонця, руху, праці.

Демонстрування елементів танцю під музику (<https://youtu.be/GoWUYA2E-Pw>).

4-та група «Квіточка» — слова їжа, гігієна, відпочинок.

На пелюстках чарівної квітки діти записують, від чого залежить здоров'я і як його зберегти (<https://youtu.be/gTUh2gUSmmg>).

Презентація групової роботи.

— Ваші вчинки і праця роблять НАВКОЛИШНЄ середовище красивішим, чистішим, а людей — щасливішими.

» *Вправа «Орел, слон, мавпа»*

Мета: розвивати уважність та зосередженість.

Орієнтовний час: 3–10 хв.

Діти утворюють коло. У центрі — ведучий. Він вказує на будь-якого учасника з кола та промовляє «орел», «слон» або «мавпа».

Для відтворення однієї фігури потрібно троє учнів. Ведучий вказує на певного школяра, промовляючи «орел». Дитина, на яку вказали, має зобразити дзьоб, а її сусіди — крила.

Якщо ведучий промовив «мавпа», то учасник, на якого він показав, має почати кривлятися, а його сусіди — зобразити руки, які чухають боки уявної «мавпи».

Якщо ведучий промовив «слон», то учасник, на якого він показав, має зобразити хобот, а його сусіди обабіч — великі вуха.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я хочу бути здоровим(ою), саме тому...
- Для мене бути здоровим(ою) — це...
- Що я роблю, аби бути радісним(ою) та здоровим(ою)?

✓ ДЕНЬ 4. ЩО МЕНІ ДОПОМАГАЄ, А ЩО — ЗАВАЖАЄ У НАЛАГОДЖЕННІ КОНТАКТІВ З ІНШИМИ?

1. Вітання

У коло з вами ми зібрались.

Міцно за руки узялись

Ти мій друг і я — твій друг!

Й посміхнемось всім навкруг!

— Молодці! Посміхнулися і подарували одне одному гарний настрій!

Діти по колу подають руку одне одному й називають лагідно своє ім'я.

— Побажаймо всім: «Доброго дня й веселого настрою!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що мені допомагає, а що — заважає у налагодженні контактів з іншими?»

► *Слухання й оповідання Василя Сухомлинського «Бо я — людина»*

Вечоріло. Битим шляхом йшло двоє подорожніх — батько й семирічний син. Посеред шляху лежав камінь. Батько не помітив каменя, спіткнувся, забив ногу. Крекчучи, він обійшов камінь, і, взявши дитину за руку, пішов далі.

Наступного дня батько з сином йшли тією самою дорогою назад. Знову батько не помітив каменя, знову спіткнувся і забив ногу.

Третього дня батько й син пішли тією самою дорогою. До каменя було ще далеко. Батько каже синові:

— Дивись уважно, синку, треба обійти камінь. Ось і те місце, де батько спіткнувся й забив ногу.

Подорожні сповільнюють кроки, але каменя немає. Бачать, обабіч дороги сидить сивий старий дід.

— Дідусю,— запитав хлопчик,— Ви не бачили тут каменя?

— Я прибрав його з дороги.

— Ви також спіткнулися й забили ногу?

— Ні, я не спіткнувся й не забив ногу.

— Чому ж ви прибратим камінь?

— Бо я — людина.

Хлопчик зупинився у задумі.

— Тату,— запитав він,— а Ви хіба не людина?

Василь Сухомлинський

— Чим вас вразило це оповідання?

— Що корисного зробив дідусь для людей?

— Чого навчає це оповідання?

► *Робота в парах. Вправа «Незакінчене речення»*

□ Мені заважає у налагодженні контактів з іншими...

□ Мені допомагає у налагодженні контактів з іншими...

3. Групове заняття

— У злагоді і мирі ми повинні жити у шкільній учнівській сім'ї. Згадаймо, чи завжди у нас все добре, чи вмієте ви контактувати одне з одним? Адже і в нас трапляється, що хтось когось штовхне, скаже образливе слово.

Кожна група отримує аркуш із завданням: прочитати життєву ситуацію, обговорити її в групі та відповісти на запитання.

1-ша група. Дружили дві подружки — Оксанка та Іринка. Якось Іринка роздивлялась книжку, яку їй подарували на свято. Оксанка підійшла і вихопила з рук Іринки книгу, аби і собі подивитись.

— Чи правильно вчинила Оксанка? Що зробили б ви?

2-га група. Сергійко був дуже веселим і кмітливим хлопчиком. Одного разу він побачив, як його товариш, однокласник Мишко, під час перерви впав у шкільному коридорі. Сергійко голосно розсміявся і сказав: «Ну що, вдало приземлився?». А Мишко чомусь уважно подивився на товариша і, не сказавши жодного слова, пішов геть.

— Чому Мишко пішов геть? Як хлопцям помиритися?

3-тя група. Олег і Сашко — друзі. Хлопці все роблять разом. Коли Олег захворів, Сашко теж захворів, щоб довести, що він — справжній друг. Коли Сашко пішов замість школи в кіно, то Олег також тоді був разом із ним. А коли вони принесли в клас кішку і вчитель запитав, хто це зробив, Олег сказав, що Сашко, а Сашко — що це зробив Олег.

— Чи були вони справжніми друзями? Доведіть свою думку.

► Гра «Чарівні окуляри»

— У мене є чарівні окуляри. Крізь них можна бачити тільки хороше. Передаючи їх з рук у руки, розкажіть, що хороше ви бачите в учневі, який сидить поруч (*по колу*).

► Гра «Подарунок»

Учні стоять. Починаючи з ведучого, кожний по черзі засобами пантоміми зображує якийсь предмет чи поняття і «дарує» його сусідові (*морозиво, квітку, кішку, сонце, свій настрій тощо*). Сусід «приймає подарунок» і робить якийсь інший подарунок наступному учасникові.

4. Теми для Щоденника вражень

- Мені допомагає у налагодженні контактів з друзями...
- Мені заважає у налагодженні контактів з іншими...
- Чому так важливо бути товариським і дружельюбним?

✓ ДЕНЬ 5. ЩО МЕНІ ДОПОМАГАЄ, А ЩО — ЗАВАЖАЄ У НАЛАГОДЖЕННІ КОНТАКТІВ З ІНШИМИ? (ПРОДОВЖЕННЯ)

1. Вітання

Звучить пісня про дружбу (<https://youtu.be/dTM-2i7nlzc>).

► Гра «Чарівний клубок»

Діти утворюють коло. Учитель дає комусь із них клубок з нитками. Той бере нитку за край і передає клубок другові (*подрузі*), який у свою чергу, тримаючись за нитку, передає клубок іншій дитині й т. ід.

— Діти, подивіться на це мереживо. Воно показує нам, як ми пов'язані в класі одне з одним. Воно символізує дружбу між учнями нашого класу. А тепер торкніться ниточок. Відчуваєте, які вони на дотик? (*Вони м'які, ніжні, від них іде тепло.*)

— Так. Саме такими є стосунки між друзями: теплими, ніжними.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що мені допомагає, а що — заважає у налагодженні контактів з іншими?» (продовження)

— У вас на столі є прутики. Візьміть кожен по одному і переламайте його. Чи зламався? (*Так.*)

— Тепер візьміть прутики, зв'язані в пучок. Спробуйте їх переламати. Не виходить? Які висновки ви можете зробити? (*Тільки разом, у команді ми — сила, яку ніхто здолати не зможе.*)

— Кожен із вас сьогодні отримає пам'ятку. З одного боку написано поради, як знайти та вберегти друга, а зі звороту — жарт «Кілька способів втратити друга».

► Гра «П'ятий зайвий»

Кожна команда отримує картку, на якій є 5 казкових героїв.

— Знайдіть зайвого казкового героя та відгадайте, до якої казки належить решта.

- Мальвіна, Буратіно, Колобок, П'єро, пес Артемон.
- Вінні Пух, П'ятачок, віслючок Іа, Івасик Телесик, Кролик.
- Еллі, Котик, Залізний Дроворуб, Страшило, Лев.
- Дід Андрушка, баба Марушка, баба Яга, дочка Мінка, собачка Фінка.

— Що між ними спільного? (*Саме дружба допомогла їм досягти мети.*)

3. Групове заняття

► Вправа «Запам'ятай та повтори»

Посередині класу утворюють коло 10 учасників. Вони по черзі виконують якийсь рух (*руками, ногами, головою*), а решта учнів його повторюють:

- 1-й;
- 1-й, 2-й;
- 1-й, 2-й, 3-й;
- 1-й, 2-й, 3-й, 4-й і т. ін.

► Гра «Заданий маршрут»

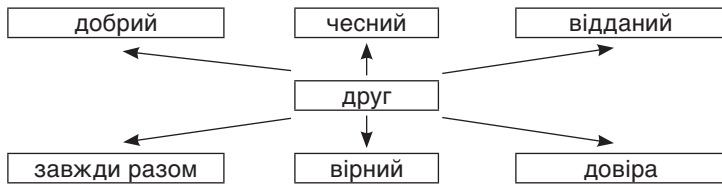
— Розгадайте слово за зазначеним маршрутом.



► Робота в групах

— А що, на вашу думку, означає слово «друг»? Доберіть асоціації до цього слова.

Кожна група записує на аркуші дібрані асоціації. Потім учитель записує їх на дошці.



— Саме таким, на вашу думку, повинен бути справжній друг. Друг — це не той, що медом маже, а той, хто правду каже. Не дарма кажуть у народі, що ми самі обираємо друзів, але кращих залишає час.

Бажаю, щоб ви були дружними, сильними, незламними, аби мали справжніх друзів.

4. Теми для Щоденника вражень

- Для мене друг — це...
- Справжній друг — не той, хто медом маже, а той, хто правду каже.
- Які риси характеру заважають мені налагоджувати контакти з оточуючими?

ТИЖДЕНЬ 2

✓ ДЕНЬ 1. ХТО МЕНІ ДРУГ / ПОДРУГА, А ХТО — ПРИЯТЕЛЬ /-КА?

1. Вітання

► Вправа «Я поважаю тебе за...»

Діти по колу говорять одне одному «Я поважаю тебе за...».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Хто мені друг / подруга, а хто — приятель /-ка?»

► Читання й обговорення оповідання В. Сухомлинського «Наш тато одужав»

У маленької Каті велика радість — одужав її тато. Більше року він хворів, лежав у лікарні, переніс три операції. Мама і Катя горювали. Не раз, бувало, прокинеться Катя вночі та чує: мама плаче.

А сьогодні батько вже на роботі. Здоровий і бадьорий.

Зустріла дівчинка у дворі своїх однокласників — Петрика і Гришу — і поділилася радістю:

— Наш тато одужав!

Хлопчики подивилися на Катю із здивуванням, повели плечима і, нічого не сказавши, побігли ганяти м'яч.

Катя пішла до дівчаток, що грали в класики.

— Наш тато одужав! — сказала вона.

Одна дівчинка із здивуванням запитала:

— Ну і що ж?

Катя відчула, як до горла підкотилася грудка, дихати їй стало важко. Вона відійшла до самотнього дерева і заплакала.

— Чому заплакала Катя?

— Чому ти плачеш, Катю? — почула вона тихий, ласкавий голос Кості, мовчазного хлопчика, що сидів за самою останньою партою.

Катя підняла голову і, схлипуючи, відповіла:

— Наш тато одужав.

— Як це добре! — зрадів Костя.— Біля нашого будинку в бору вже зацвіли проліски. Зайдемо після уроків до нас, нарвемо пролісків і понесемо вашому тату.

Радість засяяла в Катрусиних очах.

В. Сухомлинський

— Чому радість засяяла в очах Катрусі?

— Як ви ставитеся до вчинку Кості?

— Чи можна Костю назвати другом? (*Навіть якщо він раніше не був другом, то сьогодні він ним точно став.*)

— Чи можна Петрика і Гришу назвати друзями? (*Ні.*)

— А хто ж вони для Катрусі? (*Приятелі.*)

► Вправа «Незакінчене речення»

□ Для мене друг — це..., а приятель — це...

3. Групове заняття

► Гра «Ланцюжок»

На дошці написано початок речення «Друг — це той, хто...».

Діти «ланцюжком» висловлюються про того, кого називають другом, а учитель під час виступу учнів складає на дошці перелік ключових понять.

- Взаємна допомога.
- Емоційна близькість.
- Розуміння.
- Вірність.
- Підтримка.
- Уміння зберігати таємниці.

Висновок. Дружба припускає взаємну допомогу й емоційну близькість, тобто схожість почуттів, переживань. Від друга чекають вірності, у друга шукають підтримки, розради у скрутну хвилину. До друга йдуть із радістю — він розділить її з вами. Друг зрозуміє ваші заповітні мрії, збереже ваші таємниці.

► *Робота в групах*

У кожної групи — конверт з прислів'ям з окремих слів. Потрібно зібрати прислів'я і прикріпити їх до дошки.

- Один за одного стій, і виграєш бій.
- Без друга на душі туга.
- З хорошим другом веселіше у радості, легше у біді.
- Вірний друг дорожчий за гроші.

— Назвіть людей, яких ви можете назвати своїми вірними друзями, і поясніть чому. (*Наприклад: мама — мій вірний друг, тому що вона лікує мене, коли я хворію, читає мені цікаві книжки тощо.*)

— Назвіть людей, яких можна назвати приятелями або просто знайомими.

► *Гра «Так — ні — можливо»*

- Твій друг не виконав домашнє завдання і просить твій зошит, щоб списати. Чи ти погодишся?
- Твій друг уживає погані слова і вирази. Ти станеш учиняти, як він?
- Твій друг отримує погані оцінки, тому тобі забороняють з ним дружити. Ти виконуватимеш заборону?
- Твій друг скоїв щось погане, а наказують тебе. Ти розкажеш правду?
- Щоб мати друзів, потрібно вміти їх завойовувати. Ти згоден із цим?
- Щоб мати друзів, потрібно вміти бути другом. Це так?

► *Робота в групах. Складання законів дружби*

- Не обзивай і не принижуй свого друга.
- Допомагай другові в біді.

- Умій розділити радість з другом.
 - Не смійся над недоліками друга.
 - Вибирай друзів за душевними якостями, а не за одягом.
 - Не обманюй друга ні в чому. Будь з ним чесним.
 - Умій у тактовній формі вказати на недоліки друга.
 - Не ображайся на критику або пораду товариша: він бажає тобі добра.
 - Умій визнати свої помилки і помиритися з другом.
 - Не зраджуй свого друга.
- 4. Теми для Щоденника вражень**
- Для мене друг — це..., а приятель — це...
 - Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти.
 - Краще один вірний друг, ніж...

✓ ДЕНЬ 2. ПРАВИЛА ДОБРОЧИННОСТІ

1. Вітання

В цьому класі друзі всі:	<i>(Три оплески.)</i>
Я і ти, і ми, і ви.	<i>(Три оплески.)</i>
Добрий день, тому, хто зліва.	<i>(Поворот ліворуч.)</i>
Добрий день, тому, хто справа.	<i>(Поворот праворуч.)</i>
Ми — одна сім'я.	<i>(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)</i>
В цьому класі друзі всі:	<i>(Три клацання пальцями.)</i>
Я і ти, і ми, і ви.	<i>(Три клацання пальцями.)</i>
Не лякайся, той, хто зліва.	<i>(Торкаються плеча сусіда ліворуч.)</i>
Не лякайся, той, хто справа.	<i>(Торкаються плеча сусіда праворуч.)</i>
Ми — одна сім'я.	<i>(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)</i>

2. Обмін інформацією. Тема дня «Правила доброчинності»

«Врятує світ краса»,—
 Завжди так говорили.
 Тепер врятує світ лиш доброта.
 Бо однієї вже краси занадто мало,
 Бо стільки всюди зла — людина вже не та.
 Тож люди на землі!
 Спішіть добро творити,
 Щоб нам не згинуту у морі зла,
 Щоб кожен міг серед краси прожити
 У царстві справедливості й добра.

- Про що йдеться в цьому вірші? *(Про доброту.)*
- До чого нас закликає поет? *(Щоб люди поспішали творити добро.)*
- Чому потрібно поспішати? *(Бо на землі багато зла.)*

» Вправа «Незакінчене речення»

□ Людина починається з...

— Сьогодні ми зробимо ще один крок дорогою добра, будемо говорити про добрі справи, про вміння дарувати добро іншим.

— Але спочатку з'ясуємо: що таке доброта, добро.

— Як ви розумієте ці поняття? (*Доброта — чуйне, дружнє ставлення до людей. Добро — все позитивне в житті людей, що відповідає їхнім інтересам, бажанням, мріям. Добра, корисна справа, вчинок.*)

3. Групове заняття

» Гра «Добра фея»

Діти утворюють коло, заплісують очі, простягають перед собою руки. На рахунок: «Один, два, три» вчитель непомітно кладе в долоні одного з дітей «чарівну паличку» і голосно каже: «Хто сьогодні найкращий, виходь до нас скоріше!». Дитина, яка отримала «чарівну паличку», виходить у центр кола. Ця дитина стає «феєю доброти». (*Якщо це дівчинка — «фея», якщо хлопчик — «ельф».*) «Фея доброти» або «добрий ельф» торкається до кого-небудь із дітей «чарівною паличкою» та говорить про нього щось приємне та добре. Та дитина, до якої вона (*він*) торкнувся(*лася*), повинна сказати що-небудь добре про свого сусіда, і так кожен говорить добрі слова наступній по колу дитині. Остання в колі дитина разом із «феєю» («*ельфом*») повторює все те добре, що вже діти сказали одне одному.

» Гра «Рецепти доброти»

Усі діти — «добрі лікарі», які мають придумати рецепти ліків від «людських хвороб». Діти створюють пари. Кожна пара витягає картку з однією з назв «людських хвороб», *наприклад*: злість, грубість, егоїзм і т. ін.

Потрібно придумати найцікавіший рецепт — засіб, що допоможе позбутися людям цієї негативної якості та зробить людей добрішими одне стосовно до одного.

» Гра «Якщо ти добра людина, то повинна...»

— Якщо людина повинна робити те, що я називаю, плескайте в долоні, а якщо — ні, сидіть тихо.

- Робити комусь зле, якщо цього ніхто не бачить.
- Допомогати мамі мити посуд.
- Не вмиватися.
- Берегти рідну природу і охороняти її.
- Шанувати працю інших людей.

- Галасувати, коли хтось відпочиває.
- Бути вихованою, стриманою.
- Обманювати, сваритися, хвалитися.
- Насміхатися з чужого горя.
- Добре вчитися, багато читати.
- Не слухати батьків.
- Ділитися тим, що в тебе є.
- Ображати інших.
- Спати на уроках.
- Красти.
- Захищати слабшого.
- Допомогати друзям у біді.
- Намагаючись виховувати в собі найкращі риси людяності, не забувати про оточуючих.

► *Гра «Незакінчене речення»*

— Продовжте речення.

- Моя бабуся захворіла, тому я...
- Маленький братик не може заснути, тому я...
- Мама втомлена повернулася з роботи, тому я...
- Наближається мамине свято, тому я...
- Впала сестричка, тому я...
- Друг робить мені зауваження, тому я...
- Товариш просить дати списати, тому я...
- Однокласник тебе підвів, тому ти...

► *Вправа «Віночок побажань»*

— Скажіть добре слово одне одному, щоб від вашого слова стало приємно і радісно. (*Діти утворюють коло і висловлюють одне одному побажання, передаючи умовний символ доброти.*)

Звучить пісня Наталії Май «Я бажаю вам добра» (<https://youtu.be/KGWI6ZmNWEU>).

— Отже, щоб настроїй ваш залишався гарним, а побажання здійснилися, пам'ятайте:

Нехай тепер ти ще маля,
Та треба вже зараз вчитись
Творити добро на планеті Земля!

4. Теми для Щоденника вражень

- Якщо я добра людина, то повинна...
- Я завжди роблю добро людям, бо...
- Доброчинність для мене — це...

✓ ДЕНЬ 3. ЧОМУ ГОСПОДАРЮВАТИ У ПРИРОДІ ЛЮДИНА МАЄ ВІДПОВІДАЛЬНО?

1. Вітання

Ранок розпочавсь цікаво,
Світить сонечко ласкаво,
В календарик заглядає
І від усмішки аж сяє.
Знає сонце гомінливе —
День сьогодні особливий!

— А чому день сьогодні особливий? (Бо кожен день, коли ми зустрічаємось, — найкращий, адже ми зустрічаємось, аби пізнавати щось нове, невідоме. А це завжди цікаво. Саме тому для нас кожен день — особливий і неповторний.)

▶ Вправа «Доторкнись до білого»

— Зараз ви, пересуваючись довільно, уважно будете слухати мої команди. Коли я скажу «Доторкнись до білого!» ви повинні торкнутися білого кольору на своєму одязі або на одязі інших. Ви можете торкатися пальцем, коліном, ліктем, головою тощо.

— Коли я назву інший колір, наприклад: «Доторкнись до червоного!». Ви, продовжуючи триматися за предмет білого кольору, маєте водночас зуміти торкнутись червоного кольору. У цій грі немає тих, хто програв або залишив гру! Ця гра — зусилля всього класу. Якщо хтось не в змозі утримати рівновагу чи падає, гра починається спочатку.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому господарювати у природі людина має відповідально?»

▶ Слухання й обговорення оповідання Василя Сухомлинського «Білка і добра людина»

Йшла собі лісом Добра Людина. Дивилася на трави й квіти ласкавими очима. Не наступила на квіти, бо помітила їх. Ось підійшла Добра Людина до високої сосни. Побачила білочку.

Білочка стрибала по гілках, а за нею гнався якийсь рудий звірок. Добра Людина впізнала куницю. Це лютий ворог білки. Ось-ось куниця наздожене білку й розірве своїми лютими кігтями. З жалем і боєм у серці глянула Добра Людина на бідолаху.

Побачила білочка очі Доброї Людини, плигнула з дерева й сіла їй на плече.

А зла куниця втекла в темний ліс.

Погладила Добра Людина білочку та й сказала:

— Стрибай собі до свого дупла.

Глянула білочка вдячно Добрій Людині у вічі й пострибала додому.

Дітки давно вже чекали на неї. Вона й розповіла їм про Добру Людину.

— Як ви вважаєте, ось ця людина чинить правильно?

— Як потрібно господарювати у природі, аби і тваринам, і людям, і живій та неживій природі було добре?

— Що саме слід робити?

3. Групове заняття

► Гра «Павутинка»

Учитель розподіляє ролі, кожній дитині прикріплює табличку з відповідною назвою чи малюнком. Учні утворюють коло, один із них тримає клубок ниток і розпочинає гру: «Я липа, мені потрібне Сонце»...

Інші продовжують по черзі: «Сонце нагріває повітря», «Повітрям дихає білочка», «Білочка їсть горішки ліщини», «На ліщині живуть комахи», «Комах — їдять жаби», «Жаб поїдають лелеки», «Лелеки приносять радість людині», «Людині потрібне Сонце»...

Перший гравець тримає кінець нитки, а клубок кидає «Сонцю», від нього він мандрує до «Повітря», «Білочки», «Ліщини»... і так, поки всі гравці не будуть взаємопов'язані між собою клубком ниток.

На завершення гри вчитель пропонує ситуативні завдання: «Що трапиться, якщо... *(Менше тепла і світла буде надходити від Сонця, бо його закрийть хмари диму?; Всіх комах знищать за допомогою отрутохімікатів?; Нерозумні діти повбивають жаб?)* і т. ін.), підводячи дітей до висновку про необхідність підтримання природної рівноваги і безпеку її порушення внаслідок діяльності людини.

► Вправа «Можна — не можна»

Учитель пропонує дітям уявити, що вони знаходяться у лісі, й пригадати, як слід поводитися і чого не можна робити. Згодом пропонує ускладнений варіант гри: на слова вчителя «можна» або «не можна» діти називають відповідні вчинки.

Можна:

- милуватися красою природи;
- саджати квіти, дерева;
- охороняти рідкісні рослини;
- берегти молоді рослини;
- підгодовувати птахів.

Не можна:

- рвати багато квітів;

- ламати гілочки дерев, кущів;
- ловити метеликів;
- руйнувати гнізда, мурашники та ін.;
- ловити жаб.

» Вправа «Театр»

Учасникам пропонують уявити, що вони перетворилися на:

1-ша група — тигрів, які пробираються джунглями;

2-га група — орлів, які літають у небі над скелями;

3-тя група — клоунів;

4-та група — космічних прибульців.

Необхідно відобразити персонажів у русі. Після показу учасники інших груп повинні відгадати, кого було зображено.

4. Теми для Щоденника вражень

- Чим я можу допомогти природі бути так само красивою?
- Як господарювання людини впливає на природу?
- Чому господарювати у природі людина має відповідально?

✓ **ДЕНЬ 4. ЧОМУ ГОСПОДАРЮВАТИ У ПРИРОДІ ЛЮДИНА МАЄ ВІДПОВІДАЛЬНО? (ПРОДОВЖЕННЯ)**

1. Вітання

Діти в колі. Учитель пропонує привітатися віршем. Інсценізація вірша.

Заглядає сонечко
 У наше віконечко.
 Простягнемо рученьки
 До його промінчиків.
 Наберем його тепла,
 Світла, ласки і добра.
 Ними ми поділимось.
 Радістю умиємось.
 Станемо добрішими,
 В навчанні сильнішими.
 Весну красну привітаєм,
 І урок наш починаєм.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому господарювати у природі людина має відповідально?» (продовження)

» Гра «Як тварини грають у квача»

Обов'язковим моментом ігор цього типу є конкретне перевтілення в образ. Перевтілення в образ тварин чи рослин допомагає краще вивчити особливості їхньої поведінки, психології, сприяє

формуванню в учнів позитивних моральних рис — таких, як співчуття, співпереживання, доброта, милосердя.

Гравці об'єднуються у дві команди і шикуються шеренгами один навпроти одного на відстані 3–4 метри. За командою одна група «тварин» утікає, а інша — наздоганяє їх. Проте вони мають рухатися по-особливому — як тварини.

Наприклад: в одній грі — стрибаючи, як жаби, у наступній — високо піднімаючи ноги, як чаплі, чи пересуваючись на бокових частинах ступні, імітуючи ходу ведмедя. За кожного спійманого гравця команда отримує 1 бал. Під час повторного проведення гри діти міняються ролями.

Перемагає, як завжди, дружба.

» Вправа «Слон»

Цікава вправа, що допоможе поліпшити настрій та розслабитися. Запропонуйте дітям підвестися та нахилити голову до лівого плеча. Далі необхідно:

- витягнути руку (*ніби хобот слона*);
- почати малювати нею горизонтальну вісімку від центру зорового поля і вгору проти годинникової стрілки;
- очима слід пильно стежити за кожним рухом пальців.

Вправу виконують повільно, по 3–4 рази кожною рукою.

3. Групове заняття

— Як ви вважаєте, чому господарювати у природі людина повинна відповідально?

» Гра «Так чи ні»

— Спочатку розминаймо розум. Так, наш розум теж потребує розминки!

Ведучий викликає гравців обох команд, ставить їм запитання. Вони повинні відповідати на запитання «так» або «ні».

- Птахи належать до тварин. (*Так.*)
- Папороть — це квітка. (*Ні.*)
- Гриби — це рослини. (*Ні.*)
- Крокодил живе у воді. (*Так.*)
- Природа — це все, що нас оточує. (*Так.*)
- Дельфін належить до риб. (*Ні.*)

— Тепер розминаймо м'язи шиї. Але застосовуємо розум та знання!

Ведучий ускладнює завдання. Гравці повинні відповідати на запитання «так» або «ні», але не словами, а рухами голови.

- Береза росте в лісі. (*Так.*)
- Кенгуру мешкає в Австралії. (*Так.*)

- Акула дихає повітрям. (Hi.)
 - Торф утворюється в болоті (Так.)
 - Птахи не вміють плавати. (Hi.)
 - Пінгвін — птах, що добре літає. (Hi.)
- А зараз за допомогою розуму рухаємо шию.

Ведучий ще більше ускладнює завдання. Гравці повинні відповідати на запитання «так» або «ні», але не словами, а рухами голови так, як це роблять болгарки — навпаки.

- Дощ — це атмосферні опади. (Так.)
- Веселка — це природне явище (Так.)
- Людина — це природне тіло. (Так.)
- Атмосфера — це тверда оболонка Землі. (Hi.)
- Дощовий черв живе на дні океану (Hi.)
- Корова належить до хижаків (Hi.)

Кожну правильну відповідь оцінюють в один бал. Виграє команда, яка отримає більше балів.

4. Теми для Щоденника вражень

- Як господарювати в природі, аби вона була для мене другом?
- Я — частина природи...
- Як уберегти природу від недбалого ставлення?

✓ ДЕНЬ 5. ЯК ЛЮДИНА МОЖЕ ВПЛИнути НА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДИ? ЗБЕРЕЖІМО МИ ПРИРОДУ — УКРАЇНИ ГАРНУ ВРОДУ

1. Вітання

Звучить мелодія, яка повідомляє дітям, що вже час утворювати коло.

Колом сонечко іде,
За собою день веде.

Станьмо разом, станьмо в колі —
Станем сонечком у школі!

— Настав час ранкової зустрічі, займіть свої місця у колі друзів. (Діти утворюють коло, спочатку дівчатка, а потім між ними — хлопчики. Учні вітаються одне з одним таємним кодом.)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як людина може вплинути на збереження природи? Збережімо ми природу — України гарну вроду»

— Перегляньте відео «Збережімо природу Землі разом» (<https://youtu.be/olg4uiLJvFc>). Який висновок можна зробити з переглянутого?

► Вправа «Шкала думок»

- Чи потрібно берегти природу?

(Учням ставлять запитання, на яке вони відповідають або «Так», або «Ні», або вагаються з відповіддю і не можуть визначитися. Діти об'єднуються у групи, де висловлюють свої думки та враження. Такий вид роботи розвиває критичне мислення, уміння висловлювати власну думку.)

3. Групове заняття

► Слухання й обговорення вірша Галини Малик «Зламана гілка»

ЗЛАМАНА ГІЛКА

Зламав Івасик гілку ясеневу
І кинув геть, коли награвся нею.
Веселий він побіг собі додому.
Вона ж лежить на гнилищі рудому.
В самотині зітхає гілка тяжко:
Уже на ній не сяде більше пташка.

Вже вітерець її не захитає,
«Хитати ще?» — її не запитає.
В її прожилках не бродити соку,
Не гріти мрію ніжну і високу!
Івась у ліжку спить спокійно, тихо.
Невже не знає він, що скоїв лихо?

Г. Малик

— Чому вірш має таку назву?

— Який настрій відчуваєте після того, як прочитали вірш?

— Що б ви сказали Івасику, якби зустріли його?

— Ми прийшли на цю землю, щоб жити, працювати, розвиватися, творити. Але ніколи не забуваймо про те, що кожен із нас і всі ми разом узяті — невід'ємна частинка матінки-природи. Без неї ми ніщо, бо обійтися ніхто з нас не може ані без води, ані без повітря, ані без Сонця, ані без її щедрих дарів, якими вона нас годує.

І не можемо ми протистояти її силі, особливо, коли вирують природні стихії. Можливо, саме тоді людина відчуває свою слабкість і нестримну силу природи.

► Гра «Ми всі — природа, ми всі — живі»

Мета: виховувати дбайливе ставлення до природи.

Дерево, квітка чи птиця
Не завжди може захиститися.
Якщо будуть знищені вони,
На землі залишимося лиш ми самі.

- Я — дерево. Хочу сказати... (Діти висловлюють прохання дерева, можна у віршованій формі.)
- Я — квітка. Хочу прохати...
- Я — кущ. Хочу благати...
- Я — підсніжник. Хочу закликати...
- Я — сон-трава. Хочу просити...
- Я — пролісок ніжний. Хочу сказати...

Учні об'єднуються у три групи, у яких складають листи-прохання для людей від рослин, які зникають.

4. Теми для Щоденника вражень

- Збережу природу — Україні гарну вроду.
- Я — частинка природи.
- Що я можу зробити, аби природа раділа?

ТИЖДЕНЬ 3

✓ ДЕНЬ 1. ЛЮДИНА — ЧАСТИНА ПРИРОДИ

1. Вітання

- Доброго ранку! — мовлю за звичаєм.
- Доброго ранку! — кожному зичу я.

— Кому дозволимо сісти першими? (Дівчаткам.)

— Так, спочатку — краса, а потім — сила.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Людина — частина природи»

► Гра «Учимися любити природу»

Учитель промовляє фразу, а учні мають сказати, любить або не любить людина природу, аргументуючи свою думку.

- Дівчинка вийшла з лісу з букетом конвалій.
- Жінка саджає біля будинку дерева.
- Чоловік кинув недопалок на землю.
- Дівчинка кинула обгортку від морозива у сміттєвий кошик.
- Діти вішають на дерева шпаківні.
- Хлопчик б'є пляшки.

— Розгляньте малюнки із зображенням того, що нас оточує. Що і кого ви бачите?

— Усе, що є довкола нас, — це довкілля. Уявіть, що ми на подвір'ї школи.

- Що ви бачите?
- Що ви чуєте?
- Що відчуваєте?

Нас оточує жива і нежива природа, а також річі, створені руками людини.

— Що належить до живої природи: неживої природи; речей, створених руками людини?

3. Групове заняття

► Гра «Павутинка»

Діти надягають маски із зображенням предметів живої та неживої природи (*Сонце, вода, земля, повітря, білочка, лисиця, людина, дерево, квітка тощо*).

Кожен учасник тримає в руках кілька довгих ниток. Діти протягують нитку тому гравцеві, в якому має потребу його герой (*наприклад, квітка має потребу в Сонці, повітрі, землі, людині*).

Після завершення гри утворюється павутинка, що символізує зв'язок предметів живої і неживої природи.

4. Теми для Щоденника вражень

- Я серед природи...
- Що я можу зробити для природи?
- Як я можу покращити довкілля?

✓ ДЕНЬ 2. ЛЮДИНА — ЧАСТИНА СУСПІЛЬСТВА

1. Вітання.

► Вправа «Одне до одного»

Учні стоять парами. Ведучий дає команду привітатися: рука до руки, вухо до вуха, спина до спини, плече до плеча, віч-на-віч тощо. За командою «Одне до одного» діти змінюють пари.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Людина — частина суспільства»

► Гра «Зазирни у скриньку»

— Що є найбільшим і найдорожчим багатством нашої України?

Кожна дитина заглядає у скриньку, у якій лежить люстерко. Відповідно, вона бачить там себе. Діти мають дійти висновку, що людина — це найбільше і найдорожче багатство кожної країни, адже все в країні робиться для блага її людей, і, водночас, усе це творить людина.

Гармонійна цілісність образу нашого суспільства:

- Зорові образи (*Прапор, Герб, Тарас Шевченко, калина, писанка тощо*).
- Слухові образи (*Шевченкове слово, щебетання солов'я, українські пісні тощо*).
- Нюхові образи (*запах квітучих дерев, запах короваю тощо*).

- Смакові образи (*терпка калина, смачні вареники, смак борщу, свіжого молока тощо*).
- Дотикові образи (*український рушник, різьблені предмети, пшеничний колосок тощо*).

3. Групове заняття

— Як ви розумієте слово «суспільство»?

— Людина — частина природи чи частина суспільства?

У 1-шу групу об'єднуються діти, які вважають, що людина — частина природи.

У 2-гу групу — ті, хто вважає людину частиною суспільства.

У 3-тю групу — ті, хто вважає, що людина — і частина природи, і частина суспільства.

Учитель просить учнів не лише висловити свою позицію, але й пояснити її.

Діти доходять висновку, що людина — частина природи. Але для того аби стати людиною, їй необхідне суспільство. У суспільстві людина розвиває свій мозок, мовлення, вчиться радіти, плакати, мріяти, відчувати. Саме цим людина відрізняється від тварини.

► Робота в групах

— Підкресліть ознаки людини як представника суспільства. (*Народжується, харчується, росте, розмовляє, дихає, міркує, плаче, розмножується, радіє, працює, спілкується, помирає.*)

4. Теми для Щоденника вражень

- Що відрізняє мене від тварини?
- Що я можу зробити для суспільства?
- Що потрібно робити мені, аби бути справжнім членом класної спільноти?

✓ ДЕНЬ 3. ЯК ЛЮДИНА МОЖЕ ВПЛИВАТИ НА ПРИРОДУ?

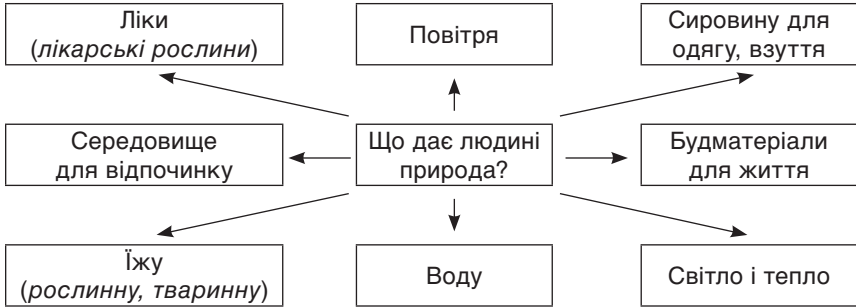
1. Вітання

Як ранесенько я встаю,
То багато справ роблю:
Личенько своє умию,
Вушка, носик, очка, шию.
Одягнуся, причешуся,
І усім я посміхнуся.

(*Підводяться навшпиньки, потягуються, розводять руки, «миють» обличчя, «миють» вушка, очка, шию, нахилиються, причісуються, посміхаються.*)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як людина може впливати на природу?»

— Пригадайте, що дає людині природа і розкажіть. А допоможе вам «павутинка».



— Людина тісно пов'язана з навколишнім середовищем. Але відтоді, як з'явилося багато машин і механізмів, небезпечне втручання людини у природу різко посилилося, це може спричинити глобальну катастрофу. Природа, як поранений птах, кричить, прохає людей допомогти їй.

3. Групове заняття

► Гра «Природа промовляє SOS»

1-ша група. «Сигнал SOS подає повітря»

Розглянути ілюстрацію (з труб підприємства клубочиться брудний дим).

— Як може забруднюватись повітря?

— Що ми можемо зробити, аби зробити повітря чистим?

2-га група. «Сигнал SOS подає вода»

Розглянути ілюстрацію (забруднення води).

— Що забруднює воду?

— Якої допомоги від нас чекає вода?

3-тя група. «Сигнал SOS чути від землі»

— Як може забруднюватись ґрунт?

— Як ми можемо допомогти землі?

4-та група. «Рослини і тварини промовляють SOS»

— Якої шкоди можуть зазнавати рослини і тварини?

— Чим ми можемо зарадити рослинам і тваринам?

4. Теми для Щоденника вражень

- Що я можу зробити для збереження чистоти довкілля?
- Як я можу турбуватися про рослини і тварин?
- Як я можу впливати на природу навколо себе?

✓ ДЕНЬ 4. ЧИ МОЖУТЬ ВІД ОДНІЄЇ ЛЮДИНИ ЗАЛЕЖАТИ ЗМІНИ В СУСПІЛЬСТВІ? ОБОВ'ЯЗОК. ДИСЦИПЛІНА

1. Вітання

► Вправа «Побажання по колу»

Учні утворюють коло. По черзі продовжують речення, звертаючись до сусіда: «Мій друже, я бажаю тобі...».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи можуть від однієї людини залежати зміни в суспільстві? Обов'язок. Дисципліна»

— Сьогодні ми будемо вчитися ставати друзями, розпізнавати справжніх друзів, намагатимемося робити правильні вчинки у скрутних ситуаціях.

— Дорогі діти, переступивши поріг нашої школи, ви щодня зустрічаєтеся у класній кімнаті, у вас спільні завдання, інтереси, проблеми, спільні радощі і тривоги. Усі називають вас класом. Кожен із вас розумний, здібний та працьовитий. Одному із вас дається краще малювання, інший добре виконує завдання з математики, а третій дуже гарно читає. Але кожен із вас має якісь власні здібності. А тому, аби бути гарним класом чи колективом, потрібно допомагати одне одному долати труднощі, говорити одне одному гарні та добрі слова, подавати руку допомоги у складній ситуації.

Звісно, добре розпочинати якусь справу, коли ти впевнений, що і як необхідно робити. Добре і тоді, коли тебе навчають, тобі допоможуть. Ми не перші, хто хоче стати справжніми друзями, справжнім колективом. Про це мріяли ваші бабусі та дідусі, мами і тата. Колись вони уклали правила, що згуртували їх у колектив.

Вони також стануть нам у пригоді.

- Дружба — це правда, доброта і чесність кожного.
- Поважай тих, з ким дружиш.
- Що вимагаєш від друга, насамперед, вимагай від себе.
- Ніколи нікого не обмануй, не ображай.
- Ні до кого не чіпляйся, грай чесно, не дражнись.
- Будь терплячим.
- Ти не кращий за всіх, але і не гірший.
- Умієш добре щось робити — навчи іншого.
- Успіху можна досягти тільки разом, у колективі.

— Послухайте уривок з оповідання про школу XV–XVI ст. і скажіть, що вам у ній сподобалося, а що — ні.

У школі всі учні були рівні: і багаті, і бідні. Вони були зобов'язані утримувати лад і чистоту в школі. Щоб заохотити учнів до науки,

давня школа придумала чергу місць у класі, від перших до останніх лав: кращий учень просувався дедалі ближче, доходив до першої лави, де сиділи найкращі учні — сенатори.

Учень, який визначався найбільше з-поміж усіх, називався імператором і мав право сидіти на окремому місці поряд з учителем. Нетямущим учням деколи надягали на голову шапку з віслючими вухами й садовили на останній, «віслючій лавці». За будь-які шкільні провини карали різками. Учнем, який карав, був один зі старших і сильніших.

— Уважно огляньте кімнату і скажіть, що ви бачите в класі. (*Парти, шафи, дошка, стіл, стілець.*) Усі ці речі називають шкільним майном. А хто дбає про те, аби у школах завжди було все необхідне для навчання? (*Відповіді дітей.*)

— Як же необхідно ставитися до шкільного майна? (*Не псувати, не ламати, не бруднити тощо.*) Цими речами користується не одне покоління, і всі хочуть сидіти за гарними партами.

— А що необхідно робити, аби якнайдовше зберегти парти, дошки, шафи? (*Не ламати, не бруднити, не розхитувати, не дряпати.*)

► *Гра «Про що розповідає портфель?»*

Учні дістають із портфеля речі та від першої особи розповідають: «Я — зошит із мови. Мій власник береже мене. Я вже майже списаний, але чистенький, не зім'ятий, куточки не загнуті тощо».

— Діти, сподіваюсь, що ви зрозуміли: обов'язок кожного учня — дбайливо ставитися до шкільного майна, особистих та чужих речей.

3. Групове заняття

У групах із 4–6 осіб обговорити і скласти правила для школярів — сьогоднішніх та далекого майбутнього.

Заслуховування й обговорення правил, запропонованих творчими групами.

— Навіщо необхідно дотримувати правил шкільного життя?

— Наведіть приклади того, як порушення шкільних правил призводило до сумних наслідків.

— Зробіть висновок про те, навіщо ми складали певні правила поведінки.

— Учні нашого класу спілкуються не тільки на уроках, але й на перервах. Багато з нас не завжди чемно ставляться до своїх однолітків. А чому?

— Кожному хочеться мати вірних, надійних, добрих друзів. А чи ви є такими? Перерва — час для нашого відпочинку. Намагайтеся провести його весело і корисно для себе. Насамперед, приготуйтеся

до наступного уроку, а потім відпочивайте, грайтеся зі своїми товаришами.

4. Теми для Щоденника вражень

- Які мої обов'язки у класі та школі?
- Як моя поведінка впливає на оточуючих?
- Як я можу впливати на стосунки з однокласниками?

✓ ДЕНЬ 5. ЯКІ ЗМІНИ У ПРИРОДІ МОЖУТЬ ВПЛИНУТИ НА МОЇ ПЛАНИ? СЕЗОННІ ЗМІНИ В НЕЖИВІЙ ПРИРОДІ

1. Вітання

Це для нас усміхається тепле сонечко,
Соловейко дзвінко співає пісень,
Заглядає веселка в віконечко,
Доброго дня вам, доброго дня вам усім.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які зміни у природі можуть вплинути на мої плани? Сезонні зміни в неживій природі»

► Гра «Пори року розповідають про себе»

Діти впізнають пори року, про яку розповідає один з гравців.

► Гра «Чи можливе таке?»

- Одного весняного дня вирішив покататися на санчатах.
- Восени я вирішив позасмагати на березі річки.
- Буду ліпити снігову бабу і кататися на ковзанах улітку.

► Інтерактивна гра «Передбачення»

— Чому, на вашу думку, змінюються пори року? (Припущення учнів.)

3. Групове заняття

— Які пори року ви знаєте?

— Скільки їх?

Кожна група вибирає жетончики одного з чотирьох кольорів: жовтий, білий, зелений, червоний.

1-ша група. Учні з жетончиками жовтого кольору мають виявити не менше 4–5 сезонних змін у неживій природі. Якої пори року? (Осені.)

2-га група. З жетончиками білого кольору мають виявити 5 сезонних змін якої пори року? (Зими.)

3-тя група. З жетончиками зеленого кольору мають виявити 5 сезонних змін у неживій природі якої пори року? (Весни.)

4-та група. З жетончиками червоного кольору мають виявити 5 сезонних змін якої пори року? (Літа.)

Вислуховують виступи кожної групи. На дошку вивішують ілюстрації з картинами цієї пори року як допомогу і підтвердження сказаному.

4. Теми для Щоденника вражень

- Чи можу я вплинути на сезонні зміни в природі?
- Мій відпочинок улітку залежить від...
- Навесні я планую...

ТИЖДЕНЬ 4

✓ ДЕНЬ 1. ЯКІ ЗМІНИ В ПРИРОДІ МОЖУТЬ ВПЛИНУТИ НА МОЇ ПЛАНИ? ПРИРОДНІ ЯВИЩА

1. Вітання

— Кожного з вас мами називають по-різному. Хтось для мами «сонечко», хтось — «зірочка», «квіточка», «мишенятко», «кошенятко», можливо, іноді «мавпенятко» або «поросятко». Привітайся, називаючи замість свого імені лагідне слово, яким вас називають удома. Наприклад: «Привіт! Я — мамине сонечко», «Я — татова надія», «Я — бабусине щастячко».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які зміни в природі можуть вплинути на мої плани? Природні явища»

— Сформулювати тему дня вам допоможуть загадки.

- ▼ Червоне коромисло через річку повисло. (*Веселка.*)
- ▼ Спершу блиск, за блиском — тріск, за тріском — плеск. (*Блискавка, грім, дощ.*)
- ▼ Біла вата пливе по небу. (*Хмара.*)
 - ▼ Вранці намисто заблищало,
Всю траву собою прикрашало.
А якщо шукати вдень,
То нічого не знайдем. (*Роса.*)

— Як назвати відгадки одним словом? (*Явища природи.*)

— Які явища природи ви спостерігали сьогодні?

► *Характеристика явищ природи, їхнього можливого впливу на плани людини*

□ Хмари.

Удень на небі добре видно хмари. Це водяна пара, що може набувати різної форми. Коли хмара стає темнішою, що може статися?

□ Гроза.

Під час сильного дощу трапляється, що блисне блискавка і прогрімить грім. Таке явище в природі називають грозою. Як ви вважаєте, чи можна під час грози гуляти? Чому?

□ Дощ.

Яке явище природи зображено? Коли може дощити? Якої пори року найчастіше йдуть дощі? Яким може бути дощ?

□ Вітер.

Буває, визирнеш у вікно, а там дерева махають гілками. Насправді, не дерева махають, а вітер, який дме з такою силою, що гілки гнуться в різні сторони. Яким може бути вітер? Що може захистити від сильного вітру?

□ Сніг.

Якої пори року можна спостерігати це явище природи? Що можна робити зі снігу? На що сніг перетворюється навесні?

3. Групове заняття

Кожній групі надається опис певної життєвої ситуації. Дітям пропонують знайти вихід з неї.

1-ша група. Максим з другом зібрався наступного дня погуляти на дитячому майданчику. Проте за ніч випало досить багато снігу. Чи можуть змінитися плани хлопців? Як можна інакше провести день?

2-га група. Дівчатка зібралися на річку. Несподівано сонце закрила темна хмара. Почалася гроза. Що ви порадите дівчаткам? Чому?

3-тя група. Стояла тепла літня днина. Діти зібралися на прогулянку до парку. Аж раптом з неба полився дрібний теплий дощик. Він тривав недовго. Проте навколо все стало мокрим. По доріжках текли теплі струмочки. Які розваги ви запропонуєте дітям на свіжому повітрі?

4. Теми для Щоденника вражень

- Чим я можу зайнятися, коли несподівано погіршилася погода?
- Як може змінитися мій одяг зі зміною погоди?
- Змінилася погода, тому я...

✓ **ДЕНЬ 2. ЗМІНИ В ПРИРОДІ НАВЕСНІ****1. Вітання**

«Доброго ранку!» — вітаюся з друзями,
 Вдалого дня я бажаю усім.
 Дякую щиро всім за приємні усмішки,
 Добрі і мудрі слова.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Зміни в природі навесні»
— Відгадайте загадку.

- ▼ Все у зелені довкола:
Пасовище, ліс і поле.
Мчать струмочки до ріки,
Ліплять гнізда ластівки.
І в сороки новина,
Сповіщає всіх вона.
Що до нас прийшла... (весна).

► Гра «Долоні»

— Плесніть у долоні, коли почуєте ознаку весни.

- Ніч стає коротшою, а день — довшим.
- Залягає у сплячку ведмідь.
- Сильніше припікає сонечко, розтанув сніг.
- Ми збираємо гриби.
- Бубнявють бруньки на деревах.
- Люди збирають урожай фруктів, овочів.
- З теплих країв прилітають птахи.
- З-під землі пробиваються перші весняні квіти.

► Гра «Назви зайве слово, обґрунтуй думку»

- Ведмідь, їжак, метелик, білка (активізація знань про тварин, їхні турботи навесні).
- Лелека, ворона, ластівка, шпак (активізація знань про перелітних птахів).

3. Групове заняття

1-ша група. Робота з деформованим текстом. Вставте слова з довідок, прочитайте екологічну листівку.

Із настанням весни тварини _____. _____ ми можемо налякати їх. Налякана пташка може _____, і пташенята загинуть. Багато тварин можуть _____, який був для них рідним. Дотримуєте у лісі _____, щоб не порушувати звичний спосіб життя тварин.

Слова для довідок: шумом, виводять малят, тиші, залишити той куточок, залишити гніздо.

2-га група. Складання діалогу на тему «Весняні турботи у тваринному царстві».

3-тя група. Весняні турботи людей.

► Гра «Так чи ні?»

Позначення знаком «+» тих видів робіт, що проводять люди навесні.

- Висівають у ґрунт насіння рослин.
- Копають картоплю.

- Садять розсаду помідорів.
- Білять дерева у саду.
- Збирають урожай яблук.
- Збирають урожай редиски.

4. Теми для Щоденника вражень

- Якою господарською роботою я можу зайнятися навесні?
- Які весняні зміни в природі мені подобаються найбільше?
- Що я можу запланувати весняного вихідного дня?

✓ ДЕНЬ 3. ЯК Я МОЖУ ВПЛИНУТИ НА СВОЄ МАЙБУТНЄ?

1. Вітання

Сьогодні у нас незвичайні уроки,
Ми до майбутнього спрямуємо кроки.
Другу руку простягни,
Посмішку усім пошли.

► Ігровий тренінг «Я обираю настрої»

— А тепер пропоную прислухатись до себе та обрати той малюнок, що відповідає нашому настрою і який би ви хотіли зберегти на цілий день (*прищіпки і смайлики*).

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як я можу вплинути на своє майбутнє?»

► Ігрова вправа «Що можна купити за гроші?» (*картки-схеми*)

— Що таке гроші? (*Це річ, за яку можна купити певні товари чи сплатити за послуги.*)

► Робота з виставкою грошей (*супроводжується повідомленням учня*)

— Це гроші України. Їх називають гривнями. Кожна країна має свої гроші: Україна — гривню, країни Європи — євро, Росія — рубль, Америка — долар. Гроші інших країн — це валюта.

— Які постаті зображені на українських банкнотах?

— Україна — країна, що подарувала світу багатьох чудових людей. Видатні історики, учені, спортсмени, полководці мають українське коріння. Ось лише деякі відомі люди України.

Володимир Великий — київський князь, при якому відбулося хрещення Русі (*банкнота 1 грн*).

Тарас Шевченко — український поет і художник (*банкнота 100 грн*).

Леся Українка — видатна українська письменниця і поетеса (*банкнота 200 грн*).

Григорій Сковорода — український письменник і філософ (банкнота 500 грн).

Іван Франко — український поет (банкнота 20 грн).

Іван Мазепа — український гетьман (банкнота 10 грн).

3. Групове заняття

▶ Гра «Мозаїка»

Кожна група отримує конверт. Потрібно з частин скласти грошові купюри.

— Кого з відомих людей ви побачили?

— Чим прославились ці люди?

— Завдяки чому вони досягли такої слави?

— Чи є у наш час славетні українці?

4. Теми для Щоденника вражень

Кого з відомих українців сучасності я знаю?

Кого з відомих людей нашого краю я знаю?

Які якості я повинен(на) розвивати в собі, аби досягти успіху?

✓ ДЕНЬ 4. ЯК Я МОЖУ ВПЛИНУТИ НА СВОЄ МАЙБУТНЄ? ЩО РОБИТЬ ЛЮДИНУ ОСОБЛИВОЮ?

1. Вітання

В путь щасливу і широку
Всіх виводить школа нас.
Всіх на зустріч на ранкову
В школі дзвоник кличе вас!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як я можу вплинути на своє майбутнє? Що робить людину особливою?»

▶ Вправа «Думки вголос»

Чим я люблю займатися?

— Назвіть своє улюблене заняття.

— Як ви почуваетесь, коли ви гарно щось умієте робити?

— Чи хотіли б ще чогось навчитися? Чому?

▶ Гра «Добра справа»

Діти утворюють коло, кожен каже своєму сусідові, що у того гарно виходить. Наприклад: «Сергійко, я вважаю, що ти гарно читаєш».

Підбиття підсумків.

— Що ви відчуваєте після цієї гри?

— Чи приємно вам, що ваші товариші не байдужі?

3. Групове заняття

Учитель пропонує прослухати оповідання.

Примчав Миколка до школи, не спізнився — саме перед дзвоником. Та чергова, дівчисько з червоною пов'язкою, біля дверей перейняла його. Ще й зауважила суворим голосом.

— Поглянь-но, якого бруду наніс. Чом ноги не витер?

Глянув Миколка — справді, сліди на підлозі. Надворі сніг з дощем. Онде які чорні сліди...

Притулив Миколка руку до грудей. І так увічливо мовив:

— Візьми, будь ласка, ганчірку та витри підлогу. Ти чергувати мусиш відмінно, чи не так? А мені до класу потрібно поспішати. А то спізнюся. Я дуже охайний.

Обурена чергова тільки зойкнула, та Миколка вже біг сходами. Кваплячись, він так штурхонув якогось малюка, що той аж упав.

— Ти чого штурхаєшся? — зарепетував малий, розмазуючи сльози.

— Пробач, будь ласка! — повів плечима Микола й махнув іще на три сходинки вгору. І знову штовхнув, уже іншого учня.

— Тобі що — місця мало? — запитав хлоп'як, потираючи забите об ґратки поручнів коліно.

— А ти не плутайся під ногами, коли бачиш, що я йду! — кинув Миколка. І додав, навіть трохи вклонившись: — Пробач! Я завжди вчасно приходжу на урок.

До класу він забіг найпершим. Смикнув за кіски Оксанку, яка саме відчиняла двері. Проте не забув сказати лагідним голосом:

— Спасибі, що пропустила. Бо мені ще треба вірш повторити.

Але Оксанка відказала сердито:

— Який ти невихований, Миколко!

— Дурниці! — відповів той.— Хіба я не кажу «дякую», «будь ласка», «пробач»? А ти — «невихований, невихований». Ти, Оксанко, щось наплутала. Я дуже вихований.

Та вперта Оксанка наполягала на своєму.

Обговорення прослуханого:

— Чи правильно вчиняв Миколка? Чому?

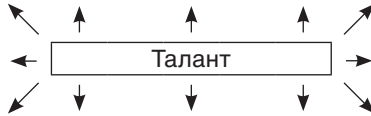
— Якщо дитина навмисно чинить погано і вибачається — це погано чи добре?

— Чи насправді Миколка такий, яким він себе назвав?

— У чому людина може проявити свої особливості?

► «Асоціативний куш»

Кожна група отримує аркуш паперу із ключовим поняттям «талант». Учасники групи записують, у чому можна проявити особисті здібності.



4. Теми для Щоденника вражень

- Чого я ще хотів(ла) би навчитися?
- Які риси характеру потрібні для розвитку моїх здібностей?
- Які таланти моїх батьків я хотів(ла) би перейняти?

✓ **ДЕНЬ 5. ЯК Я МОЖУ ВПЛИНУТИ НА СВОЄ МАЙБУТНЄ? ОЦІНЮВАННЯ РИС ХАРАКТЕРУ. ПЕРЕВАГИ, МОЖЛИВОСТІ, СПОСОБИ ЇХНЬОГО РОЗВИТКУ**

1. Вітання

Видумуй, пробуй, твори!
 Розум, фантазію прояви!
 Таланти старанно свої розвивай!
 З дитинства про майбутнє дбай!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як я можу вплинути на своє майбутнє? Оцінювання рис характеру. Переваги, можливості, способи їхнього розвитку»

► *Прослуховування пісні Н. Май «Треба мріяти завжди»*

- До чого закликає нас автор пісні?
- Що потрібно робити, аби мрії здійснювалися?

► *Робота в парах «Який я?»*

Учитель розповідає учням, що таке людські чесноти.

— *Чесноти* — це моральні якості: доброта, ввічливість, чуйність, милосердя, повага, шанобливість.

Після бесіди пропонує повернутися до товариша по парті та розповісти про 3 свої чесноти.

— А тепер поміркуйте на тему: «Чи є в мене недоліки?».

Учитель пояснює дітям, що крім чеснот люди мають недоліки.

Недолік — це негативна риса характеру: нахабність, марнотратство, ледарство, грубість, брехливість...

3. Групове заняття

Учитель пропонує прослухати історію однієї дівчинки (або переглянути мультфільм).

ЛЕДАЧА ПОДУШКА

Маленькій Яринці треба було рано вставати, щоб до школи йти, але не хочеться, ой як не хочеться. Ввечері питає Яринка в дідуся:

— Дідусю, чому вранці вставати не хочеться? Навчіть мене, дідусю, спати так, щоб хотілося вставати й іти до школи.

— Це подушка в тебе ледача,— відповів дідусь.

— А що ж їй зробити, щоб вона не була ледачою?

— Знаю я таємницю,— пошепки сказав дідусь.— Ото саме тоді, як вставати не хочеться, візьми подушку, винеси на свіже повітря, добре вибий її кулачками — вона і не буде ледачою.

— Справді? — зраділа Яринка.— Я так і зроблю завтра.

Ще дуже рано, а треба збиратись до школи. Не хочеться вставати Яринці, але треба ж нарешті подушку провчити, лінощі з неї вибити.

Схопилась Яринка швиденько, одяглася, взяла подушку, винесла на подвір'я, поклала на лавку — та кулачками її, кулачками. Повернулася до хати, поклала на ліжко, та й умиватися. А дідусь у вуса посміхається.

Обговорення прослуханого:

— Який недолік мала дівчинка?

— Що допомогло їй виправитись?

— Складіть у групах поради для дівчинки: як позбутися своїх недоліків.

4. Теми для Щоденника вражень

- Яких недоліків я хотів(ла) би позбутися?
- Яких чеснот я хотів(ла) би набути?
- Я хотів(ла) би мати друзів, які...

Бібліографія

1. *Аліфанова І.* Через комунікацію до пізнання : Навчально-методична серія.— Вип. 1–2. Відкритий урок. Початкова школа / Аліфанова І., Волинець Т., Петренко Л.— К. : Пляєда, 2005.— 111 с.
2. *Андрійкова* книжка. Уроки гарної поведінки : Пробний посібник для учнів 2-го класу.— К. : Освіта, 1992.— 256 с.
3. *Атемасова О. А.* Психогімнастика у початковій школі / Бібліотека шкільного психолога.— Х. : Вид-во «Ранок», 2010.— 160 с.
4. *Богосвятська А. І.* Як зробити смачний, ароматний, кольоровий урок літератури : Методичний посібник.— Львів : Норма, 2015.— 136 с.
5. *Бойко Б. В.* Добрий день, шановна свинко! : Книга вихованої людини.— К. : Країна Мрій, 2006.— 48 с.— (Серія «Сонечко»).
6. *Бутрім В.* Інтерактивні дидактичні ігри в початковій школі.— К. : «Шкільний світ», 2007.
7. *Веленко А.* Уроки профорієнтації в початковій школі : авторська розробка ігрових занять / А. Веленко // Психолог (Шкільний світ).— 2013.— № 11–12; 2012 — № 1.
8. *Велика сучасна енциклопедія.* Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».— Х. : ДП «Видавництво і друкарня «Таврида»», 2012.
9. *Воронцова Т. В., Пономаренко В. С.* Вчимося жити разом. Посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (початкова школа). — К. : Видавництво «Алатон», 2016.— 232 с.
10. *Гнатюк О. В.* Основи здоров'я : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. : 1-й кл. / О. В. Гнатюк.— К. : Генеза, 2012.— 112 с.
11. *Грущинська В. І.* Природознавство : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. : 1-й кл. / В. І. Грущинська.— К. : Генеза, 2012.— 112 с.
12. *Гуз К. Ж., Ільченко В. Р., Собакар С. І.* Я і Україна. Довкілля. Підручник для 1 класу.— Полтава : Довкілля-К, 2007.— 112 с.

13. *Даруємо дитині настрої // Розкажіть онуку.* ТОВ «Редакція освітянських видань».— К. : «Мега-Поліграф».— № 1.— 2014.— 130 с.
14. *Дзвівалтова В.* Стежками рідного краю // Палітра педагога.— 2002.— № 2.
15. *Досяк І. М.* Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. 1–4 класи.— Х. : Вид. група «Основа», 2007.— 160 с.
16. *Дяченко Т., Овдій Л.,* Мандруємо екологічною стежиною // Дошкільне виховання.— 2002.— № 5.
17. *Ємець А. А., Шапка О. В.* Літературні загадки в початковій школі.— Х. : Вид. група «Основа», 2006.— 224 с.
18. *Інноваційні методи навчання в громадянській освіті.*— Мінськ, 1999.
19. *Інтерактивні технології навчання у початкових класах /* Авт.-упор. І. Дівакова.— Тернопіль : Мандрівець, 2008.— 180 с.
20. *Коваленко Л. В.* Методи та прийоми емоційного налаштування на урок. Навчально-методичний посібник / Л. В. Коваленко.— Вінниця : ММК, 2014,— 111 с.
21. *Коненко Н.* Сезонні турпоходи // Палітра педагога.— 2007.— № 4.
22. *Конституція України.*— К. : Видавництво «Право».— К., 1998.
23. *Красоткіна Н.* «Ми діти твої, Україно». Посібник для вчителів початкової школи.— К. : «Початкова школа», 2001.— 160 с.
24. *Нечволод Л. І.* Нетрадиційні уроки в початковій школі. 1 клас.— Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007.— 96 с.
25. *Нова українська школа : поради для вчителя /* Під заг. ред. Бібік Н. М.— К. : ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2017.— 206 с.
26. *Основи здоров'я : Підручник для 2 кл. загальноосв. навч. закл. /* І. Д. Бех, Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, С. В. Страшко.— К. : Видавництво «Алатон», 2012.— 136 с.
27. *Пометун О., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.— К. : Видавництво А. С. К., 2004.
28. *Походжай Н. Я.* Природознавство. Конспекти уроків. 1 клас : посібник для вчителя / Н. Я. Походжай.— Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2012.— 136 с.
29. *Прищепя К. С., Лук'яненко В. Г.* Тематичний словник школяра.— К. : Форум, 2001.— 336 с. : іл.
30. *Савченко О. Я.* Сучасний урок в початкових класах : посібник для вчителя.— К. : Магістр — S, 1997.
31. *Сердюк Г. М.* Педагогічний пошук класного керівника.— Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2003.

32. *Словник іншомовних слів.*— Х. : Торсінг плюс,— 2006.
33. *Сухарева Л. С.* Предметні тижні в початковій школі.— Х. : Вид. група «Основа», 2006.
34. *Сухомлинський В.* «Всі добрі люди — одна сім'я». Збірка творів для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.— К. : Видавничий дім «Школа», 2013.— 160 с.
35. *Сухомлинський В.* «Квітка сонця». Притчі, казки, оповідання.— К. : Видавничий дім «Школа», 2011.— 160 с.
36. *Сухомлинський В. О.* Чиста криниця : Казки, оповідання, етюди : Для сімейного читання.— К. : Веселка, 1993.— 287 с.
37. *Тематичний словник школяра.*— К. : «Гала», 1997.
38. *Тесленко Н. В.* Найкращі ігри для дітей: навчальне видання.— Х. : Видавничий дім «Школа», 2003.
39. *Ткач Л. О.* Краєзнавчі оповідки «Мандрівка Черкащиною» (для учнів 3–4 класів) // Черкаси — 2007 // Черкаська обласна бібліотека для дітей.
40. *Українське народознавство.* Книга для вчителя.— К. : Освіта, 1992.— 172 с.
41. *Фопель К.* Як навчити дітей співпрацювати? Психологічні ігри і вправи : Практичний посібник / У 4-х томах. 2-е видання. — М. : Генезис, 2003.— 160 с.
42. *Чуприна С. А.* Використання методу проектів у профроботі // Трудове навчання в школі.— 2012.— № 23.

Інтернет-ресурси

1. Віртуальна школа «Як тварини готуються до зими». — Режим доступу: https://youtu.be/K-E-F_7HABU/
2. Мультсеріал «Корисні поради». — Режим доступу: <https://dytpsyholog.com/>
3. Мультфільм «Канікули Поллі». — Режим доступу: <https://youtu.be/a31On5NGfpg>
4. Мультфільм «Як почути своє тіло». — телеканал ПЛЮСПЛЮС: <https://youtu.be/dgaovSRHGPPQ/>
5. Національна електронна платформа Нова українська школа. <http://nus.inf.ua/>
6. <http://allforchildren.com.ua/wind151.htm>
7. <https://vseosvita.ua/library/ruhlivi-igri-5301.html> — Всеосвіта
8. <https://youtu.be/7Y2oPzqchPc> — Таємниця країни суніць
9. <https://linguapedia.info/uk/systemy-pysma/brajlya.html>
10. https://youtu.be/BUO5_PqQtWA — мультфільм про динозаврів
11. <https://youtu.be/vNHIWvJ3NIY> — мультфільм про музеї
12. <https://multiurok.ru/files/a-m-boghosviats-ka-slovo-vchitielia-vitaiemos-kh-1.html> — А. М. Богосвятська. Слово вчителя: вітаємось, хвалимо, прощаємось чарівно.
13. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Реальність>
14. <https://www.slideshare.net/ssuserd93c71/ss-73068045> — Театр тіней
15. <https://mala.storinka.org/василь-сухомлинський-ласкавий-вітер-і-холодний-вітряга-казка.html> - казки В. Сухомлинського
16. https://smartum.com.ua/about_us/blog/vospitanie-detej/chi-mozhnavchiti-ditinu-fantazuvati-i-yak-stimulyuvati-yogo-u-yavu/ — Чи можна навчити дитину фантазувати і як стимулювати уяву у неї?
17. <https://multiurok.ru/files/a-m-boghosviats-ka-slovo-vchitielia-vitaiemos-kh-1.html>
18. https://youtu.be/bnH4EI1_a3s — мультфільми українською
19. https://youtu.be/f_fuiGlg2WQ — мультфільм про листочок і Мику

Відомості про авторів

С. В. Сигида — методист методичного кабінету, спеціаліст вищої категорії, відділ освіти управління освіти, молоді та спорту Смілянської міської ради, учитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, «учитель-методист», Смілянська ЗОШ № 11, Черкаська обл.

О. А. Коротич — учитель початкових класів, спеціаліст першої категорії, Смілянська ЗОШ № 1, Черкаська обл.

Л. В. Михайлик — учитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, Смілянська ЗОШ № 1, Черкаська обл.

О. О. Сімонова — учитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, Смілянська ЗОШ № 11, Черкаська обл.

Н. В. Третяк — учитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, Смілянська ЗОШ № 11, Черкаська обл.

Н. В. Хінціцька — учитель початкових класів, спеціаліст першої категорії, Смілянська ЗОШ № 11, Черкаська обл.

Р. М. Завгородня — учитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, КЗ «Смілянська спеціалізована мистецька школа-інтернат», Черкаська обл.

О. В. Литвин — учитель початкових класів, спеціаліст першої категорії, КЗ «Смілянська спеціалізована мистецька школа-інтернат», Черкаська обл.

В. С. Нестеренко — учитель початкових класів, спеціаліст першої категорії, КЗ «Смілянська спеціалізована мистецька школа-інтернат», Черкаська обл.

ВИДАВНИЧА ГРУПА «ОСНОВА» — ПРОСТІР ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІВ!

З 2002 року ми є надійним помічником педагогів України. Із року в рік любов до читача та віра у свою справу сприяють виникненню нових ідей та допомагають рухатись уперед.

Ми надаємо комплексну інформаційно-методичну підтримку освітянам



Щомісяця випускаємо науково-методичні журнали в електронному та паперовому форматі. Для наших читачів створено найвигідніші варіанти передплати, започатковано акції та нарачування бонусів! Дізнавайтесь більше на нашому сайті: <http://journal.osnova.com.ua>

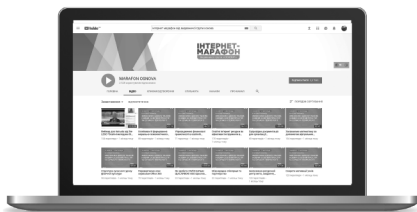
Випускаємо розробки уроків серії «Мій конспект» та «Усі уроки», які створені, аби полегшити роботу вчителів під час підготовки до уроків!

Пропонуємо 1300 книг і посібників для комплексної організації роботи у ЗДО та школі за найвигіднішими цінами! Обирайте й замовляйте в нашому інтернет-магазині: <http://book.osnova.com.ua>

Підвищуємо професійний рівень педагогів у «Дистанційній академії»! Ви можете записатися на курс та отримати сертифікат! <http://osnova.d-academy.com.ua>

Підтримуємо вас у соціальних мережах! Приєднуйтеся до нас у Facebook: www.facebook.com/OsnovaVG. Тільки в нас: актуальні новини освіти, спілкування в колі освітян, розіграші й акції!

Проводимо безкоштовні Інтернет-марафони! Спікери: вчителі — агенти змін, тренери НУШ, іноземні фахівці з освіти! Лише актуальні теми та корисна інформація! Слідкуйте за анонсами на сторінці у Facebook: www.facebook.com/InternetMarafon



Ведемо YouTube-канал Інтернет-марафону! Понад 200 безкоштовних онлайн-лекцій, які можна переглядати у вільний час. Усі вебінари доступні за посиланням: www.youtube.com/c/MARAFONOSNOVA.

ДЯКУЄМО, ЩО ОБИРАЄТЕ НАС!

З повагою
Видавнича Група «Основа»

ОСНОВА
.....

Код	Ціна
НУР022	55,00

Навчальне видання

РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ. 2 КЛАС. ІІ СЕМЕСТР

Автор-упорядник
СИГИДА Світлана Вікторівна

Навчально-методичний посібник

Головний редактор *Ю. Є. Бардакова*
Редактор *О. В. Грабар*
Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*
Технічний редактор *Є. С. Островський*
Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 13.05.2019. Формат 60х90/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Helvetica.

Ум. друк. арк. 10,00. Замовлення № 19-05/20-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66
тел. (057) 731-96-34
e-mail: office1@osnova.com.ua
osnova.com.ua
book.osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Телефон для замовлення: 0-800-505-212
(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»
м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21
www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua
ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)